

ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย

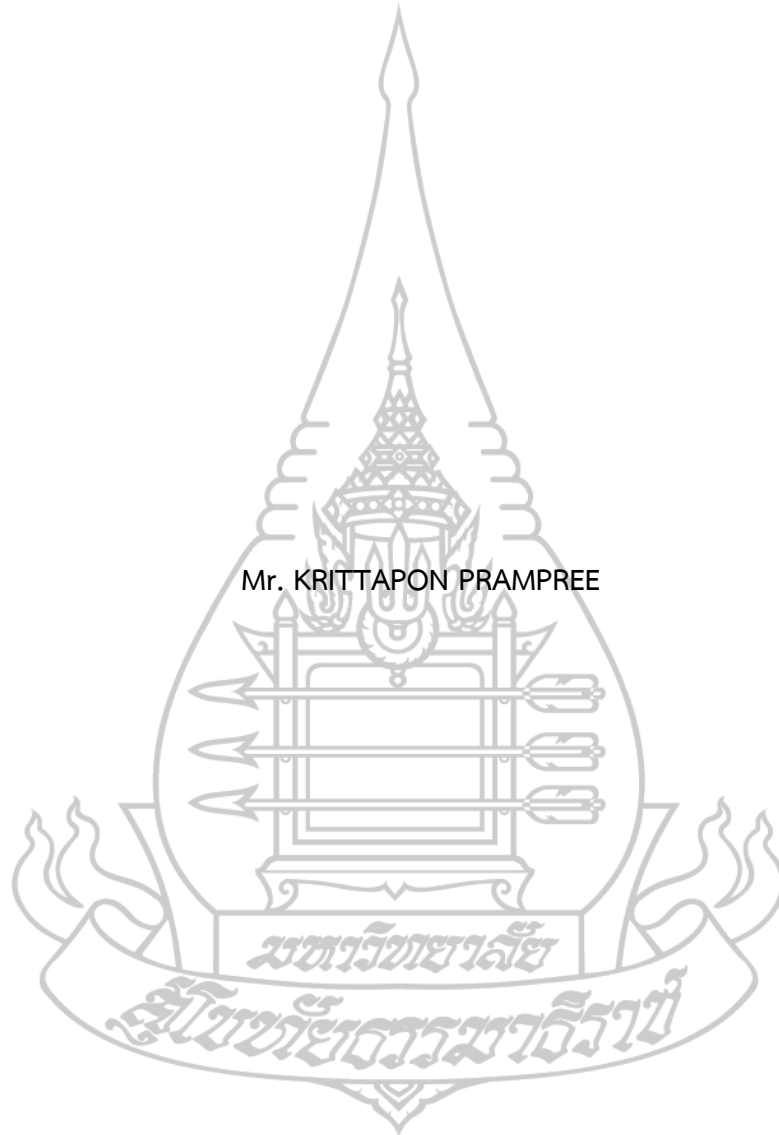

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการเมืองการปกครอง
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

The Political power base of Dr. Surawit Khonsomboon Member of the House of Representatives, Chaiyaphum Province, Constituency 6, Pheu

Thai Party

Mr. KRITTAPON PRAMPREE

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government
School of Political Science Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ   ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อ
ไทย

ชื่อและนามสกุล   นายกฤตพล เปรมปรี

แขนงวิชา / วิชาเอก   การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา   รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ วัฒนเดชไพศาล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ วัฒนเดชไพศาล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธโรธร ตู้อทองคำ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปฤณ นิยมไทย)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย
 ผู้ศึกษา นายกฤตพล เปรมปรี รหัสนักศึกษา 2618001339
 ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวลัญช์ วัฒนเดชไพศาล ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิของนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ (2) วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ของนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ และ (3) การรักษาฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง จากจำนวนประชากร 7 กลุ่ม ได้แก่ นักการเมืองและกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มคู่แข่งชั้นทางการเมือง กลุ่มข้าราชการทั่วไป กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ และกลุ่มประชาชนทั่วไป รวมทั้งสิ้น 27 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ มี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะนิสัย เป็นที่ชื่นชอบของชาวบ้านในพื้นที่ 2) ปัจจัยด้านเงินทุนที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากพรรคการเมืองเป็นหลักในการสมัครรับเลือกตั้ง 3) ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว เครือญาติ พรรคการเมือง นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนหาเสียง และกระจายข่าวสารในการลงพื้นที่ 4) ปัจจัยด้านศักยภาพคู่แข่งทางการเมืองในพื้นที่ การสังกัดพรรคการเมืองขนาดใหญ่และมีนโยบายพรรคที่ชัดเจนมีผลต่อคะแนนเสียงในพื้นที่ (2) วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง มี 4 วิธี 1) การสร้างความสัมพันธ์กับมวลชน เช่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ 2) การใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นไปในลักษณะของการสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่น การผลักดันงบประมาณเข้ามาในพื้นที่และการนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น 3) การใช้อิทธิพลผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มข้าราชการ เป็นผู้ประสานงานของงบประมาณที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และช่วยผลักดันงบประมาณเข้ามาในพื้นที่ และ 4) การใช้นโยบายของพรรคการเมือง เพื่อนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น และต่อประชาชน การสังกัดพรรคการเมืองที่มีความนิยมในพื้นที่ เช่น พรรคไทยรักไทย เป็นต้น (3) การรักษาฐานอำนาจทางการเมืองมี 4 วิธี 1) การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชน 2) การขยายเครือข่ายของผู้สนับสนุน 3) การจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ เน้นการพัฒนาในพื้นที่อำเภอขนาดใหญ่ที่มีประชากรมาก และเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ 4) การช่วยเหลือ สนับสนุนอุปถัมภ์ประชาชน ข้าราชการในพื้นที่ นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

คำสำคัญ ฐานอำนาจ การสร้างฐานอำนาจ การรักษาฐานอำนาจ จังหวัดชัยภูมิ พรรคเพื่อไทย

Independent Study title: The Political power base of Dr. Surawit Khonsomboon
Member of the House of Representatives, Chaiyaphum Province, Constituency 6,
Pheu Thai Party

Author: Mr. KRITTAPON PRAMPREE; ID: 2618001339;

Degree: Master of Political Science in Politics and Government

Independent Study Advisor: Assistant Professor Dr. Wornwaluncha

Wattanadejpaisan; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this study were (1) to identify the factors supporting the political power base of Dr. Surawit Khonsomboon in Chaiyaphum Province, (2) to study the methods of building the political power base of Dr. Surawit Khonsomboon in Chaiyaphum Province, and (3) to study the maintaining of the political power base of Dr. Surawit Khonsomboon in Chaiyaphum Province.

This study was qualitative research with a purposive sampling of seven groups of participants: politicians and local political groups, business groups, political competitors, general government officials, village heads and local leaders, and the public—27 samplings in total. The research tool was an interview form, and the data was analyzed using descriptive analysis.

The study found that (1) the factors supporting the political power base of Dr. Surawit Khonsomboon consisted of four key factors: 1) Personality, knowledge, and skills, including education, work experience, and personal traits that were well-liked by the local people, 2) Financial support from the political party for election campaigns, 3) Support from family, relatives, the political party, local politicians, government officials, and the local people, who assist with campaigning and disseminating information during fieldwork and 4) The potential of political competitors in the area, where being affiliated with a large political party with clear policies influences votes in the region. (2) Methods of building a political power base included four approaches: 1) Building relationships with the masses, such as with community leaders, village health volunteers, and the elderly, 2) Using a patronage system, which involves providing benefits to the local community, securing budgets for the area, and bringing development to the locality, 3) Leveraging the influence of local leaders and government officials to coordinate budget requests that exceed the capacity of local administrative organizations and help push those budgets into the area and 4) Using political party policies to bring development to the locality and people, especially by affiliating with popular political parties in the area, such as the Thai Rak Thai Party. (3) Methods of maintaining a political power base include four approaches: 1) Maintaining relationships between leaders and the masses, 2) Expanding the network of supporters, 3) Allocating benefits by focusing on development in large districts with significant populations and economic and 4) Assisting, supporting, and providing patronage to local people, government officials, local politicians, and local leaders to solve various problems.

Keywords : Power base, Building a power base, Maintaining a power base, Chaiyaphum Province, Pheu Thai Party

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวลัยุทธ์ วัฒนเดชไพศาล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้แนะนำ และให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนสละเวลาตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้ถูกต้อง จนทำให้ การค้นคว้าอิสระนี้สมบูรณ์ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้มอบโอกาสในการเข้าศึกษาและ สร้างประสบการณ์ใหม่ๆ แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ คุณอารีรัตน์ อินจ้อย ที่ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาจนทำให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย คณะผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ นักธุรกิจ และผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้ กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และเสียสละเวลาอันมีค่าจนทำให้เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่และครอบครัว ที่ได้มอบโอกาสทางการ ศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาคอยดูแลและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา จนกระทั่งการ ค้นคว้า อิสระฉบับนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานค้นคว้าอิสระฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ สังคมหรือท่านผู้ที่ใจ และหากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ ณ โอกาสนี้

นายกฤตพล เปรมปรี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญรูปภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
3. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
4. ขอบเขตของการวิจัย	4
5. คำนียามศัพท์เฉพาะ	5
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
1. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ	7
2. แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพล.....	10
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง.....	14
4. แนวคิดเกี่ยวกับการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง	18
5. แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง.....	22
6. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง	25
7. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายพรรคการเมือง	28
8. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง.....	31
9. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง.....	34
10. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางการเมือง.....	39
11. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ในการเมืองไทย.....	41
12. ประวัติและข้อมูลทั่วไปของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์.....	47

13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	54
1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	54
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
1. ปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย.....	59
2. วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย.....	68
3. วิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย.....	78
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	87
1. สรุปผลการศึกษา.....	87
2. อภิปรายผล	93
3. ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	108
ประวัติผู้ศึกษา	119

สารบัญรูปร่าง

ภาพที่ 2.1 วจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทย.....44

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชาธิปไตย (Democracy) เป็นระบอบการปกครองรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญกับประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เน้นการเข้ามามีส่วนร่วมหรือเสียงของประชาชน โดยใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางองค์กรทางการเมืองต่างๆ ที่มนุษย์ได้ตกลงกันด้วยความความสมัครใจ ทำสัญญากัน เพื่อก่อตั้งรัฐ ให้ทำหน้าที่รักษาสีทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ (John Locke อ้างใน บุษอริ ยีหมะ 2559) ตามแนวความคิดของล๊อคคือว่า เมื่อประชาชนมาตกลงทำสัญญาร่วมกัน ในการจัดตั้งสังคม ประชาชนมิได้มอบอำนาจของรัฐให้แก่ผู้ใด ล๊อคคือว่าเพื่อเป็นหลักประกันในการ รักษาเสรีภาพและความเสมอภาคของมนุษย์ อำนาจอธิปไตยจะต้องเป็นของประชาชน ประชาชน เพียงแต่แต่งตั้งผู้แทนให้ทำหน้าที่ปกครองสังคม โดยให้ผู้แทนทำหน้าที่นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ หน้าที่ต่างๆ ดังกล่าวให้เป็นอิสระต่อกัน (สมิคร เขาวภานันท์ 2563) ระบอบประชาธิปไตย. สืบค้นจาก http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8805. (สืบค้น ข้อมูล 1 เมษายน 2563)

ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชน เป็น ทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ซึ่งเป็นการปกครองของตนเอง โดยประชาชน และเพื่อประชาชน มีอำนาจอธิปไตยในการปกครองรัฐ ด้วยการที่ประชาชนมอบอำนาจให้ผู้แทนไปใช้อำนาจดังกล่าว แทนตน โดยวิธีการเลือกตั้ง กระบวนการเลือกตั้งโดยเสียงข้างมาก และการที่บุคคลใดจะถูกเลือก เป็นผู้แทนของประชาชนนั้น จะต้องได้รับคะแนนเสียงจนเป็นผู้ชนะในการเลือกตั้ง ปัจจัยพื้นฐาน ที่จะทำให้ประชาชนเลือกบุคคลนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ทาง การเมืองและมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการเมือง พร้อมทั้งมีฐานอำนาจทางการเมืองคอยสนับสนุน ตนมากกว่าบุคคลอื่นๆ

การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง การใช้อำนาจ และการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง ไว้ให้มั่นคง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีความสมดุล เกื้อกูลซึ่งกันและกัน จึงจะสามารถส่งเสริมให้ฐาน อำนาจของตนให้มีความเข้มแข็ง คอยสนับสนุน และรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของตนให้คงอยู่ใน ขณะที่ดีดำรงตำแหน่ง หรือไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และสามารถที่จะแสดงบทบาททาง การเมืองได้อย่างโดดเด่น เป็นที่ยอมรับ เคารพนับถือ และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเสมอ

นักการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองมาก ย่อมต้องเริ่มจากการมีบารมีมากทางด้านสังคม เป็นที่ยอมรับของประชาชนและในกลุ่มนักการเมืองด้วยกัน โดยเฉพาะนักการเมืองระดับชาติ หากได้รับโอกาสในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็จะสามารถสร้างฐานอำนาจได้จนเป็นที่ยอมรับ

นักการเมืองระดับชาติที่มีบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิอย่างยาวนานหลายสมัย คือ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เกิดเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2492 ที่จังหวัดชัยภูมิด้านการทำงาน จักษุแพทย์ โรงพยาบาลชัยภูมิ นายแพทย์ระดับ 8 โรงพยาบาลชัยภูมิ

ด้านการเมือง นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ โดยได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้ง พ.ศ.2535 (มีนาคม) สังกัดพรรคความหวังใหม่ และได้รับการเลือกตั้งต่อมาในการเลือกตั้ง พ.ศ.2535 (กันยายน) การเลือกตั้ง พ.ศ.2538 พ.ศ.2539 ต่อมาได้ย้ายมาเข้าร่วมงานกับพรรคเสรีธรรมในการเลือกตั้ง พ.ศ.2544 และได้ย้ายมาเข้าร่วมงานกับพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้ง พ.ศ.2548 ต่อจากนั้นได้ลาออกจากพรรคไทยรักไทย หลังเกิดการปฏิวัติ พ.ศ.2549 แต่ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2550 ได้เข้าร่วมงานกับพรรคพลังประชาชน จนกระทั่งในการเลือกตั้ง พ.ศ.2554 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 7 สังกัดพรรคเพื่อไทย เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาทิ เลขานุการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง ประธานคณะกรรมการพลังงาน สภาผู้แทนราษฎร และได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (กรม.ชุดที่ 60) ทำหน้าที่กำกับดูแล สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (ข่าวการเมือง, Friday December 16, 2011. 11:06, ประวัติบุคคล จาก <https://www.ryt9.com/s/refb/1302576>. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2563) และจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทยอีกครั้ง ถือว่าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ ยาวนานถึง 9 สมัย จากที่กล่าวมาย่อมสะท้อนให้เห็นว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เป็นนักการเมืองระดับชาติ ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองมาอย่างยาวนานที่มีฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างดีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย ที่สามารถสร้างฐานอำนาจ และรักษาฐานอำนาจทางการเมืองได้อย่างยาวนาน มีปัจจัยใดที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดชัยภูมิ สนับสนุน นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ที่สามารถชนะการเลือกตั้งทุกครั้ง ไม่ว่าจะสังกัดพรรคการเมืองใดก็ตาม ซึ่งมองภาพรวมของประชาชนที่ให้การสนับสนุน นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ นั้น อาจมองเห็นถึงศักยภาพการทำงาน ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ความซื่อสัตย์ จริใจ ด้วยพื้นฐานการทำงานเคยเป็นหมอรักษาคอนไชน์เกี่ยวกับโรคตา และคิดค่ารักษาในราคาเป็นธรรมกับ

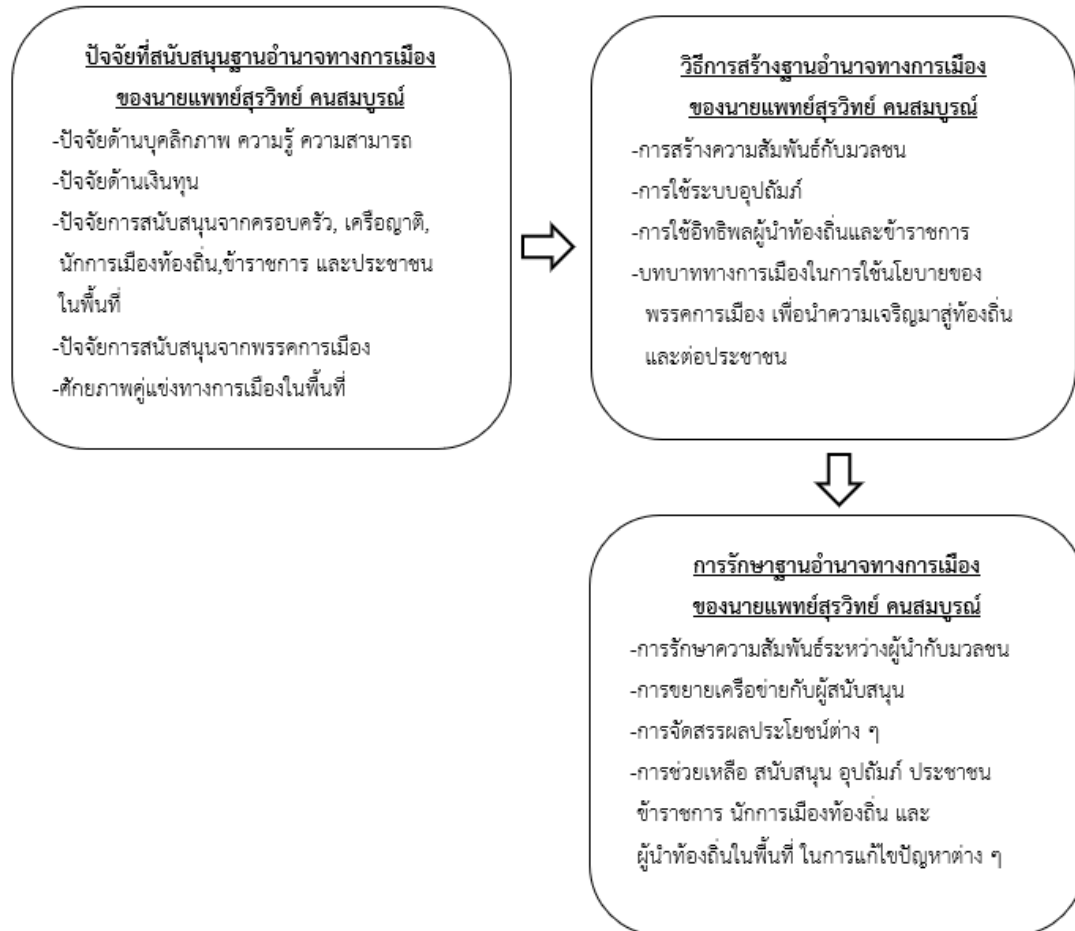
ชาวบ้าน บางครั้งช่วยรักษาไม่คิดค่าใช้จ่ายสำหรับคนไช่ยากจน จึงเป็นที่ชื่นชอบของชาวบ้านในพื้นที่ จนทำให้ได้รับรางวัลนายแพทย์ชนบทดีเด่น ในปี 2525 นอกจากนี้ อาจจะมีปัจจัยจากองค์ประกอบ ภายนอก เช่น การได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น จากกลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค กลุ่มนักธุรกิจในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ และการได้รับความไว้วางใจจากผู้นำพรรคการเมืองที่ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สังกัดอยู่ให้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง จากการได้รับการ สนับสนุนทำให้แปรเปลี่ยนมาเป็นฐานอำนาจทางการเมืองซึ่งต้องอาศัยปัจจัยในการสนับสนุนหลาย ๆ อย่าง รวมถึงการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ในจังหวัดชัยภูมิ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิของ นายแพทย์ สุรวิทย์ คนสมบูรณ์
- 2.2 เพื่อศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิของ นายแพทย์ สุรวิทย์ คนสมบูรณ์
- 2.3 เพื่อศึกษาการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยเลือกศึกษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย ศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2535-2563 ศึกษาเป็นช่วงระยะเวลาที่ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ดำรงตำแหน่งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ ตั้งแต่สมัยแรก จนถึงสมัยที่ 9 รวมเวลา 28 ปี

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

4.2.1 การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง และปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ในจังหวัดชัยภูมิ

ศึกษาทั้งฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคม และอุดมการณ์ทางการเมือง เพราะปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อวิธีการสร้างฐานอำนาจ และเป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง

4.2.2 ศึกษาวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ในจังหวัดชัยภูมิ ที่เกี่ยวกับความสามารถในการรักษาความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานกับประชาชน หรือผู้นำท้องถิ่น ความสัมพันธ์ในรูปแบบอุปถัมภ์ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกัน

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 ได้แก่ ได้แก่ อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค นักธุรกิจในพื้นที่ คู่แข่งขันทางการเมือง กำนันผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนทั่วไป ทั้งเป็นฝ่ายสนับสนุน และไม่สนับสนุน

5. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ฐานอำนาจทางการเมือง หมายถึง สิ่งที่ใช้เพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชนรวมทั้งเป็นการสนับสนุนการฐานอำนาจให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อที่จะได้รักษาอำนาจที่มีอยู่ให้มั่นคงในเขตพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น

5.2 นักการเมืองท้องถิ่น หมายถึง นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เป็นฝ่ายบริหาร คือ นายองค์การบริหารส่วนตำบล หรือนายกเทศมนตรีในเขตพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น

5.3 นักธุรกิจในพื้นที่ หมายถึง ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดการในธุรกิจหรือการค้า มีที่ตั้งของบริษัทในเขตพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น

5.4 คู่แข่งขันทางการเมือง หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการทั่วไป พ.ศ.2562 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562 ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 คือ อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น

5.5 ข้าราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง ข้าราชการประจำ ส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น เคยปฏิบัติงานในพื้นที่ดังกล่าวไม่ต่ำกว่า 10 ปี

5.6 ประชาชนทั่วไป หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น ซึ่งประกอบอาชีพในพื้นที่ดังกล่าว ไม่ต่ำกว่า 10 ปี

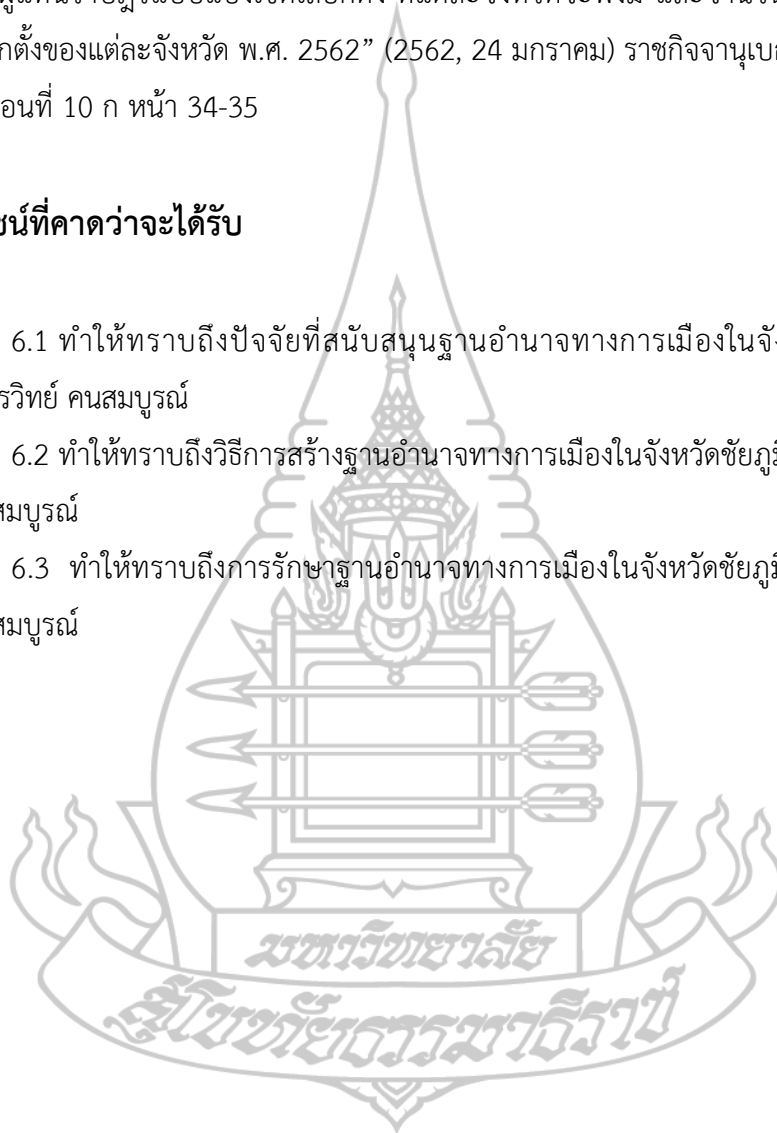
5.7 พื้นที่จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 หมายถึง เขตการปกครองที่ครอบคลุมพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และประชากร ให้เป็นเขตการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2562 ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น ตาม “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ที่แต่ละจังหวัดจะมี และจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด พ.ศ. 2562” (2562, 24 มกราคม) ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 136 ตอนที่ 10 ก หน้า 34-35

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

6.2 ทำให้ทราบถึงวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

6.3 ทำให้ทราบถึงการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพล
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง
5. แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง
6. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง
7. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายพรรคการเมือง
8. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง
9. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง
10. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางการเมือง
11. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ในการเมืองไทย
12. ประวัติและข้อมูลทั่วไปของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์
13. เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ

ความหมายของอำนาจในแนวความคิดของนักวิชาการต่าง ๆ มีดังนี้

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber อ้างใน สมเกียรติ วันทะนะ, 2550, น. 196) อำนาจ คือ “ความเป็นไปได้ที่บุคคลจะทำให้เจตนาของตนบรรลุผลได้เมื่อเขาสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ไม่ว่าจะมีการต่อต้านหรือไม่และไม่จำกัดว่าความเป็นไปได้ดังกล่าวจะมีสาเหตุหรือรากฐานมาจากอะไร”

เพฟเฟอ (Pfeffer, 1981, p. 2) กล่าวว่า อำนาจ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเอาชนะเหนืออุปสรรคเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์ที่ปรารถนา ดังนั้น อำนาจ หมายถึง

ความสามารถในการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถที่จะทำให้อีกบุคคลหนึ่งกระทำตามสิ่งที่ตนปรารถนาได้ แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่มีความสามารถที่จะกระทำตามก็ตาม

เบลวินส์ (Blevins อ้างใน ดิน ปรัชญพฤทธิ 2544, น. 312) ให้ความหมายของอำนาจว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการหันเหความคิดเห็นของบุคคล องค์กร หรือสถานการณ์ของบุคคลอื่นให้เบี่ยงเบนไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง

เอ็ดการ์ ชายน์ (Edgar Schein, 1965, pp. 13-14) กล่าวว่า อำนาจ หมายถึง ความสามารถของบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดที่ทำให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นเปลี่ยนแปลงทางปฏิบัติหรือวิถีชีวิตได้ ตัวอย่างเช่น ถ้าหากนายแดงสามารถทำให้นายดำกระทำการบางสิ่งบางอย่างได้ทั้งนี้โดยปกติ นายดำจะไม่ทำเช่นนั้น ก็อาจกล่าวได้ว่าในกรณีนี้ นายแดงมีอำนาจเหนือ นายดำ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อำนาจปรากฏขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งสามารถทำให้บุคคลอื่นกระทำหรือไม่กระทำอะไรบางอย่าง ทั้งที่ (Herbert A. Simon, 1957, p. 5) กล่าวว่า “การที่ เอ. มีอำนาจเหนือ บี. นั้น เราอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า พฤติกรรมของ เอ. ก่อให้เกิดหรือเป็นผลต่อพฤติกรรมของ บี”

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2548, น. 247) ได้ให้ความหมายของคำว่า อำนาจ (Power) หมายถึง ความสามารถซึ่งบุคคล ทีมงาน หรือองค์กร มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่นให้บุคคลนั้นกระทำหรือไม่กระทำตาม หรือหมายถึงความสามารถซึ่งบุคคลหนึ่งมีอิทธิพลในการสั่งการให้บุคคลอื่นกระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ

จุมพล หนีมพานิช (2547, น. 95-97) กล่าวว่าคุณลักษณะของอำนาจประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้

1) มีความสัมพันธ์ (relation) หมายถึง อำนาจของบุคคลหนึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กันทางสังคม

2) มีลักษณะของการพึ่งพา (dependence) หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งมีอำนาจเหนือบุคคลหนึ่งเนื่องมาจากการที่บุคคลหนึ่งต้องพึ่งพาอีกบุคคลหนึ่งนั่นเอง

3) มีลักษณะของความน่าจะเป็น (probability) หมายถึง ความเป็นไปได้หรือความน่าจะเป็นที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะปฏิบัติตามผู้ที่ใช้อำนาจ

4) มีการขยายเขตอำนาจ (power expansion) หมายถึง อำนาจนั้นสามารถเพิ่มหรือขยายได้เพราะยังมีอำนาจมากก็ยังมีแนวทางที่จะเลือกปฏิบัติได้มากขึ้น

5) มีระดับหรือชั้นของอำนาจ (degree) ซึ่งสามารถรับรู้ได้โดยบุคคลอื่น

6) มีการแลกเปลี่ยนหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

7) มีความเฉพาะเจาะจง (specificity) คือ อำนาจมักเป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่งสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

จุมพล หนีพพานิช (2547, น. 97-102) กล่าวว่าโดยทั่วไปแล้วอำนาจทางการเมืองจะมาจากอำนาจประเภทต่าง ๆ คือ

1) อำนาจหน้าที่ (authority) หรืออำนาจตามกฎหมาย (legitimate power) เป็นอำนาจที่เกิดจากกฎเกณฑ์ข้อบังคับกฎหมายสถาบันขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยมหรือวัฒนธรรม เป็นอำนาจที่บุคคลส่วนใหญ่ยอมรับเป็นอำนาจที่ขึ้นอยู่กับตำแหน่งเป็นสำคัญ แต่การที่ผู้บริหารจะได้อำนาจซึ่งอำนาจตามตำแหน่งได้นั้นผู้บริหารควรดำเนินการดังนี้

(1) เพิ่มบทบาทในงานที่รับผิดชอบตรงส่วนกลางให้มากขึ้นคือ ต้องให้ความสำคัญกับบทบาทส่วนกลางตามการไหลของงาน (workflow) และต้องมีโอกาสในการถ่วงถ่วงข้อมูล

(2) เพิ่มการพินิจพิจารณาหรือการไตร่ตรองส่วนตัวพยายามขยายงานให้มีลักษณะหลากหลาย

(3) สร้างงานที่มีความยุ่งยากโดยการทำให้การบรรยายลักษณะงานมีความคลุมเครือ (ambiguous)

(4) เพิ่มวิสัยทัศน์ในงานที่รับผิดชอบโดยการอาวุโสให้มากขึ้นมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและเผยแพร่ความสำเร็จภายในองค์กรเพื่อแสวงหาการยอมรับและ

(5) เพิ่มความเกี่ยวข้องระหว่างงานอื่นกับงานที่ตนรับผิดชอบ

2) อำนาจบังคับ (coercive power) เป็นอำนาจที่เกิดจากกำลัง ไม่ว่าจะเป็นกำลังกายกำลังอาวุธหรือกำลังทางใจ เป็นการใช้กำลังบีบบังคับให้ผู้อื่นยอมตามหรือหวาดกลัว อย่างไรก็ตามอำนาจประเภทนี้จะพบน้อยมากในองค์กร เนื่องจากเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายเป็นอำนาจที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

3) อำนาจในการให้รางวัลหรือลงโทษ (reward and punishment power) ต้นกำเนิดของอำนาจประเภทนี้มาจากทรัพยากร สิทธิพิเศษ เงิน ความสะดวกสบายที่ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนั้นสามารถให้ประโยชน์หรือความดีความชอบแก่บุคคลอื่นได้ อำนาจประเภทนี้ถือว่าเป็นแหล่งอำนาจที่มีประสิทธิผลมากที่สุด เนื่องจากคนที่เกี่ยวข้องยินดีที่จะปฏิบัติตามมากที่สุด

4) อำนาจอ้างอิง (referent power) หมายถึง อำนาจที่ขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล เช่น การเป็นคนที่มีเสน่ห์ดึงดูดมีลักษณะพิเศษ (charisma) เป็นที่รู้จักชอบพอของคนอื่นในองค์กร เป็นต้น

5) อำนาจในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (expert power) เป็นความสามารถที่เกิดจากความรู้คุณวุฒิและความเชี่ยวชาญ เป็นอำนาจที่เกิดจากการเรียนรู้ การศึกษาการอบรมและประสบการณ์ในการทำงาน จากการพิจารณาการจำแนกประเภทของอำนาจตามความคิดเห็นของนักวิชาการแต่ละท่านพบว่า มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันแต่อาจมีความแตกต่างกันในเรื่องของการใช้ศัพท์และขอบเขตของการแบ่งแยกประเภท

สรุปได้ว่าอำนาจนั้นเป็นศักยภาพ คือ มีพลังอยู่ในตัวเองหากแต่ไม่ได้แฝงอยู่ในตัว ผู้กุมอำนาจโดยลำพัง แต่จะต้องเกิดขึ้นได้ท่ามกลางความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นในแง่ที่อำนาจจึงต้องมีที่มาจากภายนอกซึ่งหากจะพิจารณาถึงแหล่งที่มาของอำนาจก็อาจมองได้หลายลักษณะด้วยกัน ตั้งแต่ระดับใหญ่ลงไปจนถึงระดับย่อยขึ้นอยู่กับว่าจะให้ความสำคัญกับส่วนใดมากกว่ากันในทางรัฐศาสตร์นั้น แหล่งที่มาของอำนาจคือ รัฐ เพราะรัฐเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้

1. มีการตื่นรนต่อสู้เพื่อมีอำนาจ ทั้งนี้เพราะรัฐมีทรัพยากรมากมายผู้ใดปกครองรัฐได้ผู้นั้นก็มีอำนาจด้วย
2. ยิ่งกว่านั้นการปฏิบัติในนามของรัฐก็ทำให้มีอำนาจที่เป็นทางการที่จะสามารถบังคับบุคคลอื่นได้อย่างแท้จริง จึงกล่าวได้ว่าผู้ที่สามารถปกครองควบคุมรัฐจึงเป็นผู้มีอำนาจตามความเป็นจริง (จรรยาสุภาพ 2519, น. 225)

2. แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพล

อิทธิพล หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งได้กระทำการลงไป อันมีผลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของตน (Katz and Kahn, 1966: 218) เช่น ตำรวจจราจรเดินไปกลางถนนเป่านกหวีดแล้วยกมือห้าม และคนขับรถก็หยุดรถตามที่ตำรวจต้องการ นั่นก็แสดงว่าตำรวจมีอิทธิพลเหนือคนขับรถในกรณีนี้

โดยปกติอิทธิพลจะเกิดขึ้นโดยมีอำนาจหนุนหลัง ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์หรือผู้ถูกใช้อิทธิพล เชื่อว่ามีอำนาจจริง ๆ (ทั้ง ๆ ที่อาจไม่มีอำนาจ) ก็ได้ ดังนั้นผู้เขียนจะขอเรียกผู้ที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นว่า ผู้ใช้อำนาจ และเรียกฝ่ายหลังคือผู้ถูกใช้อำนาจว่า เป้าหมายของอิทธิพล(target of influence) แต่ก่อนจะพิจารณาวิธีการใช้อำนาจเพื่อเกิดอิทธิพลนั้นขอกล่าวถึงลักษณะของอิทธิพลเพื่อประกอบความเข้าใจ

ได้กล่าวแล้วว่าอิทธิพลจะเกิดเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติของเป้าหมาย เป้าหมายอาจเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือพฤติกรรมไปในทำนองใดนั้นก็สุดแล้วแต่ เพราะเป้าหมายก็มีเจตจำนง และอำนาจของตนที่อาจผิดแผกแตกต่างออกไปจากผู้ใช้อำนาจหรือต่อต้านผู้ใช้อำนาจได้ ลักษณะของอิทธิพลจึงอาจแยกพิจารณาเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) ไม่มีอิทธิพล ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจกระทำการลงไป เพื่อให้เป้าหมายเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน แต่การกระทำของฝ่ายแรกไม่บังเกิดผล คือไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติของเป้าหมายเลย หรือเป้าหมายยังคิดและทำตามปกติของตนอยู่ ก็ถือว่าไม่มีอิทธิพล เช่น นายอำเภอสั่งให้ชาวบ้านรื้อหรือเชื่อมซึ่งชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อระบายน้ำเข้านาของตน แต่ทำให้ชาวบ้านตอนล่างขาดแคลนน้ำ ปรากฏว่าชาวบ้านได้ยื่นคำสั่งของนายอำเภอ แต่ไม่ดำเนินการตามสั่ง

2) อิทธิพลเบี่ยงเบน หมายถึง ได้มีการใช้อำนาจแล้ว และเป้าหมายได้เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมหรือทัศนคติของตนแต่พฤติกรรมหรือทัศนคตินั้นไม่สอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกับเจตจำนงของผู้ใช้อำนาจ เช่น ลูกจ้างรวมหัวกันใช้อำนาจเรียกร้องให้นายจ้างขึ้นเงินเดือน นายจ้างกลับเพิ่มสวัสดิการต่าง ๆ แทน แต่ไม่ขึ้นเงินเดือนโดยที่ลูกจ้างไม่ได้เรียกร้องเลยในส่วนที่เกี่ยวกับสวัสดิการ เป็นต้น

3) อิทธิพลทางบวก หรืออิทธิพลโดยปกติ หมายถึง ได้มีการกระทำเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติให้เป็นไปตามเจตนาของผู้ใช้อำนาจ และเป้าหมายได้กระทำ การตามเจตนาของผู้ใช้อำนาจ เช่น ผู้จัดการบริษัทขอให้ลูกจ้างเลิกหยุดงาน มิฉะนั้นจะไล่ออกหมด (อำนาจ ในการลงโทษ) และลูกจ้างปฏิบัติตาม

4) อิทธิพลทางลบ คือ เกิดการใช้อำนาจและผู้ถูกใช้อำนาจหรือเป้าหมายเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมหรือทัศนคติของตน แต่เป็นการเปลี่ยนในทางที่ตรงกันข้าม หรือไม่สอดคล้องกับเจตนาของผู้ใช้อำนาจ ตัวอย่างเช่น "ถ้าผมบอกให้ลูกชายของผมอยู่บ้านวันเสาร์ตอนเช้าและตัดหญ้าด้วย คำสั่งของผมจะมีผลเป็นการเชิญชวนให้ลูกชายออกไปว่ายน้ำแทนที่จะอยู่กับบ้าน ในกรณีนี้ผมมี อิทธิพลทางลบต่อเขา

2.1 วิธีการใช้อิทธิพล

วิธีการใช้อิทธิพลนั้นอาจจำแนกออกได้หลายวิธี เช่น จำแนกในแง่ของการบีบบังคับ หรือการชักชวน ในแง่การใช้อิทธิพลทางตรงกับการใช้อิทธิพลทางอ้อม อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่า เราอาจมองวิธีการใช้อิทธิพลในแง่ของอำนาจดังนี้ (ปรัชญา เวสารัชช และอรุณ รักธรรม, 2522, น. 530-534)

1) การใช้อำนาจหน้าที่ เป็นการอ้างอำนาจหน้าที่ หลักการ แนวธรรมเนียมปฏิบัติ ประเพณี ระเบียบกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่ว ๆ ไป และ ฌรงค์ สินสวัสดิ์ (2521, น. 3) อธิบายว่า “ผู้ที่อยู่ใต้อำนาจ ยอมรับนับถือผู้มีอำนาจในลักษณะของตัวบุคคลซึ่งได้อำนาจหรือตำแหน่งนั้นๆ มาตามระเบียบประเพณีมากกว่ายอมรับนับถือเพราะกฎเกณฑ์ กษัตริย์ที่ได้รับอำนาจมาตามระเบียบ ประเพณี หรือหัวหน้าเผ่าซึ่งได้รับอำนาจมาตามระเบียบประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อมาช้านาน ก็จะอยู่ใน ลักษณะของผู้นำประเพณีนี้” ส่วน บรรพต วีระสัย (2515, น. 43) เสริมว่า “อำนาจประเพณีนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อว่า แบบปฏิบัติและธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ มีความศักดิ์สิทธิ์หรือขลังอยู่ในตัวของมันเอง ดังนั้น ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าอยู่ในกรอบแห่งขนบธรรมเนียมอันเป็นที่เคารพนับถือมาเป็น เวลานาน ย่อมมีอำนาจตามประเพณีนี้” หรือ เช่น ยามรักษาการณ์ ห้ามผู้จัดการเข้าบริเวณอาคาร บริษัทยามวิกาล โดยบอกว่า “ผมทำตามระเบียบของบริษัท” หรือนายอำเภอให้ปลัดอำเภอไปจุดรูป เทียนบูชาศาลเจ้าที่หน้าอำเภอเพราะใครมาใหม่ ๆ เขาก็ทำอย่างนี้ทั้งนั้น เป็นต้น

การสร้างอิทธิพลโดยอาศัยอำนาจหน้าที่นี้มีลักษณะที่ไม่ขึ้นกับตัวบุคคล ไม่มีผลกระทบเป้าหมายโดยส่วนตัว เว้นแต่ผู้ใช้อำนาจจะเลือกปฏิบัติ คือ ใช้อำนาจกับคนหนึ่ง ไม่ใช้กับอีกคนหนึ่งโดยเหตุผลส่วนตัว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม อิทธิพลจากอำนาจหน้าที่จะมีมากน้อยเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ 2 ประการ ประการแรก คือการยอมรับที่บุคคลทั่วไปหรือเป้าหมายมีต่อกฎเกณฑ์ประเพณี และหลักการที่นำมาอ้าง เช่น ผู้จัดการที่จะเข้าบริษัทยามวิกาลบอกว่า “กรณีผู้จัดการเป็นข้อยกเว้นบริษัทให้เข้าได้” ถ้ายามเชื่อว่าจริงก็ปล่อยเข้า แต่ยามอ้างว่าไม่เคยได้ยินข้อยกเว้นมาก่อน ข้ออ้างของผู้จัดการก็ไม่เป็นผล ประการที่สอง คือ การคาดคะเนถึงผลสะท้อนที่เป้าหมายจะได้รับ กล่าวคือ เมื่อผู้ใช้อำนาจอ้างกฎเกณฑ์หรือระเบียบใด ถ้าผู้ถูกใช้อำนาจหรือเป้าหมายคาดคะเนว่า หากตนไม่ปฏิบัติตามผลสะท้อนที่เกิดขึ้น จะกระทบตนในทางลบอย่างมาก อิทธิพลของผู้ใช้อำนาจก็มีมากตามไปด้วย เช่น ปลัดอำเภอเกรงว่าหากไม่ไปกราบไหว้ศาลเข้าแล้ว เจ้าอาวาสแดงอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ที่เป็นผลร้ายกับตน ตนจึงรีบปฏิบัติตามที่นายอำเภอบอก ก็นับว่านายอำเภอมีอิทธิพลต่อปลัดอำเภอ ในกรณีนี้การอ้างความเชี่ยวชาญ มีลักษณะใกล้เคียงกับการใช้อำนาจหน้าที่ จึงไม่ขอกล่าวในรายละเอียด

2) การใช้อำนาจในการให้รางวัลและการลงโทษ เป็นการก่ออิทธิพลโดยอาศัยสิ่งที่มีคุณค่ามาเป็นแรงกระตุ้นให้เป้าหมายกระทำการตามเจตนารมณ์ของผู้ใช้อำนาจ ซึ่งวิธีการอาจเป็นได้หลายรูป คือ รูปการคุกคาม เช่น บอกว่าจะตัดเงินเดือน หรือตั้งกรรมการสอบสวน ถ้าไม่เลิกกินเหล้ากินน้อย หรือรูปการชักชวน เช่น บอกว่าถ้าทำงานในระดับนี้จะได้สองชั้นแน่ อย่างไรก็ตามการสร้างอิทธิพลในรูปนี้ ถึงแม้จะมีผลกระทบเป้าหมายมากแต่ก็มีผลสะท้อนด้วย เพราะโดยหลักการ การให้รางวัลและการลงโทษย่อมขึ้นอยู่กับกระทำของเป้าหมายเป็นเกณฑ์ คือ ถ้าเป้าหมายทำงานดีได้รางวัล ทำงานไม่ดีก็ไม่ได้รางวัลหรือถูกลงโทษแทน แต่ตราบดีที่องค์การไม่มีมาตรการวัดการกระทำให้มีลักษณะวัตถุวิสัยหรือปราศจากเรื่องของตัวบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องแล้ว (impersonal) การสร้างอิทธิพลในรูปนี้จะมีผลต่อความผูกพันระหว่างผู้ใช้อำนาจกับเป้าหมายโดยตรง ไม่ว่าจะความผูกพันจะเป็นไปในรูปความแค้นเคืองหรือความชอบพอส่วนตัวก็ตาม นอกจากนี้ผลสะท้อนยังรวมไปถึงผู้อื่นนอกเหนือจากเป้าหมาย ซึ่งก็คาดหวังว่าตนน่าจะไ้รางวัลด้วย เป็นต้น

3) การใช้กำลัง เป็นการสร้างอิทธิพลโดยวิธีรุนแรง หรือคุกคามว่าจะใช้วิธีรุนแรง ซึ่งมักจะใช้เมื่อหาวิธีการอื่นไม่ได้ โดยปกติจะใช้โดยผู้อยู่ในฐานะลูกจ้างซึ่งไม่มีแหล่งอำนาจทางอื่น เช่น อำนาจหน้าที่ ทรัพยากร สิ่งที่มีคุณค่า เป็นต้น อิทธิพลในรูปนี้มักส่งผลแต่กร้าวในองค์การ และเกิดได้เพียงครั้งคราวไม่อาจสร้างติดต่อกัน เพราะหากเกิดติดต่อกันไม่ช้าองค์การก็ล้มหรือขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

4) การใช้อำนาจอ้างอิง การสร้างอิทธิพลโดยอำนาจอ้างอิงนี้แสดงออกหลายรูป จุดสำคัญ คือ ความผูกพันระหว่างเป้าหมายกับสิ่งที่ใช้อ้างอิง ซึ่งอาจเป็นผู้ใช้อำนาจหรือผู้อื่นก็ได้ ทั้งนี้

โดยอาศัยความรู้ ความชื่นชม ความเมตตาสงสาร ความใกล้ชิดเป็นเกณฑ์ วิธีสร้างอิทธิพลแบบนี้ จึงเป็นไปได้ในทำนองชักชวนมากกว่าคุกคามเป็นเรื่องที่อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวมาก

จากที่กล่าวมานี้เห็นได้ว่าวิธีการสร้างอิทธิพลอาจกระทำได้หลายรูป คือ

- 1) ใช้อิทธิพลในลักษณะข่มขู่คุกคาม (เช่น ใช้กำลัง)
- 2) ใช้อิทธิพลในลักษณะชี้แจงให้ตระหนักถึงหลักเหตุผลและข้อเท็จจริง (เช่น อ้างหลักการ อำนาจหน้าที่)
- 3) ใช้อิทธิพลในลักษณะชักชวน (เช่น การใช้อำนาจอ้างอิง)
- 4) ใช้อิทธิพลโดยบิดเบือนข่าวสารหรือข้อมูล (เช่น การหลอกลวงโดยอ้างสิ่งที่ไม่จริง หรือบิดเบือนข้อเท็จจริงให้เป็นประโยชน์)

2.2 ผลสะท้อนของอำนาจและอิทธิพล

สิ่งที่พึงตระหนักประการหนึ่งคือ อำนาจและอิทธิพลมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด และการใช้อำนาจเพื่อสร้างอิทธิพลนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำจากฝ่ายเดียว แต่อาจเป็นลักษณะ ปฏิสัมพันธ์ก็ได้ คือ ฝ่ายผู้ใช้อำนาจกระทำการเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของเป้าหมาย ส่วนเป้าหมาย ก็ดำเนินการตอบโต้ และเป็นผู้ใช้อำนาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของฝ่ายแรก ซึ่งกลายเป็นเป้าหมาย ในขณะเดียวกัน อาจสรุปได้ว่าพฤติกรรมในองค์การเป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยมี อำนาจ และอิทธิพลเป็นตัวการเกี่ยวข้องตลอดเวลา ทั้งนี้โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจไม่ตระหนักก็ได้ เพราะโดยปกติการใช้อำนาจเพื่อเกิดอิทธิพลนั้นกระทำกันโดยปกติธรรมดาแบบประจำวัน (routine) ส่วนการมุ่งใช้อำนาจเพื่ออิทธิพลอย่างจงใจที่เห็นชัดนั้นเป็นเรื่องยกเว้น

อย่างไรก็ตามอำนาจและอิทธิพลนั้นเป็นตัวการที่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกใจสำหรับผู้อยู่ในองค์การและผลสะท้อนคือเกิดการกระทำในลักษณะต่าง ๆ เพื่อลดความไม่สะดวกใจ ดังจะกล่าวต่อไป

ผลสะท้อนประการหนึ่งคือ สัมพันธภาพระหว่างผู้ใช้อำนาจกับเป้าหมาย ในขณะที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจ และเกิดอิทธิพลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเป้าหมายอาจเกิดสัมพันธภาพ แทรกซ้อนขึ้นโดยอัตโนมัติก็ได้ เช่น ผู้บังคับบัญชาใช้การลงโทษ และมีผลทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเลิก กระทำการบางอย่าง แม้พันธภาพมิได้หยุดเพียงนั้น ผู้ใต้บังคับบัญชาอาจเกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อ ผู้บังคับบัญชาเป็นส่วนตัว และความรู้สึกนี้มีผลต่อการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาในภายหลังได้ หรือ ความรู้สึกสนิทสนมชอบพอกับผู้บังคับบัญชาอาจเกิดขึ้นเมื่อใช้อำนาจในการให้รางวัล เป็นต้น

ผลสะท้อนประการที่สอง เป็นผลโดยธรรมชาติอันเนื่องจากการเกิดอำนาจและ อิทธิพลในองค์การ กล่าวคือ เนื่องจากคนบางคนในองค์การมีอำนาจ จึงเป็นการคุกคามบุคคลอื่น ๆ ในองค์การ เนื่องจากผู้อยู่ในฐานะผู้น้อยรู้ว่านายมีอำนาจซึ่งอาจเกิดผลเสียหายแก่ตัวได้ในอนาคต จึง มี “สัมผัสไว” ต่อพฤติกรรมของเจ้านาย จึงกระทำการต่าง ๆ เพื่อลดความไม่สบายใจของคนซึ่งได้แก่

หาทางลดอำนาจและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเจ้านายในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น หาทางออก กฎเกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองตนเอง เช่น ระเบียบคุ้มครองข้าราชการจากการถูกลงโทษโดยไม่ชอบธรรม

- 1) หลีกเลี้ยงสถานการณ์หรือไม่กระทำการที่อาจมีผลให้ผู้บังคับบัญชาหรือ “นาย” คนอื่น ๆ ใช้อำนาจเล่นงานตน
- 2) พยายามประจบประแจงเจ้านาย ให้ความร่วมมืออย่างดี พยายามสนิทสนมเป็นส่วนตัว เพื่อหวังในแง่รางวัล และลดการลงโทษ
- 3) หาแหล่งสนับสนุนจากที่อื่น เช่น จัดกลุ่มร่วมกันในรูปสหภาพแรงงาน ไม่ว่าจะ เป็นรูปทางการหรือไม่เป็นทางการ เพื่อต่อต้านอิทธิพลของเจ้านาย หรืออย่างน้อยเพื่อหวังผลในเชิงจิตวิทยา คือ ลดความกังวลลงเมื่ออยู่ในกลุ่ม

ผลสะท้อนประการที่สาม คือ ผู้อยู่ในองค์การอาจเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของตน หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของตนไปในทิศทางที่คาดหวังว่าจะทำให้ตนสามารถอยู่ในองค์การได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และทัศนคตินี้เกิดขึ้นจากการที่บุคคลรับรู้สภาพของอำนาจ และสัมพันธ์ภาพระหว่างศูนย์อำนาจต่างๆ โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนมีการใช้อำนาจจริง ๆ

สรุป อำนาจและอิทธิพลเป็นคำที่มีความหมายต่างกัน อำนาจเป็นเรื่องของความสามารถ ส่วนอิทธิพลเป็นเรื่องของการใช้ความสามารถเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคล และคำทั้งสองมีความใกล้ชิดอย่างมาก ในแต่ละองค์การไม่ว่าเป็นองค์การเอกชนหรือองค์การของรัฐอำนาจและอิทธิพลเป็นยาคำที่แทรกอยู่อย่างแยกไม่ได้ เพราะการควบคุมพฤติกรรมของคน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยอำนาจและอิทธิพลเป็นตัวการ อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เป็นพลังเคลื่อนไหวอยู่ในองค์การ ซึ่งมีผลให้องค์การทรงสภาพอยู่หรือเปลี่ยนแปลงไป แต่จะเปลี่ยนในรูปใดก็สุดแต่การใช้อำนาจ และระดับอิทธิพลของผู้ใช้ประกอบกับเจตนาารมย์ในการใช้เป็นเกณฑ์

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

ความหมายของ อำนาจทางการเมือง นักวิชาการหลายท่านที่ให้ความหมายคำว่า “อำนาจทางการเมือง” ไว้

ซี ไรท์ มิลล์ (C, Wright Mills อ้างใน เดชะ สิทธิสุทธิ 2541, น. 25) ได้ให้นิยาม อำนาจทางการเมืองว่าหมายถึง อำนาจที่จะตัดสินใจและการบังคับให้เป็นไปตามการตัดสินใจนั้น ๆ

ในส่วนที่มีความสำคัญต่อสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้มีอำนาจทางการเมืองสามารถที่จะจัดสรรความชอบธรรม (legitimacy) หรือสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ตามตัวบทกฎหมาย ตัวอย่างของบุคคลที่มีอำนาจทางการเมือง ได้แก่ นักการเมือง เช่น สมาชิกรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายงานจากบุคคลเหล่านี้ เป็นต้น

ฮาร์โลด ดี ลาสเวลล์ (Harol D. Lasswell อ้างใน เดชะ สิทธิสุทธิ 2541, น. 26) ได้อธิบายอำนาจทางการเมือง หมายถึง

- 1) สิทธิในการออกกฎหมาย
- 2) กฎหมายสามารถมีโทษตั้งแต่สถานเบาไปสู่สถานหนัก คือ การประหารชีวิต
- 3) คำสั่งของรัฐหรือกฎหมายนั้นมีอำนาจบังคับ (sanctions) ซึ่งหมายถึง
  - (1) บังคับในทางบวก ซึ่งเป็นการให้รางวัลหรือเป็นการเพิ่มคุณค่า (values)
  - (2) ในทางลบ คือ การทำให้ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามต้องสูญเสียประโยชน์หรือคุณค่าไป

กล่าวโดยสรุป อำนาจทางการเมือง จึงหมายถึง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเกี่ยวกับการที่มนุษย์ หรือกลุ่มสามารถให้อิทธิพลโน้มน้าว หรือใช้กำลังบังคับข่มขู่ให้คนอื่น ๆ กระทำตามที่ผู้มีและใช้อำนาจทางการเมืองปรารถนา ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองจำเป็นต้องมีฐานอำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างอำนาจให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อจะจะสามารถรักษาอำนาจที่ตนมีอยู่ไว้ได้ (สุชาติ ตริรัตน์ 2521, น. 20)

ซึ่งอำนาจทางการเมือง มีแหล่งที่มา 3 ทาง คือ (สุจิต บุญบงการ อ้างใน สฤณี น้ำค้าง 2555, น. 18-19)

1) สิทธิอำนาจ (Authority) คือสิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มได้จากกฎเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม มีสถาบันทางสังคมยอมรับ (Legal Authority) นอกจากนั้น สิทธิอำนาจ ยังเป็นฐานอำนาจที่ชัดเจนที่สุดในลักษณะของตำแหน่งอย่างเป็นทางการ (Formal Position) ซึ่งจะได้รับการยอมรับการมีอำนาจเหนืออย่างไม่มีข้อโต้แย้ง ผู้มีอำนาจในลักษณะความหมายนี้ ได้แก่ ข้าราชการในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล ผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากรัฐบาล เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

2) ทรัพยากรทางวัตถุ (Material Resource) คือ สิ่งที่คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งมีมากกว่าคนอื่น ๆ เช่น เงิน ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิ่งหายากและเป็นสิ่งที่ต้องการของคนในสังคม ชนชั้นนำผู้ใช้อำนาจจะมีทรัพยากรทางวัตถุที่มีมากกว่าคนอื่นและจะทำการแลกเปลี่ยนหรือประโยชน์ที่จะมาสู่ตน ขณะเดียวกันชนชั้นนำจะใช้ประโยชน์ อันเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัด และสามารถให้ต่อแก่ผู้ยอมทำตามได้อย่างทันทีในลักษณะของการตอบโต้ได้ และประโยชน์ที่มีลักษณะเป็นวัตถุที่ตอบสนองความต้องการได้หลายอย่างมากกว่าจะมีความสำคัญ จะเห็นได้ว่าประโยชน์ในแง่นี้คือ ผลประโยชน์ทางด้าน

เศรษฐกิจ ผู้ที่มีอำนาจตามความหมายนี้จะใช้ทรัพยากรทางวัตถุเป็นฐานอำนาจ ได้แก่ พ่อค้า คหบดี ผู้ร่ำรวยในชุมชน นายทุนผู้ว่าจ้างหรือนายทุนเงินกู้ เป็นต้น

3) ทรัพยากรที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Resource) คือ ทรัพยากรที่ไม่เป็นวัตถุ จับต้องไม่ได้ เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง ตำแหน่ง ความเชื่อถือ ความรอบรู้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นฐานอำนาจของชนชั้นนำในลักษณะหนึ่งซึ่งจะได้รับการยอมรับ ความนิยมชมชอบ ตลอดจนความศรัทธา รักใคร่จากคนในชุมชน หรือในสังคมนั้น ผู้ที่มีสิทธิอำนาจในลักษณะความหมายนี้ ได้แก่ พระครู ผู้สูงอายุ หัวหน้าครอบครัว ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น

ผู้ที่จะมีอำนาจทางการเมือง จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1) อุดมการณ์ในระดับบุคคล อุดมการณ์จะประกอบไปด้วยค่านิยมต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ผู้ที่ต้องการมีอำนาจทางการเมืองจะต้องมีอุดมการณ์ที่จะเป็นใหญ่ มีหน้าตา มีเกียรติยศ มีชื่อเสียง จึงจำเป็นต้องแสวงหาอำนาจเพื่อตอบสนองอุดมการณ์ของตน

2) สถานการณ์ที่เอื้ออำนวย ไม่ว่าจะบุคคลจะมีคุณสมบัติพิเศษอย่างไร อำนาจจะไม่เกิด หากสถานการณ์ไม่อำนวย อำนาจจะเกิดขึ้นต้องอาศัยสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น หากนายกรัฐมนตรีไม่ลาออกหัวหน้าพรรคอื่นก็ไม่มีโอกาสเป็นนายกรัฐมนตรี หรือหากไม่เกิด รัฐประหารขึ้นนายพลคนหนึ่งก็จะไม่โด่งดังกลายเป็นวีรบุรุษของชาติขึ้นมาได้ เป็นต้น

ในทางรัฐศาสตร์ถือว่าแหล่งที่มาของอำนาจทางการเมืองทั้งหมดข้างต้น เป็นทรัพยากรการเมือง (Political Resources) นั้นย่อมแสดงว่าผู้ใดจะมีอำนาจทางการเมืองมากน้อยเพียงใด มีความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นเพื่อการเมืองมากน้อยเพียงใด ความแตกต่างในด้านความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองอาจขึ้นอยู่กับปัจจัย ทางด้านชีววิทยา เช่น ความแตกต่างทางสมอง เป็นต้น นอกจากนั้นบุคคลมีทักษะและมีความสามารถต่างกันในด้านนี้ก็เพราะโอกาสในการได้ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ซึ่งแต่ละคนได้รับไม่เท่ากันและนอกจากนั้นอาจเกิดความแตกต่างในการตั้งใจฝึกฝนเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (สุจิต บุญบงการ อ่างใน เดชะ สิทธิสุทธิ์ 2541, น. 28)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2527, น. 21-29) ทรัพยากรทางการเมือง เป็นแหล่งหรือที่มาของอำนาจทางการเมือง ทรัพยากรทางการเมืองสามารถเปลี่ยนมาเป็นอำนาจทางการเมืองได้ ทรัพยากรทางการเมือง ได้แก่

ก) โครงสร้างทางสังคมที่สังกัดอยู่ โครงสร้างทางสังคมจะกำหนดแหล่งที่อยู่ของคน เมื่อคนอยู่ในตำแหน่งที่สูงมากจะเป็นที่มาของการมีอำนาจได้

ข) บุคลิกภาพเป็นทรัพยากรทางอำนาจอันเกิดจากการมีรูปร่างหน้าตา นิสัยใจคอ สติปัญญา เชาวนืไหวพริบ ความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์

ค) ประวัติความเป็นมาทำให้เกิดความสำคัญหลายอย่าง เช่น เกิดความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญ ความภูมิใจ

ง) ความเป็นเจ้าของ คือเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ข้อมูล ข่าวสารความรู้

จ) ความสัมพันธ์กับคนอื่น อันเป็นความสัมพันธ์ในเชิงการสร้างพันธมิตร และความเป็นพรรคพวก

ดahl (Dahl อ่างใน ชิตพล กาญจนกิจ, 2539, น. 15) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ การสร้างอำนาจและอิทธิพล สาเหตุที่บุคคลมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น มีดังนี้

1) บุคคลมีทรัพยากรทางการเมืองในครอบครองมากกว่าคนอื่น

2) แม้จะมีทรัพยากรทางการเมืองในครอบครองเท่ากัน บุคคลบางคนอาจจะมีวิธีใช้ทรัพยากรทางการเมืองได้มากกว่าคนอื่น ทำให้บุคคลนั้นมีอิทธิพลทางการเมือง

3) แม้จะมีทรัพยากรทางการเมืองเท่ากัน บุคคลบางคนสามารถใช้ทรัพยากรทางการเมืองได้ชำนาญและมีประสิทธิภาพมากกว่าบุคคลอื่น

ดังจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีอำนาจ และอิทธิพลนั้นคือ การมีทรัพยากรทางการเมือง ความสนใจและความชำนาญในการใช้ทรัพยากรทางการเมือง

สำหรับทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญนั้นสรุปได้คือ ความมั่งคั่ง ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ความสามารถที่จะควบคุมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ตัวอย่างในทางสาธารณะ ได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง การมีพรรคพวกบริวารที่จะมีวินัย และการจงรักภักดี ตลอดจนการควบคุมหน่วยงานที่ไวต่อการรับรู้ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการใช้ทรัพยากรทางการเมืองในการสร้างฐานอำนาจนั้น สามารถทำได้ หลายวิธี ดังนี้ (ชิตพล กาญจนกิจ, 2539, น. 21-22)

1) การกำจัดให้หมดไป (elimination) ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้กำลังเป็นตัวกำหนดอันเป็น การใช้กำลังกายภาพโดยตรง เช่น การประหารชีวิต หรือเนรเทศออกจากประเทศหรือจำคุก เป็นต้น

2) การทำให้เกิดความเสียหาย (damage) เป็นวิธีการใช้อำนาจเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความเสียหายในด้านต่างๆ เช่น อาจจะเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติ ทำลายชื่อเสียงหรือการใส่ร้าย เพื่อให้เกิดความเสียหายทั้งชื่อเสียงและเกียรติยศ เป็นต้น

3) การใช้อำนาจโดยการคุกคาม (threat) คือ การแสดงเจตนาหรือความตั้งใจที่จะทำให้อันตรายเห็นว่าจะตนพร้อมที่จะกำจัดเขาให้หมดไป หรือทำให้เขาเสียหายได้

4) การติดสินบน คือ การให้เงินทองหรือสิ่งของมีค่าต่างๆ เพื่อให้เขาเห็นด้วยหรือยอมทำตามหรือขัดขวาง

5) การชักจูงโน้มน้าว (persuasion) เป็นการใช้อำนาจด้วยการใช้เหตุผลข้อมูล ที่เป็นจริง (ข้อเท็จจริง) เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยจนยอมทำตามหรือไม่ขัดขวาง การชักจูงด้วยการใช้

สำนวนโวหารเพื่อให้เห็นตามก็เป็นการใช้อำนาจชนิดหนึ่ง หรือการชักจูงโดยใช้เสน่ห์ดึงดูด หรือบุคลิกภาพอันเป็นที่ประทับใจ หรือศรัทธาก็เป็นการชักจูงชนิดหนึ่ง

6) การให้การศึกษาอบรม คือ การให้ความรู้ความเข้าใจ โดยการผ่านสื่อต่างๆ เช่น รัฐบาลของคอมมิวนิสต์ใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์สู่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับลัทธิดังกล่าว เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดว่าใครจะมีอำนาจทางการเมืองหรือไม่ก็คือ หนึ่งทรัพยากรทางการเมือง และสองวิธีใช้ทรัพยากรทางการเมืองนั้น สร้างฐานอำนาจทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญอันจะทำให้ผู้นำทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีอำนาจทางการเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายในการเลือกตั้งแต่ละครั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ตนมีอยู่ เช่น เงินทอง ชื่อเสียง และสื่อต่างๆ เป็นต้น เพื่อที่จะเปลี่ยนให้เป็นคะแนนเสียงให้ได้โดยวิธีการที่จะนำมาใช้ก็มีทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย และเมื่อได้เข้ามามีอำนาจทางการเมืองแล้วก็จำเป็นต้องใช้อำนาจทางการเมืองแสวงหาทรัพยากรทางการเมืองโดยการคอร์รัปชันเพื่อทดแทนทรัพยากรที่ได้ใช้ในการเลือกตั้งและเพื่อเตรียมไว้ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ลักษณะเช่นนี้จึงเกิดขึ้นและกลายเป็นวงจรอยู่คู่กับการเมืองไทยมาจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้นจึงกล่าวสรุปได้ว่า ฐานอำนาจทางการเมือง หมายถึง สิ่งที่ยึดมั่นในความสามารถเชิงนามธรรม เป็นกระบวนการที่รวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกองค์การที่เป็นนามธรรม รูปธรรม รวมถึงปัจจัยที่มุ่งสร้างศักยภาพของตนเองหรือการเชื่อมสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการยอมรับจากประชาชน การเสริมสร้างฐานอำนาจของตนให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อที่จะรักษาอำนาจของตนให้มั่นคงยาวนานที่สุด ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ สิทธิทางอำนาจ ทรัพยากรทางวัตถุ ทรัพยากรที่มีชีวิต (ธรรมรัตน์ โปธิสุวรรณปัญญา, 2562, น. 21)

4. แนวคิดเกี่ยวกับการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง

มอร์ตัน เอ แคปเลน (Morton A. Kaplan, 1964, pp. 15-17) กล่าวว่า อำนาจเป็นได้ทั้งเป้าหมายและวิธีการที่มนุษย์ไฝหาเพื่ออิทธิพลในการตัดสินใจและตกลงใจ และบังคับให้เป็นไปตามนั้น อำนาจเป็นเรื่องของการควบคุมโดยคนคนเดียวหรือหลายคนดังนั้นอำนาจจึงเป็นหัวใจปรากฏการณ์ทางการเมืองที่ทุกคนแสวงหาและพิทักษ์รักษาฐานอำนาจ (base of power) มีความเห็นว่าฐานแห่งอำนาจนั้นเกิดขึ้นโดยการใช้วิธีการดังต่อไปนี้ คือ

ก) การบังคับ (coercion) ซึ่งอาจจะกระทำได้ในทางบวกและลบ (positive and negative coercion) อันได้แก่การใช้อิทธิพลจนถึงการลงโทษถึงชีวิต

ข) การให้รางวัล (reward)

ค) การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว (personal relations)

ง) ความชอบธรรม (Legitimacy)

จ) ความชำนาญ (expertise)

มอร์แกนธาว (Morgenthau, 1973, p. 28) ได้กล่าวว่า ฐานแห่งอำนาจจะสร้างขึ้นโดยวิธีการออกกฎระเบียบ การข่มขู่ การใช้อำนาจหน้าที่และบุคลิกส่วนตัว

การสร้างและพิทักษ์รักษาอำนาจทางการเมืองจะใช้วิธีใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยและสภาพการณ์ตามตัวแปรสำหรับในประเทศที่รัฐบาล เป็นวิถีทางตามระบอบรัฐสภา นักการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานอำนาจจากประชาชนเป็นสำคัญโดยใช้แบบและวิธีการต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ที่จะสามารถทำให้ประชาชนยอมรับกลไกต่าง ๆ ที่นักการเมืองจะใช้ในการสร้างฐานอำนาจให้แก่คนนั้น ได้แก่ การใช้อิทธิพลของผู้นำท้องถิ่น การใช้อิทธิพลของข้าราชการ การใช้อิทธิพลของระบบการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ โดยอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์ในสังคมท้องถิ่นที่สำคัญก็คือ รูปแบบความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ และผู้ใต้อุปถัมภ์อันเป็นกลไกที่สามารถช่วยสร้างฐานอำนาจให้กับนักการเมืองและพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดี การได้มาซึ่งอำนาจก็ย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์และตัวอำนาจเองก็เป็นผลประโยชน์ที่สำคัญของนักการเมืองที่จะใช้ในการสร้างฐานอำนาจของตนให้แพร่ขยายออกไปได้อีกด้วย (นพดล สุคนธวิท, 2539, น. 59-60)

วี. โฮเวิร์ด วริดดิโนส (W. Howard Wriddins อังใน ชิตพล กาญจนกิจ, 2539, น. 37-38) การสร้างและรักษาฐานอำนาจทางการเมืองไว้ให้คงอยู่ต่อไปนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างความชอบธรรมและประสิทธิภาพในการปกครองให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน ริกกินส์ ได้เสนอว่า วิธีการที่ผู้นำของประเทศกำลังพัฒนา (ด้อยพัฒนา) ใช้มีด้วยกันหลายวิธีได้แก่

1) การสร้างคุณสมบัติส่วนตัวให้เป็นที่นิยมนับถือในหมู่ประชาชน คือ การทำให้ตนเองเป็นผู้นำที่เปี่ยมด้วยบารมี (project the personality)

2) การสร้างองค์กรหรือกลุ่มทางการเมืองขึ้นมาสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง ของตน เช่น กองทัพตำรวจ ระบบราชการอื่น ๆ รวมถึงกลุ่มทางการเมืองอื่น ๆ (build on organization)

3) การสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน (promote an ideology)

4) การให้ทรัพย์สินเงินทองและทรัพยากรที่มีเพื่อเป็นรางวัลแก่ผู้ที่จงรักภักดี (reward the faithful and the susceptible)

5) ใช้อำนาจข่มขู่หรือกำจัดฝ่ายปรปักษ์ทางการเมือง (intimidate the opponent and the wavering ally)

6) การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญมั่งคั่ง (develop the economy)

7) ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น (expand or contract political participation)

8) ใช้นโยบายต่างประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่อำนาจและฐานะของรัฐบาล (use foreign policy)

สำหรับในทางปฏิบัติแล้ว ผู้นำที่ประสบความสำเร็จในการรักษาอำนาจทางการเมืองของตนไว้มักจะใช้วิธีการที่กล่าวนี้ปนกันไป คือไม่ได้ใช้วิธีหนึ่งวิธีใดหรือใช้ทั้งหมดแต่ใช้หลายวิธีปนกัน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพการณ์แวดล้อมของแต่ละประเทศ

พาล์มเมอร์ และทอมป์สัน (Palmer and Thompson อ้างใน กุลธิดา สิงห์สี, 2555, น. 38) กล่าวว่าความสำเร็จของผู้นำในการครอบครองตำแหน่งความเป็นผู้นำของตนไว้ได้หรือไม่ขึ้นจะเกี่ยวพันกับการดำรงความสัมพันธ์กับประชาชนอยู่อย่างพิเศษเหนือคนส่วนใหญ่ตั้งนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจะยาวนานเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการรักษาสัญญาและความสามารถในการรักษาความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานระหว่างผู้นำกับมวลชน

2) ความสามารถในการระดมมวลชน คือ การแสวงหาความสนับสนุนจากมวลชน

3) ความสามารถของมวลชนในการควบคุมการทำงานของผู้นำ คือ การดำรงตำแหน่งของผู้นำขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของมวลชน

สำหรับ มาคิอาเวลลี (Machiavel) มีความเห็นว่าการที่ผู้นำจะสามารถก้าวเข้าสู่อำนาจและสามารถรักษาอำนาจทางการเมืองของตนไว้ได้นานนั้นจำเป็นต้องมีความสามารถในการบังคับพลิกแพลง (manipulate) สถานการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์แก่ตนได้ซึ่งผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ความสามารถเฉพาะตัว มีกำลังอำนาจ และอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยคุณสมบัติเหล่านั้นจะต้องประกอบด้วยความสามารถรอบคอบ อีกทั้งยังสามารถคาดเดาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตโดยศึกษาและเปรียบเทียบจากเหตุการณ์ในอดีตซึ่งจะต้องมุ่งพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นจริงแทนการคิดสิ่งที่ควรจะเกิดขึ้นตลอดจนสามารถที่จะตัดสินใจให้ลุล่วงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ส่วน ริชาร์ด แอล. ดาฟท์ (Richard L. Daft อ้างใน กุลธิดา สิงห์สี, 2555, น. 42-43) ได้กล่าวถึง ยุทธวิธีทางการเมืองที่ผู้นำปฏิบัติเพื่อรักษาอำนาจทางการเมืองและส่งผลให้งานสำเร็จว่ามีดังนี้

1) การสร้างพันธมิตร (Build coalitions) หมายถึง คือการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ตีบนพื้นฐานความชอบกันเป็นส่วนตัวความเชื่อถือและการนับถือซึ่งกันและกัน ยุทธวิธีทางการเมือง

นี้จึงเป็นไปเพื่อสร้างความเชื่อถือความไว้วางใจและแรงกระตุ้นใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วม

2) การขยายเครือข่าย (Expands network) วิธีแรก คือการสร้างเครือข่ายกับผู้ร่วมงาน มีการเลื่อนขั้นตำแหน่งให้กับบุคคลที่สนับสนุนเป้าหมายหรือความคิดเห็นตรงกับผู้นำเพื่อมาช่วยกันทำงาน วิธีที่สอง คือ การใช้วิธีการสร้างเครือข่ายผู้คัดค้าน (dissenter) เป็นการดึงหรือแต่งตั้งผู้คัดค้านที่มีความคิดเห็นไม่ลงรอยกับผู้นำให้เข้ามาเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือทีมงานเราเรียกวิธีนี้ว่า Co-optation วิธีนี้จะทำให้ผู้ที่มีความคิดเห็นไม่ลงรอยกับผู้นำจะถูกอิทธิพลครอบงำไปที่ละเล็กทีละน้อยจนในที่สุดสามารถเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลผู้นั้นได้และร่วมมือกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ร่วมกันตั้งเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย

3) การใช้อำนาจที่เกิดจากกฎหมายหรือการแต่งตั้งและความเชี่ยวชาญ (Use Legitimacy and Expertise) ผู้นำจะมีอิทธิพลสูงสุด หากเขาได้รับการยกย่องว่ามีความเชี่ยวชาญ (Legitimacy) และมีอำนาจที่เกิดจากการแต่งตั้ง ผู้นำสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ ในองค์กรได้ หากสามารถและควบคุมหน่วยงานหลักขององค์กรเนื่องจากหน่วยงานอื่น ๆ จะเชื่อฟังและทำตาม

4) ใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ (Use Information analysis) ผู้นำจะใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือเพื่อสนับสนุนข้อมูลของตัวเอง

5) ใช้สัญลักษณ์ (Use Symbolic action) ผู้นำสามารถใช้สัญลักษณ์เรื่องราวต่าง ๆ วีรบุรุษ สโลแกน และพิธีการต่าง ๆ ในการชักชวนให้ผู้ที่มีความมุ่งมั่นหมายที่สูงประสบความสำเร็จ ดังเช่นประโยคที่ว่า คนเราจะถูกชักจูงโดยเหตุผลแต่จะทำงานด้วยอารมณ์ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้นำในการช่วยเหลือทำในสิ่งที่ต้องการเพื่อให้องค์กรเจริญรุ่งเรืองเรื่องสิ่งกระตุ้นเตือนดังกล่าวจะมาช่วยจูงใจ (กระตือรือร้น) ทำให้เกิดการกระตุ้นที่มีอิทธิพลทั้งในด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้ตาม

6) การใช้ความมุ่งมั่น (Use assertiveness) ผู้นำจะมีอิทธิพลขึ้นได้ถ้าหากแสดงให้บุคคลอื่นได้รู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนต้องการหากไม่ต้องขอพวกเขาก็จะไม่ได้รับในสิ่งที่ต้องการ ดังนั้นผู้นำจะต้องแสดงความชัดเจนในด้านวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และการเปลี่ยนแปลงที่ตนปรารถนาให้แก่องค์กรเพื่อต้องการจะตอบสนองและทำตามสิ่งเหล่านั้น

กล่าวโดยสรุป การรักษาอำนาจทางการเมือง หมายถึง วิธีการที่ผู้นำต้องสร้างบุคลิกส่วนตัว แสดงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน รักษาสัญญา ให้รางวัลหรือผลประโยชน์ที่จะให้กับประชาชน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน กลุ่มข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น สร้างความไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือ สร้างเครือข่ายทางสังคม และแสวงหาการสนับสนุนจากกลุ่มมวลชน เพื่อให้เข้ามาเป็นสมาชิกในกลุ่มสนับสนุนตน เพื่อให้เกิดความชอบธรรมเป็นที่ยอมรับของประชาชน รวมถึงตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือกลุ่มที่สนับสนุนตน เพื่อรักษาฐานอำนาจไว้ได้นานที่สุด

5. แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

5.1 ความหมายของพรรคการเมือง

เวเบอร์ (Weber, 1966 อ้างใน เกชา ป้อมงาม, 2553, น. 10) ได้ให้คำนิยามของพรรคการเมืองว่า “เป็นการรวมตัวกันเป็นสมาคมภายในชุมชนทางการเมือง ซึ่งมีการเปิดรับสมาชิกอย่างเป็นทางการและทั่วไปโดยมีความมุ่งหมายเพื่อที่จะเข้าไปบริหารประเทศ”

พลาโนโน และกรีนเบิร์ก (Plano and Greenberg, 1967, p. 111) ได้ให้นิยามว่าพรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคลที่ทำการตกลงกันในการกำหนดมาตรการทางอุดมการณ์บางประการและจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การเพื่อชนะการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาลเพื่อดำเนินนโยบายสาธารณะ

หยุด แสงอุทัย (2517, น. 4) ได้ให้คำนิยามว่า พรรคการเมือง คือ คณะบุคคลซึ่งมารวมตัวกัน เพราะมีความเห็นตรงกันในหลักใหญ่ของเศรษฐกิจสังคมและการเมืองมีความมุ่งหมายที่จะเป็นรัฐบาลอำนาจการปกครองประเทศตามแนวนโยบายของพรรคที่ประชาชนให้ความเห็นชอบเมื่อโอกาสอำนวย ดังนั้นพรรคการเมืองจึงหมายถึงการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมืองเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันเพื่อดำเนินบทบาททางการเมืองโดยการส่งผู้สมัครเพื่อเป็นตัวแทนในการรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยเป้าหมายที่สำคัญก็คือ การได้เป็นรัฐบาลเพื่อเข้าบริหารประเทศตามนโยบายที่ได้แถลงเอาไว้กับประชาชนผู้สนับสนุนในสังคมการเมืองจะมีกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองคล้าย ๆ กัน หรือมีอุดมคติทางการเมืองในแนวทางเดียวกันรวมตัวกันเพื่อให้มีการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อต่อรองผลประโยชน์ต่าง ๆ หรือเพื่อมุ่งหวังเข้าไปเป็นรัฐบาลทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

5.2 ประโยชน์ของพรรคการเมือง

พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มีความเกี่ยวข้องและมีคุณประโยชน์ต่อระบบการเมืองเป็นอย่างมาก (ประหยัด หงส์ทองคำ, 2549, น. 281) คือ

1) พรรคการเมืองจะช่วยทำหน้าที่แทนประชาชนเบื้องต้นในการเลือกเฟ้นสมาชิกของพรรคที่มีคุณสมบัติที่ดีมีเกียรติประวัติและผลงานในอดีตที่มีความเหมาะสมเพื่อให้ประชาชนได้ทำการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2) พรรคการเมืองยังช่วยให้การตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนตั้งอยู่บนพื้นฐานอันถูกต้อง กล่าวคือพรรคการเมืองจะเสนอนโยบายในการทำงานทางการเมืองของพรรคให้ประชาชนใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งผู้สมัครในนามของพรรคการเมืองที่มีนโยบายที่ประชาชนพอใจหรือเป็นนโยบายที่ประชาชนเห็นว่าสามารถแก้ไขปัญหาความยุ่งยากที่พวกเขา กำลังประสบอยู่ได้

3) พรรคการเมืองจะเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างระบบการเมืองกับ ภาคประชาชน และเป็นตัวคอยดูดซับข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์และตอบสนองข้อเรียกร้องนั้น ในรูปแบบของ นโยบายสาธารณะ

4) พรรคการเมืองจะเป็นตัวแทนของประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในการบริหารปกครองประเทศโดยพรรคการเมืองจะสร้างผู้นำทางการเมืองและบุคลากรทางการเมืองที่มีคุณภาพเพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศ เป็นต้น

5.3 หน้าที่และบทบาทพรรคการเมือง

วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์ (2539) ได้ชี้ให้เห็นถึงหน้าที่และบทบาทของพรรคการเมืองไว้อย่างครอบคลุม และมีความสอดคล้องกับบทบาทพรรคการเมืองในประเทศไทยไว้ราว 12 ประการ ดังนี้ (อ้างใน กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์, 2562, น. 1080-1082)

1) หน้าที่เลือกสรรบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เป็นหน้าที่พรรคการเมืองทั่วไป เพื่อพรรคจะได้เข้าไปมีโอกาสดูแลการใช้อำนาจหน้าที่ตำแหน่งนั้น ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายพรรค หน้าที่ในการเลือกสรรบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งนี้นับเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยประชาชนในการเลือกตั้ง เพราะบุคคลที่พรรคคัดเลือกให้เข้าสมัครรับเลือกตั้งนั้น ได้รับการพิจารณา กลั่นกรองโดยพรรคการเมืองมาแล้วว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถหรือเหมาะสมกับตำแหน่ง ประเทศที่มีพรรคการเมืองที่มั่นคง ประชาชนผู้เลือกตั้งจะไม่คำนึงถึงตัวบุคคล แต่พิจารณาถึงพรรคการเมืองว่าพรรคใดจะรักษาผลประโยชน์ของเขาหรือมีแนวนโยบายตรงกับความคิดเห็นของเขามากกว่า

2) หน้าที่เสนอนโยบาย ชี้ประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไข คือ การแสดงออกซึ่งนโยบายการปกครองบ้านเมืองว่าจะดำเนินไปในทางใด ในกรณีนี้พรรคจะแสดงอุดมการณ์หรือหลักการพื้นฐานที่พรรคยึดถือ เช่น ในทางการเมือง พรรคยึดถือลัทธิใด รูปแบบการปกครองแบบใด ฯลฯ นอกจากนั้น พรรคจะชี้ให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ โดยยกประเด็นต่าง ๆ เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ การต่างประเทศ ฯลฯ รวมทั้งข้อขัดแย้งต่าง ๆ มาอภิปราย แล้วเสนอ เป็นนโยบายเพื่อที่จะแก้ไข หรือจัดการกับปัญหา นโยบายหรือโครงการที่พรรคการเมืองเสนอ ต่อประชาชนนี้ ย่อมเป็นการผูกมัดหรือเป็นคำมั่นของพรรคการเมืองที่จะต้องปฏิบัติเมื่อพรรคได้อำนาจ ฉะนั้นประชาชนก็จะยึดเอานโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ที่พรรคประกาศเป็นส่วนหนึ่งสำหรับวินิจฉัย ในการเลือกตั้ง การเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งสังกัดพรรคการเมืองจึงย่อมมีประโยชน์กว่าการเลือกตั้งผู้สมัครเป็นอิสระ เพราะเท่ากับเป็นการเลือกตั้งตัวบุคคลที่จะเข้ามาบริหารประเทศและดำเนินนโยบายที่จะใช้บริหารประเทศไปพร้อมกัน เมื่อสมาชิกของพรรคได้รับเลือกตั้งเข้าไปในรัฐสภา ก็ย่อมมีสิทธิที่จะได้จัดตั้งรัฐบาล หัวหน้าพรรคหรือผู้นำพรรคก็จะมีโอกาสดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และนำเอานโยบายของพรรค ที่ประกาศไว้ต่อประชาชนมาเป็นนโยบายในการบริหารประเทศ

3) หน้าที่สื่อกลางระหว่างประชาชนกับองค์กรของภาครัฐ เพื่อรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชน และถ่ายทอดความต้องการของประชาชนไปยังองค์กรของรัฐ

4) หน้าที่ในการจัดตั้งรัฐบาล เมื่อพรรคใดชนะเลือกตั้งหรือได้เสียงข้างมาก พรรคการเมืองนั้นก็จะมีหน้าที่จัดตั้งรัฐบาล พรรคที่ได้เสียงข้างมากในรัฐสภาก็มีหน้าที่คัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกการบริหารประเทศ ซึ่งโดยปกติหัวหน้าพรรคและผู้นำระดับสูงของพรรคจะไปดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีรัฐมนตรีและสมาชิกอื่น ๆ ในพรรคเป็นผู้สนับสนุน หรือให้คำแนะนำแก่พรรคในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล

5) หน้าที่ในฐานะพรรคฝ่ายค้าน พรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกน้อยหรือไม่ได้เข้าร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลก็จะทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้าน โดยมีหน้าที่ในการวิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาล ชี้ข้อบกพร่องในการดำเนินงานของรัฐบาล คอยท้วงติงหรือคัดค้านการกระทำที่ไม่ชอบหรือขัดต่อมติของมหาชน

6) ปลุกเร้าให้ประชาชนเกิดความสนใจทางการเมือง โดยการชักชวนให้เข้าเป็นสมาชิกหรือให้การสนับสนุนในด้านการเงิน และเป็นช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง

7) พรรคการเมืองช่วยให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

8) พรรคการเมืองช่วยทำให้กลไกทางการเมืองดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน

9) พรรคการเมืองช่วยผดุงรักษาอำนาจในการปกครองให้สืบต่อเนื่องกัน และถ่ายทอดอำนาจเป็นไปอย่างถูกต้องตามครรลอง

10) พรรคการเมืองช่วยประสานประโยชน์ของกลุ่มชนในสังคม

11) พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

12) พรรคการเมืองช่วยพัฒนาการเมือง และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและสร้างเสถียรภาพทางการเมือง เนื่องจากพรรคการเมืองมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนสนับสนุนความคิดเห็นและนโยบายพรรคให้มากที่สุด

สรุปได้ว่า พรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะพรรคการเมือง เกิดจากการรวมกลุ่มบุคคล คณะบุคคลที่มีแนวความคิดอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นสื่อกลางในการเชื่อมระหว่างประชาชนกับรัฐบาล เพื่อรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชน ตอบสนองความต้องการและข้อเรียกร้องของประชาชนในรูปแบบนโยบายพรรค เพื่อนำนโยบายพรรคเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง และนำไปสู่ผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชน

6. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง

6.1 ความหมายเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง ไว้ดังนี้

สำเร็จ สิงหะวาระ (2506, น. 48) กล่าวว่า ผู้นำ คือ สัญลักษณ์ (Symbol) แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นผู้รับฝากซึ่งปณิธานและความหวังของคนในสังคม ผู้นำจึงเป็นภาพลักษณ์ (Image) หรือภาพสะท้อนของประชาชน

ธรรมรส โชติคุณุช (2519, น. 131) กล่าวว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมาหรือได้รับการยกย่องขึ้นมาเป็นหัวหน้า มีความรู้ความสามารถในการปกครอง บังคับบัญชาและอาจชักพาผู้ใต้บังคับบัญชา หรือหมู่ชนไปในทางดีหรือชั่วก็ได้

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2545, น. 45) กล่าวว่า ผู้นำทางการเมือง คือ บุคคลที่ถือครองตำแหน่งที่เด่นที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ในโครงสร้างอำนาจรัฐ เขาเป็นบุคคลที่มีอำนาจและมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองอย่างแท้จริง

กวี วงศ์พุ่ม (2535, น. 14-15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ 5 ประการ คือ

- 1) ผู้นำ หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่มเปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง
- 2) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากันไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมาย ที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำ ทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย
- 3) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำ ของกลุ่ม ซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคมมิติของบุคคลเป็นฐานและสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้
- 4) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่าง คือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด
- 5) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

6.2 ลักษณะและประเภทของผู้นำ

ผู้นำมีหลายประเภท การจำแนกลักษณะและประเภทของผู้นำนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเมือง นักวิชาการได้จำแนกลักษณะและประเภทของผู้นำไว้ ดังนี้

ชูป กาญจนประกร (2517, น. 74-77) แบ่งลักษณะของผู้นำจากลักษณะวิธีการใช้อำนาจ เป็น 3 แบบ ดังนี้

1) ผู้นำแบบอัตนิยม เป็นผู้นำที่ถืออำนาจเป็นใหญ่ มีลักษณะถือตัว เชื้อมั่นในตนเอง มาก บริหารงานและกำหนดนโยบายโดยการใช้อารมณ์และอำนาจ วางท่าใหญ่โต ไม่ให้เกียรติคนอื่น ใช้อำนาจเป็นที่ตั้ง เน้นสมรรถภาพการทำงานของตนเอง และต้องการขยายอำนาจของตนออกไปทุกวิถีทาง

2) ผู้นำแบบเสรีนิยม เป็นผู้นำที่ใช้อำนาจในการควบคุมการบริหารแต่น้อย บรรดาผู้ใต้บังคับบัญชาต่างก็มีเสรีในการที่จะวินิจฉัยสั่งการ มาตรฐานการปฏิบัติงาน หรือระบบการจัดการ ไม่คำนึงถึงหลักการ หรือกฎเกณฑ์เท่าใดนัก การกำหนดนโยบายไม่มีความแน่นอน ขาดความริเริ่ม หรือสร้างสรรค์งาน และไม่มีการประเมินผลงานเพื่อหาแนวทางแก้ไขแต่อย่างใด

3) ผู้นำแบบประชาธิปไตย เป็นผู้นำที่ดีที่สุด สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานจะยึดถือความคิดเห็นของกลุ่มเป็นสำคัญจะดำเนินการสิ่งใดมักจะกระทำในนามของกลุ่ม เพราะต้องการความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การบริหารงาน จึงเน้นหนักในรูปแบบของการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยการเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกันวินิจฉัยเลือกวิธีการที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การปฏิบัติงานเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือประสานงานกันอย่างจริงจัง

เวม โจนเนอร์ (Wehmhoener, 1975 อ้างใน กษิระ ศรีเจริญ, 2535, น. 17) แบ่งลักษณะของผู้นำ ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ผู้นำแบบประเพณี เป็นผู้นำที่มีอำนาจและมีความสำคัญในยุคก่อนอาณานิคม และได้มีการใช้อำนาจต่อประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในระดับท้องถิ่น

2) ผู้นำแบบอุดมการณ์ เช่น ผู้นำของสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้นำของ สหภาพโซเวียตรัสเซีย เป็นต้น

3) ผู้นำแบบหลากหลาย เป็นผู้นำที่ประกอบด้วยลักษณะของกลุ่มต่าง ๆ แต่มีความสามารถในการจัดการในรูปแบบต่าง ๆ

ออดเวย์ ทีด (Ordway Tead อ้างใน พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2545, 36) กล่าวว่า คุณสมบัติของผู้นำทางการเมืองที่ดี หรือที่พึงประสงค์จะต้องมีพลังกาย และพลังประสาทที่เข้มแข็ง รู้จุดมุ่งหมายและหนทางที่จะนำพาประเทศ มีความกระตือรือร้น มีความเป็นมิตรและความรัก มีความซื่อสัตย์ กล้าตัดสินใจ มีสติปัญญา ความรอบรู้ เป็นครูที่ดีมีความศรัทธา มีความเชื่อมั่น และมีทักษะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ

จุมพล หนิมพานิช และฐปนรรต พรหมอินทร์ (2552, น. 75-78) ได้แบ่งประเภทของผู้นำไว้หลายลักษณะ ดังนี้

1) การแบ่งประเภทตามลักษณะการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น

(1) ผู้นำตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้นำตามที่กฎหมายหรือกฎระเบียบกำหนดไว้ ตำแหน่งใดจะต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นไว้อย่างไร ผู้ใดมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายหรือกฎระเบียบกำหนดก็ให้ดำรงตำแหน่งนั้น

(2) ผู้นำที่มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัว เป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว ซึ่งเป็นได้ทั้งทางดีและไม่ดี เช่น เมื่อเป็นนักเลงก็จะได้รับการยอมรับให้เป็นหัวหน้าแก๊งค์ เมื่อเป็นนักกีฬาที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหัวหน้าทีม เป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษที่เด่น เป็นต้น

(3) ผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น พระมหากษัตริย์เป็นผู้นำของพระราชวงศ์ หรือของประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นต้น

2) การแบ่งประเภทตามลักษณะของพฤติกรรม (John C. Flanagan) แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) ผู้นำที่มุ่งแต่งานเป็นสำคัญ มีลักษณะพฤติกรรมแสดงออกเป็นแบบเผด็จการ

(2) ผู้นำที่ตระหนักถึงผลงานและความพอใจของทุกฝ่าย เป็นหัวหน้างาน ที่มีพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย

(3) ผู้นำถือว่าประสิทธิภาพของการทำงานสูงขึ้นได้จากสินน้ำใจ ผู้นำประเภทนี้ถือว่าการให้สินน้ำใจหรือสิ่งตอบแทนจะช่วยกระตุ้นให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น จึงใช้วิธียั่วยุให้คนทำงานโดยการให้สินน้ำใจ คำตอบแทน หรือให้สินจ้างรางวัล

3) การแบ่งประเภทตามลักษณะการบริหารงาน ลิปพิท (Lippitt) ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) ผู้นำแบบอัตตาธิปไตย ผู้นำแบบนี้จะใช้อำนาจตลอดเวลา ยึดถือตัวเองเป็นสำคัญ เน้นการสั่งการจากบนลงล่าง ไม่รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น หรือไม่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็น

(2) ผู้นำแบบเสรี เป็นผู้นำแบบไม่เอาไหน ปล่อยตามเรื่องตามราว ไม่ใช้อำนาจบังคับบัญชาควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชา ปราศจากความรับผิดชอบ คอยแต่ลงนามผ่านเรื่องให้พ้นตัวไปเท่านั้น

(3) ผู้นำแบบประชาธิปไตย เป็นผู้นำแบบดีที่สุด มีใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยึดถือความคิดเห็นของกลุ่มเหนือความคิดเห็นของตน ผู้นำแบบนี้ผู้ใต้บังคับบัญชาจะให้ความนิยมนยกย่อง รักใคร่ เกรงใจแต่ไม่ใช่เกรงกลัว

6.3 บทบาทหน้าที่ของผู้นำ

ฮิวโก อี (Hugo E. Reading อังใน เสวี บัวแก้ว, 2533, น. 17) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองเป็นพฤติกรรมที่ประชาชน หรือสมาชิกของชุมชน คาดหวังว่าเป็นสิ่งที่ควร

จะมีการแสดงออกของบุคคลผู้ซึ่งอยู่ในตำแหน่งทางสังคมการเมือง เช่น สมาชิกสภานิติบัญญัติ ผู้นำพรรคการเมือง ผู้ออกเสียงเลือกตั้ง นักปฏิวัติ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้น เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือตกลงให้มีการกระทำการนั้น ๆ ตามอำนาจหน้าที่ทั้งที่ระบุไว้ชัดเจนหรือไม่ชัดเจน ทั้งที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการในการปฏิบัติงานทางสังคมการเมือง

โรเบิร์ต ดาห์ล (Robert A. Dahl อ้างใน เสวี บัวแก้ว, 2533, น. 18) กล่าวว่า บทบาททางการเมืองอาจจะเป็นการแสดงออกของตัวบุคคลผู้เป็นสมาชิกของระบบการเมือง หรือการปฏิบัติที่ต่อสู้กันมาของผู้มีหน้าที่ผูกพันกับตำแหน่งในระบบการเมือง ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นการปกครองของระบบนั้น ๆ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ออกกฎหมาย โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเป็นฝ่ายปฏิบัติการบังคับ ให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อแสดงออกถึงการใช้อำนาจปกครอง

สรุปได้ว่า “บทบาททางการเมืองของผู้นำ” จะเป็นเช่นใดนั้นจะต้องสอดคล้องกับค่านิยมหรือคุณค่าของคนในสังคมการเมืองนั้น ๆ ค่านิยมหรือคุณค่าของคนในสังคมการเมืองจะเป็นตัวกำหนดว่าผู้นำจะประสบความสำเร็จในการใช้บทบาทของความเป็นผู้นำหรือไม่

กล่าวโดยสรุป “ผู้นำทางการเมือง” หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ได้รับจากการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งจากประชาชนให้ทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้นำ มีอำนาจและอิทธิพล ในการตัดสินใจทางการเมือง มีความชอบธรรมทางการเมือง และใช้อำนาจหน้าที่ตามโครงสร้างอำนาจรัฐในการกำหนดนโยบายสาธารณะต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

7. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายพรรคการเมือง

คึกฤทธิ์ ปราโมช (2498, น. 9) กล่าวว่า ความสำคัญของนโยบายพรรคการเมืองในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีระบบพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าพรรคการเมืองใดชนะการเลือกตั้งโดยมีคะแนนเสียงส่วนมากแล้ว พรรคการเมืองนั้นย่อมมีโอกาสเข้ามาจัดตั้งรัฐบาลและนำนโยบายของพรรคมาเป็นนโยบายรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ (อ้างใน ทิพย์ศรีน ภัทรนกุล, 2552, น. 53-56)

นโยบายพรรคการเมืองมีความสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่งมากกว่าความสำคัญในเรื่องตัวบุคคล เพราะการที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะลงคะแนนให้ผู้สมัครคนใดนั้น เขาจะดูที่นโยบายพรรคการเมืองที่ผู้สมัครคนนั้นสังกัดอยู่ นอกจากนี้การที่ผู้สมัครคนใดเข้าสังกัดพรรคการเมืองพรรคใด ก็เป็นเพราะเขานิยมในนโยบายพรรคการเมืองนั้น

ข้อสำคัญสำหรับพรรคการเมืองแต่ละพรรค ก็คือ นโยบายแห่งพรรคในอันที่จะใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศ นโยบายแห่งพรรคการเมืองนั้นควรจะได้มีการประกาศออกมาให้แน่นอนและแน่นอน ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีเวลาไตร่ตรองและวินิจฉัย สิ่งที่มีประชาชนพึงสังเกตระมัดระวังในการพิจารณานโยบายเหล่านี้ ก็คือนโยบายแต่ละอันควรมีแนวทางอันเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาคมโดยชัดเจน พร้อมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันน่าเชื่อถือได้

โดยสรุปนโยบายพรรคการเมืองเป็นส่วนสำคัญที่สุดของพรรคการเมือง เปรียบเสมือนว่านโยบายเป็นหัวใจของพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองจะถูกนำไปใช้สำหรับการบริหารประเทศในคราวที่พรรคการเมืองนั้นได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและเข้าไปจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศทุก ๆ พรรคการเมืองจะขาดนโยบายแห่งพรรคการเมืองไม่ได้ นโยบายของพรรคการเมืองถ้าจะแยกพิจารณาอาจกล่าวได้เป็น 2 ประการ คือ (เชาวนะ ไตรมาศ, 2540)

ก) ในส่วนของนักการเมืองและพรรคการเมือง

แนวนโยบายพรรคการเมืองเปรียบเทียบเสมือนอุดมการณ์สูงสุดของทุก ๆ คนที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคสังกัดอยู่ เป็นข้อตกลงอันสำคัญที่สุดร่วมกันที่จะมุ่งไปสู่การนำพาประเทศไปในแนวทิศทางของแนวนโยบายที่กำหนดนั้น ในคราวที่พรรคการเมืองได้มีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ

ข) ในส่วน of ประชาชน

แนวนโยบายแห่งพรรคการเมืองเปรียบเสมือนสัญญาประชาคมที่นักการเมืองและพรรคการเมืองได้แจ้งให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจในระบบประชาธิปไตยได้ทราบถึงเจตนารมณ์ในแนวทางการบริหารประเทศทั้งในแง่ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การพัฒนาประเทศและอื่น ๆ เมื่อประชาชนได้ทราบแล้วจะได้พิจารณาความเป็นไปได้ในการดำเนินการอย่างรอบคอบตลอดจนความชอบในนโยบายพรรคที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการ แล้วนำมาพิจารณาตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองนั้น ๆ ให้เป็นตัวแทนของประชาชนในการเข้าไปเป็นผู้บริหารประเทศต่อไป

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย หน่วยสำคัญหลักซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่แยกกันไม่ได้ คือ พรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมืองและประชาชน ซึ่ง 3 ส่วนจะมีหน้าที่บทบาทในกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยแตกต่างกันออกไป พรรคการเมืองมีฐานะเป็นองค์กรทางสังคมที่จะเป็นกลุ่มนำที่จะเสนอแนวทางเจตนารมณ์ ความต้องการและอุดมการณ์ในการบริหารและพัฒนาสังคมให้บรรลุมุ่งหมายออกสู่สาธารณะผ่านทางนโยบายอันเป็นสาธารณะให้กับประชาชนและกลุ่มทางสังคมอื่น ๆ ได้พิจารณา ประชาชนจะทำหน้าที่คัดเลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายอันสอดคล้องกับความต้องการของตนเองมากที่สุด เป็นตัวแทนในการใช้สิทธิ์ในการบริหาร

ประเทศที่มีการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่อยู่ในระดับสูงจะพบรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมืองและประชาชนค่อนข้างชัดเจน ประชาชนและกลุ่มองค์กรทางสังคมจะมีความตื่นตัวทางด้านจิตสำนึกทางการเมือง มีการแสวงหาข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การต่างประเทศ ที่อยู่ในแวดวงความสนใจและผลประโยชน์ของตนเพื่อประกอบการตัดสินใจลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่มีแนวนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของตนขณะนั้นมากที่สุด ในฤดูกาลเลือกตั้ง หลังจากนั้นจะทำการประเมิน และเรียกร้องสิทธิ์กับพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ปฏิบัติตามนโยบายที่แถลงไว้ การคานอำนาจระหว่างประชาชน และพรรคการเมืองที่จะขึ้นบริหารประเทศจึงเป็นภาพที่ค่อนข้างสมดุลและเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองในระดับสูงมักจะมีพรรคการเมืองใหญ่ ๆ 2 พรรค โดยพรรคทั้งสองมีแนวนโยบายในการบริหารประเทศและการพัฒนาประเทศแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งประชาชนจะทำการเลือกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ซึ่งมีนโยบายเหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง และจำเป็นของสถานการณ์ภายในประเทศและโลกขณะนั้น เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีพรรคเดโมแครต และพรรคริพับลิกันเป็นคู่แข่งที่ดำเนินการทางการเมืองและการบริหารประเทศที่แตกต่างกันตลอดเวลา

พรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมืองและประชาชนในรูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตยสามารถจะกล่าวในลักษณะเปรียบเทียบได้ว่า พรรคการเมืองมีฐานะเป็นผู้ผลิตสินค้า (นโยบาย) ต้องพยายามปรับปรุงตัวสินค้า (นโยบาย) ให้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อ (ประชาชน) ซึ่งในธรรมชาติของผู้ซื้อ (ประชาชน) มักมีความต้องการเปลี่ยนไปตามข้อจำกัดของเวลา สภาพแวดล้อมที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นตัวสินค้า(นโยบาย) จึงต้องเปลี่ยนไปด้วย มีการปรับปรุงให้ทันสมัยและให้ทันกับความต้องการของผู้ซื้อ (ประชาชน) ตลอดเวลา

เมื่อพิจารณาการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศด้อยพัฒนา พบว่าความสัมพันธ์ของพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมืองและประชาชนมักจะแยกขาดจากกัน พรรคการเมืองไม่สนใจว่านโยบายจะเป็นหัวใจของการดำรงอยู่ของพรรค กลับไปชูประเด็นความสนใจว่าตัวบุคคลไหนมีศักยภาพที่จะได้รับการเลือกให้เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร ส่วนประชาชนก็ไม่เห็นประโยชน์จากการสนใจนโยบายพรรคการเมืองว่าจะสามารถแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของตนได้ จึงหาทางออกด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตัวบุคคลที่ให้ผลประโยชน์แก่ตนเองเฉพาะหน้า หรือไม่ก็เลือกตามที่คนอื่นเห็นชอบ เช่น กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ นโยบายพรรคการเมืองเป็นเพียงถ้อยคำที่สวยหรูเต็มไปด้วยอุดมคติที่ให้ได้ตลอดกาลทุกยุคทุกสมัย และเป็นเพียงสิ่งที่อยู่ระหว่าง พรรคการเมืองและประชาชนเท่านั้นที่ปราศจากการใช้ประโยชน์ นโยบายที่ปราศจากการใช้ประโยชน์จะมีลักษณะที่ไม่ชัดเจน มีความเป็นนามธรรมสูง ปราศจากจุดยืนที่มั่นคงที่ว่าทำอะไรเมื่อไรและอย่างไร จึงทำให้พรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่มีนโยบายที่ไม่ค่อยจะแตกต่างกันมากนัก

การพัฒนาแนวนโยบายพรรคการเมืองที่จะก่อให้เกิดความสนใจ น่าจะมีวิธีการที่แยกได้เป็น 2 ส่วน คือ (เซวานะ ไตรมาศ, 2541)

1) นโยบายในส่วนที่เป็นอุดมการณ์ของพรรคหรือเป้าหมายสูงสุด (Ultimate goal) นโยบายส่วนนี้จะมีความเป็นนามธรรมสูงและครอบคลุม แต่ยังไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าทำอะไรที่เห็นชัดเจนในรูปธรรม

2) นโยบายในส่วนที่ใช้ในการพัฒนาประเทศและการบริหารประเทศซึ่งจะเป็นนโยบายที่เป็นเป้าหมายเครื่องมือ (Instrumental goal) ในการบรรลุเป้าหมายสูงสุด นโยบายส่วนนี้จะมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น และสามารถทราบแนวทางในการปฏิบัติภายในระยะเวลาอันแน่นอนได้ในระดับหนึ่ง

ดังนั้นพรรคการเมืองไทยควรที่จะสนใจกับนโยบายในส่วนที่ 2 มากยิ่งขึ้น เพราะเป็นนโยบายที่ประชาชนสามารถรับรู้วิเคราะห์ได้ง่าย ตรงกับความต้องการของตน เมื่อการพัฒนานโยบายให้เป็นที่น่าสนใจของประชาชนได้แล้ว จะส่งผลต่อไปยังการพัฒนาทางการเมืองไทยได้ ได้แก่

1) พรรคการเมืองไทยจะมีความเป็นสถาบันมากขึ้น (Institutionalization) กล่าวคือ นโยบายพรรคในฐานะที่เป็นอุดมการณ์และบรรทัดฐานของพรรคจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของสมาชิกให้ปฏิบัติตามการย้ายเข้าย้ายออกที่เป็นอยู่จะลดน้อยลง (เพราะใครเปลี่ยนพรรคบ่อยจะถูกมองว่าไม่มีอุดมการณ์)

2) เมื่อประชาชนเลือกนโยบายพรรคเป็นหลักแล้วจะทำให้มีการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองที่จะปรับปรุงนโยบายที่มีคุณภาพและที่ดีที่สุด และจะทำให้พรรคมีจำนวนน้อยลงขณะที่มีคุณภาพมากขึ้น

3) การปฏิบัติตามพรรคที่พรรคการเมืองแถลงไว้จะมีมากขึ้น เพราะการที่พรรคการเมืองกล่าวไว้แล้ว ไม่ปฏิบัติตามจะทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธา และพรรคการเมืองนั้นจะหมดความสำคัญไปในความรู้สึกของประชาชน

จะเห็นได้ว่าการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองมีความสำคัญมากต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกพรรคการเมืองนั้นๆ เข้ามาจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ ดังนั้นการกำหนดนโยบายพรรคการเมืองที่ดีจะต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ได้อย่างแท้จริง

8. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

แมคแนร์ (McNair อ้างใน ยุทธพร อิศรชัย, 2561, น. 7) ได้นิยาม การสื่อสารการเมืองว่าเป็นการสื่อสารที่มีเป้าประสงค์ทางการเมือง (purposeful communication about politic) ซึ่งรวมถึง

1) การสื่อสารทุกรูปของนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองในการบรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

2) การสื่อสารที่ส่งถึงนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองโดยผู้ที่ไม่ใช่นักการเมือง เช่น ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และคอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์

3) การสื่อสารและกิจกรรมของบุคคลที่กล่าวมาข้างต้น ที่ปรากฏในการรายงานข่าว บทบรรณาธิการ และรูปแบบอื่น ๆ ของสื่อในการกล่าวถึงการเมือง

แมคแนร์ อธิบายว่า การสื่อสารทางการเมืองก็คือ ทั้งหมดของวาทกรรมทางการเมือง (all political discourse) ซึ่งไม่จำกัดอยู่เฉพาะภาษาพูดและภาษาเขียน หากรวมถึงความหมายของสัญญาณที่มองเห็นด้วยสายตา เช่น การแต่งกาย การทำผม การออกแบบโลโก้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์หรืออัตลักษณ์ทางการเมือง

8.1 องค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมือง

ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D.Lasswell) คือ นักคิดคนสำคัญด้านการสื่อสารทางการเมืองที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารทางการเมืองว่าประกอบด้วย ผู้ส่งสารสารสื่อ ผู้รับสาร และผลกระทบของการสื่อสาร ซึ่งองค์ประกอบหลักคือส่วนสำคัญในการสื่อสารทางการเมือง เพราะผลของการเมืองจะกระทบถึงปัจเจกชนและรัฐเสมอไม่ทางตรงก็ทางอ้อม องค์ประกอบของยุทธศาสตร์การสื่อสารตามแนวคิดของ ลาสเวล (Lasswell อ้างใน สุรพงษ์ โสธรเสถียร, 2545, น. 153-159) มีดังนี้

1) ผู้ส่งสารในทางการเมือง ผู้ส่งสาร หมายถึง นักการเมืองพรรคการเมืององค์กรสถาบันและโครงสร้างการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติและกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นจากบุคคลเป็นหลัก ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงถูกนำมาศึกษามากว่าการสื่อสารในอาชีพอื่น เพราะเกี่ยวข้องกับอำนาจและการรักษาอำนาจ สะท้อนให้เห็นได้จากการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันที่ขอบธรรมแตกต่างกันเพื่อความสำเร็จของนักการเมืองจึงมีการดึงสื่อมวลชนให้มาสนับสนุนการหาเสียงหรือการรณรงค์ทางการเมืองได้และในทางกลับกันก็เป็นการผลักดันฝ่ายตรงข้ามให้ตกอยู่ในมุมอับหรือการนำเสนอภาพพจน์ตัวเองผ่านสื่อมวลชนก็จะยิ่งเพิ่มศักยภาพการสื่อสารให้ขยายวงกว้างออกไปอีก อย่างไรก็ตามการโฆษณาหาเสียงในตำแหน่งประธานาธิบดีและผู้ทำชิงทั้งสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศสมีวิธีการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน คือแบบแผนการหาเสียงเทคนิคการผลิตและการใช้บทสนทนาแต่ที่ต่างกันบางประการในเรื่องของยุทธศาสตร์การหาเสียงทางการเมืองของทั้งสองประเทศโดยการเลือกตั้งในฝรั่งเศสจะเน้นถึงประเด็นการหาเสียง (issues) การนำเสนอนโยบายการวางบุคลิกภาพและการพัฒนาภาพพจน์ต่อผู้รับสารในขณะที่ในสหรัฐอเมริกามักเน้นแต่เรื่องตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง การปรากฏตัวต่อหน้าสื่อมวลชนรวมไปถึงการกล่าวร้ายต่อผู้สมัครคนอื่น เป็นต้น

2) สารสนเทศทางการเมือง การวางยุทธศาสตร์การเมือง สารสนเทศจะเป็นทรัพยากรที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเนื้อหาสาระของการสื่อสารการเมืองโดยตรงสารสนเทศจะผ่านการกลั่นกรองจนเป็นความรู้ที่มีการจัดระเบียบพร้อมที่จะนำไปใช้ได้ ด้วยเหตุนี้สารจึงมีการปรับเปลี่ยนขยายตัวหรือทดแทนสารสนเทศเก่าที่ล้าสมัยตลอดจนสามารถเคลื่อนย้ายแพร่กระจายออกไปและแบ่งปันข้อมูลร่วมกันในยุคของสังคมข่าวสารซึ่งเป็นที่ต้องการของทุกฝ่ายสารสนเทศจึงมีพลังและทำให้เกิดการสื่อสารสนเทศเพื่อการแข่งขัน ดังนั้นการซื้อหรือการแลกเปลี่ยนสารสนเทศจึงต้องมีการไตร่ตรองเพื่อการนำไปใช้ในการวางยุทธศาสตร์ต้องมีความละเอียดป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

3) ช่องทางการสื่อสาร จากอดีตจนถึงปัจจุบันช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นหลักนั้น ได้แก่ สื่อสารมวลชน รัฐบาล (พรรคการเมือง) ในหลายประเทศมักจะพยายามเข้าไปมีอิทธิพลเหนือระบบสื่อมวลชนโดยอาศัยสื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือเพื่อผลักดันให้ประชาชนมีแนวความคิดที่ไม่แตกต่างไปจากรัฐบาลและยอมรับรัฐบาล ยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมืองจึงอยู่ที่การสร้างอิทธิพลเหนือระบบสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามช่องทางการสื่อสารแบบใหม่ก็เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในลักษณะของสื่อถึงมวลชน (quasi-mass media) เพื่อเข้าไปมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตัวอย่างสื่อถึงมวลชน เช่นจดหมายข่าววารสารวิชาชีพ บันทึกรายการวิทยุสมัครเล่น อีเมลล์ (E-mail) เป็นต้น อย่างไรก็ตามสื่อถึงมวลชนจะประสบความสำเร็จได้ต้องเกิดการขยายตัวทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

4) ผู้รับสาร ปัจจุบันโทรทัศน์เป็นสื่อการเมืองที่แพร่หลายมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสามารถรับได้ทั้งเสียงและภาพที่เคลื่อนไหวได้ เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนอื่นๆ แล้วโทรทัศน์เป็นสื่อที่เหมาะสมกับบุคคลทุกระดับทุกภูมิภาค นอกจากนี้โทรทัศน์ยังมีพลังในการกระตุ้นหรือชักนำผู้รับสารได้โดยง่ายปกติในการคัดเลือกข่าวสารและการจัดการวารสาร (agenda setting) ผู้เปิดรับสื่อมักจะอาศัยหลักเกณฑ์วัดความสำคัญของข่าวสารจากความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวหรือแม้แต่การเสนอข่าวที่กดดันต่ออารมณ์ของผู้เปิดรับสื่อ จนอาจกล่าวได้ว่าผู้เปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นผู้ให้เหตุผลในการจัดลำดับความสำคัญของข่าว

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่บุคคลมีความรอบรู้ทางการเมืองแตกต่างกันก็จะมีภาพความคิดในใจที่เกี่ยวกับการเมืองไม่เหมือนกัน กล่าวคือ คนที่มีความรู้ทางการเมืองก็จะมีเชื่อมั่นในระบบการเมืองมากกว่าผู้ที่เรียนรู้ทางการเมืองและผู้ที่รู้การเมืองดีจะมีความผูกพันและภักดีกับพรรคการเมืองที่ตนสังกัด ในขณะที่ผู้ที่เรียนรู้ทางการเมืองให้ความสำคัญกับหรือคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งมากกว่า

8.2 หน้าที่ของการสื่อสารทางการเมือง

เสรี วงษ์มณฑา ได้รวบรวมหน้าที่ของการสื่อสารในกระบวนการทางการเมือง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ดังนี้ (เสรี วงษ์มณฑา, 2537 อ้างใน บุญจิระ พุทธิศรี, 2541, น. 13-16)

1) สร้างทัศนคติทางการเมือง การพูดคุย การเผยแพร่ การประชุม การอบรม การแจกใบปลิว การติดป้ายประกาศ การแจกแผ่นพับ ข่าว และบทความทางวิทยุกระจายเสียงวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สามารถที่จะช่วยสร้างสำนึกทางการเมือง ค่านิยมทางการเมืองและ ทัศนคติทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้

2) สร้างความสนใจในการเมือง ในปัจจุบันนี้ข่าวคราวของรัฐบาลมีให้อ่านกันประจำวัน นักการเมืองจะเป็นข่าวให้เห็นทั้งในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพราะฉะนั้นคนยุคนี้ก็จะสนใจข่าวสาร การเมืองเพิ่มขึ้น

3) สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การสื่อสารยังถูกนำมาใช้ สร้าง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองได้อย่างมาก

4) สร้างบทบาททางการเมือง ความสนใจที่ก่อให้เกิดความรู้และทัศนคตินั้น ได้นำไปสู่การกำหนดบทบาททางการเมือง

ข่าวสารทางการเมือง จึงนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการกล่อมเกล า การเรียนรู้ทางการเมือง กล่าวคือ ข่าวสารทางการเมืองจะมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของ ประชาชนโดยอ้อม การทราบข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองจะมีผลให้เกิดความเชื่อ ความรู้สึกความต้องการ ทัศนคติ ความคิดเห็น ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ในกระบวนการกล่อมเกล า การเรียนรู้ทางการเมืองได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง มีความสำคัญต่อ นักการเมืองทุกระดับ เพราะนักการเมืองใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในการถ่ายทอด และขยายแนวความคิด ตลอดจนอุดมการณ์ทางการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองไปยังประชาชน โดยการโฆษณาชวนเชื่อ จูงใจให้ประชาชนเกิดความนิยมชมชอบ ศรัทธา เชื่อมั่น เพื่อให้เกิดการยอมรับ

9. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง

9.1 ความหมายของภาพลักษณ์

ภาพลักษณ์ ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ อธิบายว่า“ภาพลักษณ์” คือ ภาพที่เกิดจากความนึกคิด หรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น จินตภาพก็ว่า (image) ส่วนที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น ภาพพจน์ ถ้อยคำที่เป็นสำนวนโวหาร ทำให้นักเห็น

ภาพถ้อยคำที่เรียบง่ายมีชั้นเชิงเป็นโวหารมีเจตนาให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อความคิด ความเข้าใจให้จินตนาการและถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างลึกซึ้ง “image” ความหมายจาก Collins Cobuild Dictionary ค.ศ.1999 สรุปไว้ ดังนี้ (ศิริเดือน ระวังหิน, 2547 อ้างใน สะถิระ เผือกประพันธ์, 2554, น. 30)

1) ถ้ามีการสร้างสิ่งที่ทำให้สามารถเคลื่อนไหวของสิ่งของบางสิ่งหรือบุคคลบางคนแล้ว คุณก็จะมีรูปภาพหรือความคิดของพวกเขาเหล่านั้นอยู่ติดอยู่ในจิตใจ (If you have animate of something or someone, you have a picture or idea of them in your mind)

2) ภาพลักษณ์ของปัจเจกชน กลุ่มคน หรือองค์กรที่เป็นหนทางนำไปสู่การเกิดภาพที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ต่อการรับรู้ของบุคคลอื่นๆ (The image of a person, group or organization is the way that they appear to other people)

3) ภาพลักษณ์เป็นภาพหรือผลสะท้อนกลับของบุคคลบางคนหรือสิ่งของบางสิ่ง (An image is a picture or reflection of someone or something)

เสรี วงษ์มณฑา (2541) ได้ให้คำนิยามของภาพลักษณ์ หมายถึง ข้อเท็จจริง (Objective fact) บวกกับการประเมินส่วนตัว (Personal Judgment) แล้วกลายเป็นภาพที่ฝังใจอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอยู่นานแสนนาน ยากที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากสภาพความเป็นจริงได้ เพราะว่าภาพลักษณ์ไม่ใช่เรื่องของข้อเท็จจริงแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของการรับรู้ (Perception) ที่มนุษย์เอาความรู้สึกส่วนตัวเขาไปปะปนอยู่ในข้อเท็จจริงด้วยภาพพจน์ จึงเป็นเรื่องของการรับรู้หรือการคิดคำนึงมากกว่าข้อเท็จจริง

จากความหมายที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่สาธารณชนรับรู้เกี่ยวกับบุคคลและองค์กร จนกลายเป็นภาพที่ฝังลึกในใจของคนทั่วไปในแงุ่มของความเชื่อ ความคิด และความประทับใจ (สะถิระ เผือกประพันธ์, 2554, น. 31)

ดังนั้น ภาพลักษณ์ทางการเมือง หมายถึง ภาพหรือความคิดที่เกิดขึ้นในใจทำให้เกิดความประทับใจ นิยมชมชอบ หรือความรู้สึกที่บุคคลมีต่อกลุ่มบุคคล องค์กร สถาบันหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ซึ่งเกิดจากการเปิดรับสาร การรับรู้ และความเข้าใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทางการเมือง และการรับรู้ที่นั้นอาจจะเหมือนหรือแตกต่างไปจากสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นก็ได้ การมีภาพลักษณ์ที่ดี ประชาชนจะเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ให้ความไว้วางใจ และยอมรับให้ความร่วมมือต่อบุคคล องค์กร หรือสถาบันทางการเมือง ก่อให้เกิดความราบรื่นในการทำงานของบุคคล องค์กร หรือสถาบันทางการเมือง

พรทิพย์ วรกิจโกคาทร (อ้างใน สะถิระ เผือกประพันธ์, 2554, น. 33) ได้กล่าวถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีไว้ ดังนี้

1) การสร้างสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย (related with target public) คือ ต้องสร้างภาพที่ดีโดยการปฏิบัติให้เหมือนเป็นเพื่อนที่ดีกับประชาชน โดยเน้นเรื่องความจริงใจ สุจริต การให้ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

2) การมีส่วนร่วมสร้างเศรษฐกิจและสังคม (social-economic contribution) โดยเน้นการสร้างความสำเร็จรุ่งเรืองให้แก่เศรษฐกิจและสังคม

3) ความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) เป็นการสร้างความรู้สึก ที่เป็นห่วงใยสังคม ไม่ว่าจะในด้านความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาท้องถิ่น

4) กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ (law and regulation) การได้รับการยอมรับจากประชาชนได้นั้นจะต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องอยู่ในกฎระเบียบของกฎหมายโดยเคร่งครัด

นอกจากนี้ สุพิณ ปัญญามาก (อ้างใน สะถิระ เผือกประพันธุ์, 2554, น. 33) ยังได้กล่าวว่า การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีนั้น ต้องเกิดจากกิจกรรมหรืองานที่ทำประจำ แต่ก็ไม่ปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ ควรมีการปรุงแต่ง เตรียมการสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นระบบแบบแผนที่ต้องเป็นไปตามความจริงโดยไม่บิดเบือน เพื่อให้ภาพลักษณ์ที่ติดออกสู่ประชาชน ภาพลักษณ์ที่ดีอย่างถาวร จึงเป็นภาพลักษณ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ไม่ใช่ภาพลักษณ์แบบชั่วคราว เพราะการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีได้นั้น ต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง และต้องอาศัยเวลาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และภาพลักษณ์จะเกิดขึ้นทีละเล็กละน้อยสะสมเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ จนฝังลึกลงไปใจ

9.2 วิธีการสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมือง

นับว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นที่จะทำให้นักการเมืองเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งหรือเป็นที่ยอมรับเป็นที่เคารพเป็นที่ศรัทธาของประชาชน การสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมืองสามารถทำได้หลายวิธีโดยผ่านทางสื่ออาศัยทฤษฎีการตลาดและสถานการณ์ทางการเมือง สรุปได้ดังนี้ (สุทธิชัย ปัญญาโรจน์ 2554, อ้างใน สฤกษ์ น้ำค้าง, 2555, น. 33-34)

1) การสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมืองผ่านการใช้สื่อ

สื่อที่ใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น นักการเมืองที่โดดเด่นและผู้คนรู้จักกันมากจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสื่อมวลชนเพื่อให้สื่อมวลชนช่วยออกข่าวประชาสัมพันธ์และผลงานของตน มีนักการเมืองหลายคนที่เป็นเจ้าของสื่อ หรือยอมลงทุนทำธุรกิจด้านสื่อ บางคนใช้เวลาและพื้นที่สื่อจัดรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ หรือเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์

2) การสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมืองผ่านการตลาด

มีนักการเมืองหลายคนที่น่าทฤษฎีการตลาดมาใช้ในการเมืองมากขึ้น กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้จัดการด้านสื่อจัดทำธนาคารข้อมูลทำงานด้านวิจัยทำโพลในเรื่องต่าง ๆ มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ว่าจะให้นักการเมืองที่ทำการตลาดพูดเวลาไหนเรื่องที่

นำเสนอจะต้องเป็นประเด็นที่น่าสนใจของสื่อมวลชน โดยมีงบประมาณมีการควบคุม มีการประเมินผลงาน มีการตรวจสอบผู้จัดการด้านสื่อ ต้องรู้จักวิธีการใช้สื่อเป็นเครื่องมือให้เกิดประโยชน์ ต้องรู้จักวิธีการโฆษณาการประชาสัมพันธ์การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักการเมืองกับประชาชน

3) การสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมืองผ่านสถานการณ์ทางการเมือง

การสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองจะต้องสร้างในช่วงที่นักการเมืองยังคงมีอำนาจอยู่ในตำแหน่ง และสร้างในตอนที่ไม่ได้มีอำนาจอยู่ในตำแหน่ง เพราะเหตุการณ์บ้านเมืองจะสลับกับวุ่นวาย พรรคการเมืองที่เคยเป็นฝ่ายรัฐบาลแล้วก็อาจจะกลับเป็นฝ่ายค้านได้ นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งในสมัยนี้ ในสมัยหน้าก็อาจจะแพ้การเลือกตั้งได้ ดังนั้นแม้ไม่ได้รับเลือกตั้งก็นั่งรถตระเวนไปพบปะประชาชนให้ความช่วยเหลือประชาชนเพื่อเก็บคะแนนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

9.3 กลยุทธ์ในการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง

การสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองเพื่อให้ภาพลักษณ์ออกมาดูดีจะต้องใช้กลยุทธ์ให้เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุดซึ่งเป็นทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนอย่างละเอียด ติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองของรัฐบาลของพรรคการเมืองคู่แข่ง และของกลุ่มผู้ต่อต้าน มีการนำเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนถือเป็นกลยุทธ์ที่อาจจะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับชัยชนะ (บัญญัติ คำคุณวัฒน์ 2555, อ้างใน สฤกษ์ น้ำค้าง, 2555, น. 34)

9.4 สิ่งที่ต้องคำนึงในการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง มี 10 ประการ ดังนี้ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2552, อ้างใน สฤกษ์ น้ำค้าง, 2555, น. 34-35)

1) พยายามทำความเข้าใจกับผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในพื้นที่ของผู้สมัคร ต้องศึกษาความต้องการของคนในชุมชน ศึกษาการต่อต้านของคู่แข่งชั้นเพื่อเอาชนะในทางด้านนโยบายหาทางเจาะลึกถึงบุคคลสำคัญที่เป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมแล้วนำข้อเสนอที่ดึงดูดความสนใจของชุมชน

2) นำเสนอในสิ่งที่เป็นจุดเด่นของตนเองแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในหน้าที่การงานและในชีวิตส่วนตัวเสริมบุคลิกลักษณะด้วยการพูดจาและการแต่งกายให้ดูดีไปกันได้กับชุมชนต้องสะสางเรื่องเก่าในอดีตให้เรียบร้อย

3) ใช้หัวข้อในการหาเสียงที่เหมาะสมด้วยการนำเสนอตนเองและนโยบาย ของผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ง่ายต่อการเข้าถึงและจะต้องมีหัวข้อที่แตกต่างจากข้อเสนอของผู้สมัครคนอื่น

4) รักษาความสัมพันธ์อันดีกับสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสิ่งตีพิมพ์กับโทรทัศน์จะทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้งมากขึ้น ต้องคำนึงอยู่เสมอว่านักการเมืองวิ่งเข้าหาประชาชนและประชาชนวิ่งเข้าหาสื่อ

5) ต้องปฏิบัติตามสัญญาทันที เมื่อได้เข้าสู่ตำแหน่งแล้วปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ที่ได้ให้ไว้ในตอนหาเสียงทันที เพราะการให้คำมั่นสัญญาจะทำให้ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากกว่าการพูดลอย ๆ ที่ปราศจากคำมั่นสัญญา

6) โฆษณาประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้รู้ถึงนโยบายและข่าวสารต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การโฆษณาในรูปแบบสิ่งตีพิมพ์ ผู้สมัครต้องให้ความสำคัญกับภาพถ่ายและเบอร์ของตนเอง นำเสนอนโยบายเด่น ๆ ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ การโฆษณาทางวิทยุต้องใช้น้ำเสียงที่เป็นกันเอง ใช้คำพูดที่มีความจริงใจส่วนภาพโปสเตอร์ ต้องใช้สีสันทันทีสดใสเพื่อดึงดูดความสนใจ

7) กลุ่มเป้าหมายต้องชัดเจน เป้าหมายของการหาเสียงควรให้ความสนใจเป็นพิเศษกับผู้นำทางความคิดต่าง ๆ ในชุมชน และประชาชนกลุ่มรากหญ้า พยายามใช้วิธีการดึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามให้มาอยู่กับฝ่ายเรา

8) ใช้วาทศิลป์ในการพูดให้เข้าใจง่ายไม่วกวน การหาเสียงเลือกตั้ง การปราศรัยการให้สัมภาษณ์สื่อ การพูดคุยกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เข้าถึงง่าย ควรใช้ภาษาพูดธรรมดาที่สั้นไม่วกวนง่ายต่อการเข้าใจ

9) ทำตัวให้น่าเชื่อถือ เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นผลงานอ้างอิงผลงานวิจัยและตัวเลขของหน่วยงานที่น่าเชื่อถือสนับสนุนการหาเสียงของตน

10) ทำซ้ำ ๆ หลายครั้ง เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำได้และฝังอยู่ในใจคนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรนำเสนอผ่านสื่อให้หลายรูปแบบเพื่อให้เกิดความหลากหลายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

9.5 วิธีการสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจของนักการเมือง

การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของนักการเมืองโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ เป็นช่องทางการสื่อสารไปสู่ประชาชน ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มความน่าเชื่อถือ ความศรัทธา การยอมรับ และความไว้วางใจ นักการเมืองที่โดดเด่นและมีคนรู้จักมากต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อมวลชนเพื่อให้สื่อมวลชนออกข่าวประชาสัมพันธ์การสร้างภาพลักษณ์ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงซึ่งต่างจากการสร้างภาพ ซึ่งเป็นของปลอมจากการที่ระบบการเมืองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อปากท้อง ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน จึงทำให้บรรดานักการเมืองทั้งหลายเป็นที่จับตามองของประชาชน บางครั้งก็ปรากฏข่าวพฤติกรรมของนักการเมืองในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน การแบ่งพรรคแบ่งฝ่าย การทะเลาะเบาะแว้ง การหนีประชุมสภา การใส่ร้ายฝ่ายตรงข้าม ฯลฯ เป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีอื่นจะทำให้ประชาชนไม่ไว้วางใจและไม่เชื่อถือเกิดความระแวงสงสัย ล้วนแต่เป็นพฤติกรรมที่ทำลายภาพลักษณ์ของนักการเมือง (สุทธิชัย ปัญญโรจน์, 2548, อ้างใน สฤกษ์ น้ำค้าง, 2555, น. 35-36)

สรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ทางการเมือง สามารถเกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติและเกิดจากการปรุงแต่งของบุคคล หรือองค์กรที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ที่ได้รับมา โดยมีตัวบุคคลเป็นตัวบ่งชี้ถึงภาพลักษณ์ขององค์กร โดยเฉพาะบุคลิกของผู้นำทางการเมือง เป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกับความรู้สึกผูกพัน ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบของประชาชนที่ผู้นำทางการเมือง ได้แสดงพฤติกรรมออกมาผ่านสื่อต่าง ๆ นั้นเอง

10. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางการเมือง

10.1 ความหมายของการสร้างเครือข่าย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, น. 79) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เครือข่าย” จากการวิเคราะห์เครือข่ายรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในประเทศไทย ทั้งเครือข่ายในทางบวกและทางลบ อาทิ เครือข่ายหัวคะแนนทางการเมือง เครือข่ายชุมชน เครือข่ายสังคมสงเคราะห์ เครือข่ายเพื่อสุขภาพ เครือข่ายการคอร์รัปชัน เครือข่ายห่วยเถื่อน เครือข่ายการขายตรง ฯลฯ โดยสรุปความหมายของเครือข่าย หมายถึง “การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ๆ ได้ตกลงที่จะประสาน เชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ”

พระมหาสุทิตย อภากรโ (2547) การแบ่งประเภทเครือข่าย สามารถแบ่งได้จากความสัมพันธ์ของเครือข่าย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท

1) เครือข่ายเชิงพื้นที่ เป็นเครือข่ายที่อาศัยพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมเป็นหลัก สามารถแบ่งตามการปกครองของรัฐ เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้าน เครือข่ายระดับตำบล เครือข่ายระดับอำเภอ เครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับประเทศ และสามารถแบ่งได้ตามพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เครือข่ายลุ่มแม่น้ำปิง เครือข่ายอ่าวปัตตานี

2) เครือข่ายเชิงประเด็น แบ่งตามประเด็นที่เครือข่ายดำเนินการเป็นหลัก เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกในเครือข่าย ที่มีความสนใจในประเด็นปัญหาเดียวกัน เช่น เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญาชาวบ้าน เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายสิทธิมนุษยชน

3) เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ ใช้การก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในการแบ่ง สามารถแบ่งได้ เป็น 4 ประเภท ดังนี้ เครือข่ายภาครัฐ เช่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา เครือข่ายกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย สถาบันพระปกเกล้า สภาที่ปรึกษาและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น เครือข่ายธุรกิจเอกชน เช่น เครือข่ายสภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สภาผู้ส่งออก เป็นต้น

เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น เครือข่าย เพื่อนตะวันออก เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเหนือ เป็นต้น เครือข่ายภาคประชาชน เช่น เครือข่ายปราชญ์อีสาน เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายสมัชชาคนจน

10.2 องค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างเครือข่าย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, น. 36-43) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างเครือข่าย ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ

1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (common perception) หมายถึง การที่สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย อาทิ มีความเข้าใจในปัญหา มีสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และมีความต้องการความช่วยเหลือ ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรม บางอย่างเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) หมายถึง การมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกันและมีเป้าหมาย ที่จะดำเนินไปด้วยกัน จะช่วยทำให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายมีพลังเกิดเอกภาพ และช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองที่แตกต่างกันไป

3) มีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (mutual interests/benefit) หมายถึง การที่สมาชิกแต่ละคนมาร่วมกันเพื่อประสานผลประโยชน์และความต้องการซึ่งผลประโยชน์และความต้องการนั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ดังนั้นจึงมีการรวมตัวกันบนฐานผลประโยชน์ร่วมกันที่มากเพียงพอจะดึงดูดให้รวมเป็นเครือข่าย

4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (all stakeholder participation) การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะขบวนการการมีส่วนร่วมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมความคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างแข็งขัน ดังนั้นสมาชิกในเครือข่ายจึงควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะของความเท่าเทียมกันและในฐานะหุ้นส่วนของเครือข่าย และควรสานต่อความสัมพันธ์ในแนวราบ

5) ขบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) หมายถึง การที่สมาชิกในเครือข่ายต่างก็ต้องเสริมสร้างขบวนการทำงานของกันและกันโดยที่ใช้จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งคอยช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่งที่มีจุดอ่อน ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ร่วมกันการเสริมสร้างต่อกันนั้นเกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่าย ซึ่งมีผลดีมากกว่าการไม่รวมเป็นเครือข่าย

6) การพึ่งพิงร่วมกัน (Interdependence) คือ การเติมเต็มในส่วนที่ขาดของแต่ละฝ่าย เนื่องจากทุกฝ่ายต่างก็มีข้อจำกัดในขบวนการทำงานและมีความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่าง ดังนั้น จึงมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) หมายถึง การที่สมาชิกในเครือข่ายมีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และผลการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกันนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วย

ธรรมรัตน์ โปธิสุวรรณปัญญา (2562, น. 27-29) จากรายละเอียดของแนวคิดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้สามารถอธิบายการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองได้เป็นอย่างดีต่อเนื่องเพราะกลุ่มการเมืองนั้น คงเสมือนกับพรรคการเมืองในระดับชาติ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างฐานอำนาจทางการเมือง และเพื่อรักษาฐานคะแนนเสียงของตนไว้ให้ได้ยาวนานและมั่นคงที่สุด และแน่นอนที่เราไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงในการที่จะกล่าวถึงเกี่ยวกับเรื่องการให้การอุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เพื่อที่จะเข้าใจถึงสภาพของการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้ชัดเจน อีกทั้งจะเห็นได้ว่าระบบเครือข่าย ความสัมพันธ์ทางเครือข่ายและเพื่อนเป็นส่วนหนึ่งของระบบอุปถัมภ์ในงานวิจัยการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่ม ระบบเครือข่ายจัดได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งทำให้ทราบว่า การสร้างเครือข่ายเป็นโครงสร้างทางสังคมที่สร้างขึ้นจากกลุ่มของผู้กระทำ เช่น ปัจเจกบุคคลหรือองค์การ และความสัมพันธ์ทวิภาคระหว่างผู้กระทำเหล่านี้ที่ชนะ มิติ เครือข่ายสังคมช่วยให้สามารถวิเคราะห์ โครงสร้างของหน่วยสังคมทั้งหมดได้อย่างกระจ่างแจ้ง การศึกษาโครงสร้างเหล่านี้ใช้การวิเคราะห์เครือข่ายสังคมเพื่อระบุแบบอย่างท้องถิ่นหรือทั่วโลก ค้นหาหน่วยสังคมที่มีอิทธิพล และตรวจวัดพลวัตของเครือข่าย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เครือข่ายทางการเมือง หมายถึง การรวมกลุ่มของบุคคล ที่รวบรวมจัดตั้งขึ้นในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เป็นกลุ่มองค์กรหรือกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง การมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน โดยจุดประสงค์เพื่อสร้างเครือข่ายและเข้ามาบริหารจัดการเครือข่าย การเมืองท้องถิ่นเป็นโครงสร้างของระบบเครือข่ายที่ถักทอกันอย่างเหนียวแน่นตั้งแต่การเมืองในพื้นที่ การเมืองในระดับจังหวัด และการเมืองระดับชาติ การเมืองระดับท้องถิ่น เป็นฐานของระบบควบคุมคะแนนเสียงอย่างมีประสิทธิภาพต่อการเมืองทุกระดับ

11. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ในการเมืองไทย

11.1 ความหมายของระบบอุปถัมภ์

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายว่า อุปถัมภ์ หมายถึง การค้ำจุน การค้ำชู การสนับสนุน เลี้ยงดู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 1368) นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของคำว่าระบบอุปถัมภ์ไว้หลายความหมาย ดังนี้

อคิน รพีพัฒน์ (2533, น. 79) ได้กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ที่เหนือกว่า คือมีทรัพยากรมากกว่าหรือสูงศักดิ์ มีอำนาจมากกว่ากับผู้ที่ด้อยกว่า คือผู้ที่มีทรัพยากรน้อยกว่าหรือผู้มีอำนาจด้อยกว่า โดยผู้ที่เหนือกว่าให้การอุปการะช่วยเหลือคุ้มครองป้องกันให้แก่ผู้ที่ด้อยกว่า และผู้ด้อยกว่าให้การสนับสนุนทำงานให้โดยยอมรับใช้และเชื่อฟังเป็นการตอบแทน ถ้ากล่าวอย่างไทยถือว่าผู้ที่เหนือกว่าสร้างบุญคุณช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่าและผู้ด้อยกว่าย่อมต้องตอบแทนบุญคุณ สาระสำคัญในความสัมพันธ์นี้คือ ความกตัญญูทดแทน

มีนาวรรณ ยืนยงค์ (2546) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า ระบบอุปถัมภ์ไว้ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนสองกลุ่มที่เอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกัน โดยมีฐานะทางสังคมต่างกัน คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าจะใช้อิทธิพลและสิ่งที่ตนมีอยู่ คุ้มครองให้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้มีฐานะต่ำกว่าซึ่งต้องตอบแทนด้วยการให้ความจงรักภักดีเป็นแบบช่วยเหลือตอบแทน รวมทั้งการอุทิศตนรับใช้ผู้อุปถัมภ์

สรุปได้ว่า อุปถัมภ์ในความหมายของสังคมไทย หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนที่มีสถานภาพทางสังคมไม่เท่าเทียมกัน มีฐานะและบทบาทที่ต่างกัน มีลักษณะต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน รวมถึงมีผลประโยชน์ร่วมกัน

11.2 ลักษณะของระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง (Patronage System)

11.2.1 ระบบอุปถัมภ์ไม่มียึดถือหลักความรู้ความสามารถและความเหมาะสม

ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน โดยใช้เหตุผลทางการเมืองหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลักสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสมเป็นประการหลักลักษณะทั่ว ๆ ไปของระบบอุปถัมภ์มีลักษณะตรงกันข้ามกับระบบคุณธรรม ระบบนี้มีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ เช่น ระบบชুবเลี้ยง (Spoiled System) ระบบพรรคพวกหรือระบบเล่นพวก (Nepotism) หรือระบบคนพิเศษ (Favoritism)

11.2.2 ระบบอุปถัมภ์ยึดถืออำนาจบารมี ทรัพย์สิน เงินทอง

ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีอำนาจทรัพย์สินเงินทอง หรือบารมีกับผู้รับอุปถัมภ์ที่ต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ที่อยู่เหนือกว่าและสามารถบันดาลสิ่งที่ตนต้องการได้ เป็นการเสนอสิ่งที่ตนต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ที่อยู่เหนือกว่าและสามารถบันดาลสิ่งที่ตนต้องการได้ เป็นการสนองตอบต่อกันบนพื้นฐานของข้อกำหนดทางศีลธรรม (Moral Basis) ระบบอุปถัมภ์เป็นโครงสร้างส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคมไทยในรูปแบบต่างๆ เช่น เจ้าของที่ดินกับผู้เช่า เจ้านายกับลูกน้อง เจ้าพ่อกับมือปืน หัวคะแนนกับการเลือกตั้ง และการซื้อเสียงข้าราชการกับนักการเมือง เป็นต้น (สฤกษ์ น้ำค้าง, 2555, น. 37)

11.2.3 ลักษณะที่สำคัญของระบบอุปถัมภ์ มี 4 ประการ ดังนี้ (ธีรยุทธ บุญมี, 2546, อ้างใน สฤกษ์ น้ำค้าง, 2555, น. 37)

- 1) ยึดความพึงพอใจ
- 2) ให้โอกาสแก่พรรคพวกหรือญาติพี่น้อง
- 3) ขาดความมั่นคงในการทำงาน
- 4) มีอิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซงการทำงาน

ลักษณะของสังคมไทยเป็นสังคมชนชั้น อันสืบเนื่องมาจากระบบศักดินา ในอดีต โดยถือเอาเกียรติฐานะทางเศรษฐกิจ หรือฐานะทางสังคมมาเป็นเครื่องวัด เช่น วงศ์ตระกูล ความมั่งคั่งฐานะทางการศึกษา เป็นต้น (ไพบูลย์ ช่างเรียน 2527, อ้างใน สฤณี น้ำค้าง, 2555, น. 38)

11.3 ลักษณะสังคมไทยเป็นสังคมแบบอุปถัมภ์

ลักษณะสังคมของไทย มีการรวมกลุ่มและเกิดกลุ่มโดยมีการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ส่วนบุคคลในลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ความไว้วางใจและความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นที่ตั้ง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์นี้มีลักษณะเช่นเดียวกับความสัมพันธ์แบบนายกับไพร่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบศักดินาที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมไทย (นพดล สุคนธวิท, 2539, น. 35)

11.4 ระบบอุปถัมภ์ยึดถือหลักความสัมพันธ์ส่วนตัวและมีผลประโยชน์ตอบแทน

การรวมกลุ่มของคนในสังคมไทยมักจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เป็นส่วนตัวมากกว่าหลักการจัดตั้งที่อิงผลประโยชน์หรืออุดมการณ์ร่วมกัน (นพดล สุคนธวิท, 2539, น. 36)

กล่าวคือ ผลประโยชน์ร่วมไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาดในการรวมกลุ่มของคนไทย หากแต่ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกกลุ่ม ผู้นำกลุ่ม เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการจัดตั้งกลุ่มและการดำรงรักษากลุ่มให้คงอยู่ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มก็ยังคงเป็นไปในเชิงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันอยู่ แต่ผลประโยชน์จะมีบทบาทภายหลังที่กลุ่มได้เกิดขึ้นแล้ว

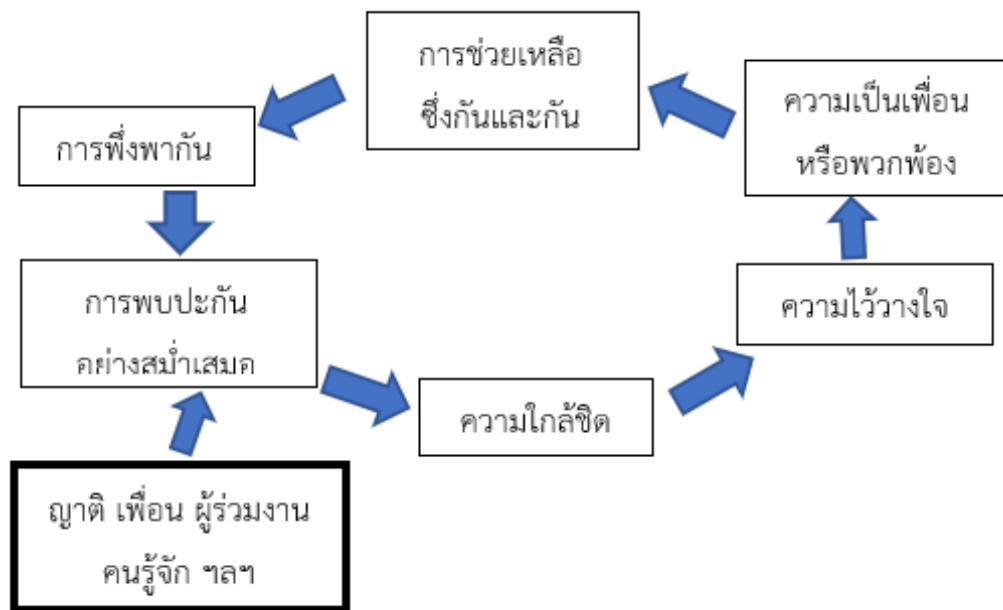
11.5 ระบบอุปถัมภ์ยึดถือตัวบุคคล ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

11.5.1 การก่อตั้งกลุ่มในลักษณะที่อิงตัวบุคคลมากกว่าหลักการหรือผลประโยชน์

การก่อตั้งกลุ่มที่อิงตัวบุคคลมากกว่าหลักการ มีสาเหตุมาจากการที่คนไทยมีวัฒนธรรมสังคมที่ยึดถือตัวบุคคล (Personalism) โครงสร้างของสังคมไทยถูกผูกเข้าด้วยกันกับความสัมพันธ์ส่วนตัว ตามวงจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทย ความสัมพันธ์จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างบุคคลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน คนรู้จักหรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีโอกาสพบปะกันอาจโดยการแนะนำให้รู้จัก และงานเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ การพบปะกันนั้น จะต้องมีความสม่ำเสมอจนก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดและผูกพันและเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่การที่บุคคลทั้งสองฝ่ายหรือมากกว่าสามารถร่วมมือกันกระทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันได้

11.5.2 ความใกล้ชิดสนิทสนม และความไว้วางใจกันแสดงถึงความเป็นเพื่อน

ความใกล้ชิดกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงถึงความเป็นเพื่อนกัน การเป็นพวกพ้องเดียวกัน ย่อมก่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างเพื่อนหรือพวกพ้อง การช่วยเหลือไม่ได้ขึ้นอยู่กับความถูกต้องหรืออยู่บนหลักการแต่อย่างใด กล่าวคือ เมื่อเป็นเพื่อนกันแล้วจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถึงแม้การช่วยเหลือกันนั้น จะขัดหรือผิดหลักการหรือความถูกต้องบางอย่าง เช่น ความยุติธรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะคนไทยให้ความสำคัญต่อการเป็นเพื่อนมากกว่าหลักการ นับเป็นการสะท้อนให้เห็นค่านิยมของความเป็นเพื่อนนั้นมีเงื่อนไขที่จะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนที่ทำได้คนไทยที่เป็นเพื่อนกันจะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันอีกด้วยและในที่สุดการพึ่งพากันนี้ก็เป็เงื่อนไขที่ต้องให้คนเหล่านั้นมาพบปะกันอีกเพื่อที่จะให้ความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีอยู่หรือมีมากขึ้นอีก ปรากฏตามภาพที่ 11.5.2 วงจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทย

ภาพที่ 2.1 วงจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทย

ที่มา: กนก วงษ์ตระหง่าน (2528) การเมืองในระบอบประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากวงจรความสัมพันธ์ของสังคมไทย ตามภาพที่ 11.5.2 ถ้านำมาพิจารณาในระบบการเมืองไทย จะพบว่าระบบการเล่นพรรคเล่นพวกเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากการเมืองไทยได้ トラบใดก็ตามที่ลักษณะของความสัมพันธ์แบบส่วนตัวยังคงมีอิทธิพลต่อสังคมไทย เช่นปัจจุบัน ทั้งนี้บุคคลย่อมเล็งเห็นความสำคัญของการมีเพื่อนและการใช้ประโยชน์จากความร่วมมือ เกื้อกูล การพึ่งพาในหมู่เพื่อนฝูง และพวกพ้อง การที่บุคคลจะมีอำนาจมากขึ้นก็จำเป็นต้องมีเพื่อนและพวกพ้องเป็นบริวารมากขึ้นตามไปด้วย ขณะเดียวกันก็ใช้อำนาจที่ตนมีอยู่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือต่อเพื่อนและพวกพ้องเป็นการตอบแทนซึ่งกันและกัน

11.6 วิวัฒนาการของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

ระบบอุปถัมภ์ของไทยมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาซึ่งสามารถแยกวิเคราะห์ออกได้ 3 แบบดังนี้ (นพพร เรืองสกุล, 2548, อ้างใน สฤกษ์ นาค้าง, 2555, น. 41-43)

- 1) ระบบอุปถัมภ์ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั่ว ๆ ไป
- 2) ระบบอุปถัมภ์ที่เป็นความสัมพันธ์กันในวงราชการ
- 3) ระบบอุปถัมภ์ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับนักธุรกิจ

11.6.1 ระบบอุปถัมภ์ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั่วไป

ในสมัยที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองระบบอุปถัมภ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมพระมหากษัตริย์ทรงเป็นสัญลักษณ์แห่งธรรม การให้ยศ ให้ตำแหน่งหน้าที่แก่ขุนนาง จึงควบคู่ไปกับคุณธรรมและมีระบบอุปถัมภ์เป็นกลไกหนึ่งที่ใช้เพื่อคานอำนาจกับความโน้มเอียงของผู้มีอำนาจเหนือกว่าจะกดขี่ชุดรีดไประผู้ที่อยู่ใต้อำนาจ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบบอุปถัมภ์ในเชิงของนักมานุษยวิทยาก็ยังคงอยู่ในสังคม เช่น ในสังคมเมือง ความสัมพันธ์ไม่ใช่ระหว่างไพร่กับนาย แต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจ คือ เจ้านายหรือขุนนางผู้ใหญ่กับผู้อยู่อาศัยในละแวกใกล้เคียง ความสัมพันธ์ในทำนองนี้แม้จะมีตัวอย่างไม่มากนัก แต่ก็มีความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืนระหว่างผู้ให้ที่มีความเมตตาปราณีเป็นฐานและผู้อยู่ในความอุปถัมภ์ที่ตอบแทนด้วยความกตัญญูและจงรักภักดี

11.6.2 ระบบอุปถัมภ์ที่เป็นความสัมพันธ์กันในวงราชการ

เป็นเรื่องที่ผู้น้อยเอาใจผู้ใหญ่ เพราะหวังการเลื่อนยศเลื่อนตำแหน่งได้ เลื่อนเงินเดือนที่สูงขึ้น ส่วนเจ้านายก็หวังได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากการทำงานพิเศษและบริการอื่นๆ การที่ต้องเลี้ยงลูกน้องเช่นนี้ทำให้เจ้านายหรือผู้ให้การอุปถัมภ์ต้องมีรายได้พิเศษนอกเหนือจากเงินเดือนข้าราชการ ทำให้เกิดคอร์รัปชันหรือวิธีการหารายได้แบบอื่น ๆ

11.6.3 ระบบอุปถัมภ์ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับนักธุรกิจ

1) การช่วยเหลือกันระหว่างข้าราชการกับนักธุรกิจในสมัยโบราณคนเงินอพยพต้องพึ่งความคุ้มครองของขุนนาง ต่อมาในสมัยพัฒนาการเศรษฐกิจนักธุรกิจต้องพึ่งข้าราชการ

ชั้นผู้ใหญ่ให้ช่วยเหลือในเรื่องสัมปทานหรือให้ทำงานจากภาครัฐ เช่น การรับเหมาก่อสร้างนับว่าเป็นระบบอุปถัมภ์เพราะมีพื้นฐานอยู่ที่ความเอื้ออาทรและความกตัญญู ข้าราชการผู้ให้การอุปถัมภ์ยังเลือกที่จะรับหรือไม่รับสิ่งที่ผู้รับการอุปถัมภ์หยิบยื่นมาให้

2) นักธุรกิจใช้อำนาจเงินอุปถัมภ์ข้าราชการเมื่อระบบการตลาดขยายตัวมากขึ้น นักธุรกิจมีอำนาจทางการเงินสูงขึ้นความมั่งคั่งร่ำรวยกลายเป็นที่มาของอำนาจ ระบบอุปถัมภ์ก็เปลี่ยนกลับมาเป็นหลังมือพ่อค่านักธุรกิจซึ่งเคยเป็นผู้รับการอุปถัมภ์กลายเป็นผู้อุปถัมภ์ชนชั้นนำในวงราชการและเป็นหัวคะแนนให้ ส.ส. เท่ากับว่าเป็นผู้ถืออำนาจอธิปไตย โดยมีข้าราชการและนักการเมืองจำนวนหนึ่งเป็นผู้แทน ได้ระบบที่อำนาจเงินเป็นอำนาจสูงสุดเช่นนี้เป็นการแลกเปลี่ยนแบบตลาดมากกว่าระบบอุปถัมภ์ เพราะความสัมพันธ์ไม่ได้มีพื้นฐานอยู่ที่คุณธรรม คือความเมตตาและความเอื้ออาทรของฝ่ายผู้ให้ แต่เป็นความโลภความต้องการร่ำรวยและการหวังประโยชน์โดยตรง เช่น ต้องการความสะดวก ต้องการอำนาจผูกขาด เป็นต้น ส่วนผู้รับก็ไม่ได้มีความความภักดีหรือความกตัญญูตอบแทน แต่ตกอยู่ในภาวะจำยอมด้วยเหตุผลหลาย ๆ ประการ เช่น ความจำเป็นด้านการเงินความกลัว เป็นต้น

11.7 นักธุรกิจกลับมาเป็นผู้มีอำนาจทางการเมือง

การที่อำนาจเปลี่ยนมือครั้งแล้วครั้งเล่าจากการอุปถัมภ์ค้ำชูในหมู่กลุ่มคนทั่วไปก้าวเข้าสู่วงราชการจนถึงข้าราชการและนักธุรกิจ จนกระทั่งอำนาจเปลี่ยนมือจากนายทุนนักธุรกิจที่เคยอยู่เบื้องหลังนักการเมืองกลับมาเป็นผู้มีอำนาจทางการเมืองแทนสังคมทางการเมืองในปัจจุบัน จึงกลายเป็นระบบอุปถัมภ์ที่ผู้ให้การอุปถัมภ์ไม่ได้ให้เฉพาะตำแหน่งหน้าที่แก่ผู้ที่มีหวังให้กระทำการตอบแทนเท่านั้น แต่ผู้อุปถัมภ์ยังใช้อำนาจจากตำแหน่งหน้าที่ที่ตนมีอยู่ให้ประโยชน์กับกลุ่มคนบางกลุ่มตามที่ประสงค์ เช่น การอนุมัติงบประมาณเพื่อกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ

จากการศึกษาระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย สามารถสรุป ได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ตามระบบอุปถัมภ์ท้องถิ่น ส่วนใหญ่ถูกคุกคามอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากกระบวนการพัฒนา

2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจซึ่งมีลักษณะหลายด้าน (More Differentiation) การเกิดทรัพยากรใหม่ ๆ ทำให้ผู้นำท้องถิ่นสร้างระบบอุปถัมภ์ของตนขึ้นมาความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์สมัยใหม่จะมีลักษณะเฉพาะด้านมากขึ้น เช่น ผู้อุปถัมภ์แต่ละคนจะมีอิทธิพลเฉพาะด้านซึ่งอาจมีอิทธิพลทางด้านการเมืองหรือการฝากเข้าทำงานอิทธิพลในระบบราชการ ฯลฯ

3) ระบบอุปถัมภ์ใหม่ ๆ ไม่ค่อยจะมีลักษณะถาวร มีลักษณะการตักตวงการใช้ผลประโยชน์จากความสัมพันธ์ในช่วงสั้น ๆ มากขึ้นมีความสัมพันธ์ทางจิตใจน้อยลง

4) ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แบบใหม่ มีลักษณะเชิงเฉพาะด้านมักจะมาจากภายนอกชุมชน ทำให้ไม่เกิดความผูกพันทางจิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึกมากนัก จะเกิดการแลกเปลี่ยนเชิงวัตถุหรือการใช้สอย (Instrumental Exchange) เป็นหลัก

5) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นทำให้มีการขยายตัวของเมืองและของประชาชน บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้โดยอิสระหรือไม่ค่อยผูกพันกับระบบอุปถัมภ์มากขึ้น การมีอยู่ของระบบอุปถัมภ์ในสังคมใหม่ที่พยายามพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยจะเป็นการซ้ำซ้อนของสองค่านิยม ซึ่งมีลักษณะที่ขัดแย้งกัน ดังนั้นหากสังคมมีการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงมากขึ้น ระบบอุปถัมภ์ที่มีก็ย่อมจะลดลงไปด้วย (ธีรยุทธ บุญมี, 2533, น. 33)

กล่าวโดยสรุป ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบที่มีความสัมพันธ์ของคนสองฝ่าย ซึ่งมีความไม่เท่าเทียมกันฝ่ายที่อยู่เหนือกว่า คือ มีอำนาจมากกว่า มีทรัพยากรมากกว่าหรือสูงศักดิ์มากกว่าจะอยู่ในฐานะอุปถัมภ์ ฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่า คือ ผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าหรือมีทรัพยากรน้อยกว่าจะเป็นผู้ใ้อุปถัมภ์ ต่างฝ่ายต่างมีการแสวงหาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันในลักษณะต่างตอบแทนซึ่งขึ้นอยู่กับความสนใจของคนทั้งสอง

12. ประวัติและข้อมูลทั่วไปของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เกิดเมื่อ 23 เมษายน 2492 เกิดที่ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ด้านครอบครัว แต่งงานกับ นางปานทิพย์ คนสมบูรณ์ มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ นายจารุเดช คนสมบูรณ์, ดร.ภวรัตน์ คนสมบูรณ์ และ นายธนวัฒน์ คนสมบูรณ์ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพญาไท กรุงเทพมหานคร และได้ศึกษาจนสำเร็จปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, แพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระดับปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นิด้า) เทียบเท่าปริญญาเอก อนุมัติบัตรผู้มีความรู้หรือความชำนาญ สาขาจักษุวิทยา (แพทยสภา), ประกาศนียบัตรชั้นสูงด้านโรคตา Diploma in Community Eye Health (D.C.E.H.) มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ และระดับปริญญาเอก ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เกียรติประวัติที่สำคัญ ได้รับรางวัลนายแพทย์ชนบทดีเด่น ประจำปี 2525 ของ แพทยสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เคยรับราชการในตำแหน่งสำคัญ คือ นายแพทย์ระดับ 8 หัวหน้ากลุ่มงาน ตา หู คอ จมูก โรงพยาบาลชัยภูมิ และได้ลาออกจากราชการเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ จนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ ติดต่อกัน 9 สมัย ซึ่งในขณะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จังหวัดชัยภูมิ เคยดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง, ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง, ประธานคณะกรรมการการพลังงาน สภาผู้แทนราษฎร, รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ด้านการเมือง นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ โดยได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้ง พ.ศ.2535 (มีนาคม) สังกัดพรรคความหวังใหม่ และได้รับการเลือกตั้งต่อมาในการเลือกตั้ง พ.ศ.2535 (กันยายน) การเลือกตั้ง พ.ศ.2538 พ.ศ.2539 ต่อมาได้ย้ายมาเข้าร่วมงานกับพรรคเสรีธรรม ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2544 และได้ย้ายมาเข้าร่วมงานกับพรรคไทยรักไทย ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2548 ต่อจากนั้นได้ลาออกจากพรรคไทยรักไทย หลังเกิดการปฏิวัติ พ.ศ.2549 แต่ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2550 ได้เข้าร่วมงานกับพรรคพลังประชาชน จนกระทั่งในการเลือกตั้ง พ.ศ.2554 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 7 สังกัดพรรคเพื่อไทย เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาทิ เลขานุการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง ประธานคณะกรรมการพลังงาน สภาผู้แทนราษฎร และได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (क्रम.ชุดที่ 60) ทำหน้าที่กำกับดูแล สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (ข่าวการเมือง, Friday December 16, 2011. 11:06, ประวัติบุคคล จาก <https://www.ryt9.com/s/refb/1302576>. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2563) และจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทยอีกครั้ง และได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ถือว่าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ ยาวนานถึง 9 สมัย จากที่กล่าวมาย่อมสะท้อนให้เห็นว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เป็นนักการเมืองระดับชาติ ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองมาอย่างยาวนานที่มีฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างดีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การมอบหมายทางการเมือง

พ.ศ. 2562 : ที่ปรึกษาคณะกรรมการด้านสาธารณสุขของสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. 2562 : ประธานกลุ่มสหพันธ์ส่งออกเสรีไทย-สิงคโปร์

ผลงานสังคมที่สำคัญ

- ประธานกรรมการก่อตั้งและอดีตประธานมูลนิธิพิทักษ์ดวงตาชัยภูมิ
- กรรมการก่อตั้งมูลนิธิป้องกันตาบอดแห่งประเทศไทย
- กรรมการก่อตั้งและอดีตนายกสมาคมศิษย์เก่าชัยภูมิภักดีชุมพล
- เสนอแปรรูปจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

- เสนอแปรรูปจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มงคล เกษประทุม (2552) ได้วิจัยเรื่อง “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอศิรีมาศ จังหวัดสุโขทัย” ผลการวิจัยพบว่า (1) กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอศิรีมาศ จังหวัดสุโขทัยจำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนสมัครรับเลือกตั้ง นักการเมืองอุทิศเวลาให้กับงานส่วนรวม งานสังคม หรือช่วยงานตามหมู่บ้าน งานศาสนพิธี เพื่อเป็นการแสวงหาผู้สนับสนุน ขั้นตอนระหว่างการสมัครรับเลือกตั้ง นักการเมืองมีกระบวนการรณรงค์หาเสียง โดยการพูดคุยกันในหมู่ญาติพี่น้องหรือเพื่อนก่อนแล้ว จึงพูดคุยเป็นวงกว้างขึ้น ขั้นตอนระหว่างการดำรงตำแหน่ง นักการเมืองท้องถิ่นใช้อำนาจกำหนดนโยบายตลอดจนทบทวนแก้ไขเพิ่มเติมนโยบายต่าง ๆ พัฒนาท้องถิ่นให้ตรงตามที่ดินหาเสียงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สนับสนุน และขั้นตอนเตรียมความพร้อมในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ คือ การติดต่อประสานงาน ประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนอย่างสม่ำเสมอแสวงหาผู้สนับสนุนใหม่จากการออกงานชุมชนหมู่บ้านที่เป็นส่วนรวมมากขึ้น (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอศิรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำแนกออกเป็น 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครอบครัวเป็นปัจจัยพื้นฐานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนจนได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านเครือข่ายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อนักการเมืองท้องถิ่นรองจากปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนจากเครือญาตินักการเมืองจะประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านเพื่อนเป็นปัจจัยที่ช่วยนักการเมืองลงพื้นที่ช่วยในการแสวงหาผู้สนับสนุนให้นักการเมืองได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านผู้อุปถัมภ์เป็นทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยเสริมจากภายนอกที่ช่วยสนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จจากบารมีของผู้อุปถัมภ์ โดยเฉพาะผู้อุปถัมภ์เป็นรัฐมนตรี นักการเมืองระดับประเทศ ข้าราชการระดับสูงในจังหวัด ปัจจัยด้านผู้รับอุปถัมภ์เป็นปัจจัยที่สนับสนุนนักการเมือง โดยการรักษารฐานคะแนนในพื้นที่ตามหมู่บ้านหรือกลุ่มบ้าน และปัจจัยด้านเงินทุน เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแหล่งที่มาของเงินทุนมาจากครอบครัวหรือผู้ให้การอุปถัมภ์

เดชะ สิทธิสุทธิ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างฐานอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ศึกษากรณีเฉพาะกลุ่มสันติธรรมในเทศบาลนครปฐม แม้ว่าการศึกษาในเรื่องนี้จะมีได้มุ่งศึกษาในลักษณะของตัวผู้นำ แต่เป็นการมองการสร้างฐานอำนาจของกลุ่ม ซึ่งในการเมืองท้องถิ่นเราจะพบว่า

ไม่ว่าเป็นการเมืองในระดับไหน การรวมกลุ่มที่มีสมาชิกเป็นพรรคพวกเดียวกันมากย่อมมีพลังในการต่อรอง และส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการได้ง่ายขึ้นและถ้ายังสามารถเกาะกลุ่มรวมกันได้นานเท่าไร ย่อมสามารถรักษาอำนาจได้นานเท่านั้น ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ผู้ที่มีบทบาทในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองมากที่สุด คือหัวหน้ากลุ่มโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับสมาชิกในกลุ่ม และกลุ่มผู้สนับสนุนภายนอกเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อให้ตนสามารถชนะการเลือกตั้งเข้ามาบริหารงานท้องถิ่น หลังจากนั้นการบริหารงานจะมีลักษณะที่เอื้อต่อกลุ่มผู้สนับสนุนและพวกพ้องของตนมากกว่าการทำหน้าที่เป็นพรรคการเมืองในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

วรพันธ์ สุวรรณยุหะ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง การรักษาอำนาจกลุ่มการเมืองในระบบการเมืองท้องถิ่นไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองพลังสังคมในเทศบาลเมืองสงขลา ได้อธิบายถึงการรักษาอำนาจของกลุ่มการเมืองในระบบการเมืองท้องถิ่นของไทยกรณีกลุ่มการเมืองในเทศบาลเมืองสงขลา ภายใต้เงื่อนไขความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทย การจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกภายในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นกับพรรคการเมืองระดับชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองกับระบบข้าราชการ พบว่าการได้มาและรักษาไว้ซึ่งอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของไทยกับการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกภายในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น โดยหัวหน้ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการจัดสรรผลประโยชน์ ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ของไทยเป็นหลักจนเป็นที่ยอมรับแก่สมาชิกภายในกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นตลอดจนกลุ่มผู้สนับสนุนต่าง ๆ ทำให้สามารถรักษาอำนาจทางการเมืองไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

นพดล สุคนธวิทย์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง “พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ” ผลการศึกษาพบว่า พรรคการเมืองไทยและการเมืองท้องถิ่นได้มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งและแนบแน่นโดยผ่านตัวนักการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองเป็นหลัก การเมืองท้องถิ่นถือเป็นแหล่งทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญสำหรับพรรคการเมืองที่จะต้องแสวงหา และครอบครองเพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองอันนำมาซึ่งอิทธิพลและผลประโยชน์ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่นนั้น มีลักษณะการครอบงำท้องถิ่นโดยพรรคการเมืองโดยอาศัยระบบราชการ กลไกการปกครองท้องถิ่น และการจัดตั้งตัวแทนของพรรคเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่น ในลักษณะที่สามารถชักจูงหรือชักนำประชาชนได้ ทั้งนี้โดยอาศัยกลไกในระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทยควบคู่ไปกับความไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครองของประชาชนภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า จึงทำให้พรรคการเมืองสามารถใช้การเมืองท้องถิ่นเป็นฐานอำนาจที่สำคัญยิ่งในการก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและแสวงหาผลประโยชน์จากอำนาจทางการเมืองได้อย่างไม่จำกัด การจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับท้องถิ่นนั้น เป็นการทำให้รักษาและสร้างฐานอำนาจของพรรคการเมืองอย่างหนึ่ง

ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ (2552) ศึกษาเรื่อง “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดภูเก็ท” ผลการศึกษาพบว่า วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นมี 4 วิธี คือ การให้ผลประโยชน์ตอบแทน โดยแบ่งเป็นการตอบแทนภายในองค์กรเทศบาล และภายนอกองค์กรเทศบาล การให้การศึกษาอบรมเพิ่มความรู้ในด้านอาชีพ การใช้ระบบอุปถัมภ์ เป็นการอุปถัมภ์อย่างชอบธรรมโดยใช้อำนาจหน้าที่การใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่มีลักษณะ ในเชิงอุปถัมภ์ ส่วนปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น ได้แก่ ภาวะการณ์เป็นผู้นำของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ความอาวุโสของหัวหน้ากลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งมาหลายสมัยและการที่กลุ่มการเมืองท้องถิ่นมีเครือข่ายหรือญาติอาศัยอยู่ในพื้นที่ ทำให้การปฏิสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนเป็นไปในลักษณะที่ดีต่อกัน

พัฒนาชัย สีนอเพี้ย (2552) ศึกษาเรื่อง “ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล” ผลการศึกษาที่ได้พบว่า นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล มีฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทอง ในส่วนของฐานอำนาจทางสังคมวัฒนธรรมมีมาจากการนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น และความเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมาก ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจมีค่อนข้างน้อยเพราะไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการทำกิจการทางครอบครัวและฐานอำนาจทางการเมืองมีสูง ตามความสามารถในการช่วยเหลือสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นให้ได้รับการเลือกตั้ง การช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้ได้รับความก้าวหน้าการช่วยเหลือสนับสนุนอุปถัมภ์ประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ การได้รับการยอมรับจากนักการเมือง และสาธารณชนและการมีบทบาทชี้แนะแนวคิดและแนวทางแก้ไขปัญหาในทางการเมือง

วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล สามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนเข้าสู่การเมืองโดยมีกิจกรรมและมีส่วนร่วมทางการเมือง ช่วงเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง โดยผ่านการมีบทบาทหน้าที่ทางการเมืองและช่วงดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยผ่านการทำหน้าที่ในบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บทบาทรัฐมนตรีและบทบาทของประธานสภาผู้แทนราษฎร ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล แบ่งได้เป็น 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมือง และปัจจัยที่เกิดจากองค์ประกอบภายนอก คือ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากพรรคการเมืองการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น การสนับสนุนจากข้าราชการในพื้นที่ และการสนับสนุนจากประชาชน

จุฑาทิพย์ ชยางกูร (2541) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของโฆษณาทางการเมืองที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ภาพลักษณ์ของนักการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงและผู้ลงคะแนนเสียงมีความเห็นว่า ภาพลักษณ์ของนักการเมืองสำคัญกว่านโยบายที่

ใช้ในการหาเสียง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ภาพลักษณ์ของนักการเมืองมีความสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและเรียกร้องการสนับสนุนจากประชาชน ดังนั้นนักการเมืองจึงต้องการความไว้วางใจความเชื่อถือ และการสนับสนุนจากประชาชนในการเลือกตั้ง ซึ่งนอกจากคุณสมบัติของการเป็นนักการเมืองที่ดีแล้ว จำเป็นต้องมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของประชาชนด้วย จึงจะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทำงานในรัฐสภาได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ภาพลักษณ์นักการเมืองหรือพรรคการเมืองมีอิทธิพลสำคัญต่อการได้รับคะแนนเสียงสนับสนุน การที่นักการเมืองหรือพรรคการเมืองมีภาพลักษณ์ที่ดีในความรู้สึกของประชาชนจะส่งผลต่อคะแนนเสียงของการเลือกตั้ง ในที่สุดประชาชนเองต้องเป็นผู้คิดวิเคราะห์ว่า สิ่งที่ได้รับรู้หรือภาพที่เห็นที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองหรือพรรคการเมืองนั้น ๆ เป็นตัวตนที่แท้จริงหรือไม่

ศิริเดือน ระดังหิน (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ชีวิต การทำงาน และบทบาทการสื่อสารด้านการเมืองของ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา พบว่า สื่อที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งจะเน้นการใช้สื่อบุคคลโดยการพบปะประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ให้ความช่วยเหลือประชาชนตามกำลังความสามารถเท่าที่จะสามารถช่วยได้ และความสามารถในการใช้สื่อท้องถิ่น เช่น วิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น “มุสลิมไทย” และหนังสือพิมพ์สำหรับกลุ่มมุสลิม “ทางนำมุสลิมนิวส์” เป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนได้รับทราบถึงบทบาทหน้าที่การทำงานการเมืองของ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ที่ได้รับการแต่งตั้งในตำแหน่งสำคัญ ๆ และมีความสามารถในการสื่อสาร ดังนี้ 1) การประกาศเจตนาคความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทราบถึงแนวทางการทำงานการเมืองที่ไม่มีการซื้อเสียงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างจากนักการเมืองบางคนที่ยังใช้นโยบายซื้อเสียงอยู่ทำให้ประชาชนเกิดศรัทธาและลงคะแนนให้โดยตลอด 2) การสื่อสารกับกลุ่มสื่อมวลชนเป็นการสื่อสาร โดยบทบาทหน้าที่เมื่อดำรงตำแหน่งใดก็จะแจ้งถึงหน้าที่และการปฏิบัติงานของตนในตำแหน่งนั้น ๆ เป็นหลักเสมอ 3) จากบุคลิกภาพที่สุ่มเยือกเย็น มีการตัดสินใจที่เด็ดขาดทำให้ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา พูดสิ่งใดแล้วมีความน่าเชื่อถือในคำพูดนั้น ๆ จึงจะสามารถโน้มน้าวใจประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะประชาชนเชื่อในคำพูดที่จริงใจ 4) ความสามารถในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมบทบาททางการเมืองในท้องถิ่น เช่น สื่อวิทยุท้องถิ่นหนังสือพิมพ์ทักษิณไทย หนังสือพิมพ์สำหรับกลุ่มมุสลิม เช่น “มุสลิมไทย” และ “ทางนำมุสลิมนิวส์” เป็นต้น

ศิธา เจริญถาวร (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลนครลำปาง พบว่า (1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับการเมืองท้องถิ่นในประเด็นการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นและการดำเนินกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะของการให้เงินทุนเพื่อใช้จ่าย ใช้ฐานเสียงสนับสนุนการเลือกตั้ง และให้คำปรึกษาการดำเนินงานท้องถิ่น (2) ลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นกรณีเทศบาล

นครลำปาง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น เพราะจะทำให้เกิดความเสียหายในการซื้อเสียงและใช้เงินในการหาเสียงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด แต่ไม่เกิดผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและท้องถิ่น เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้เข้าไปแทรกแซงโดยตรงการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและท้องถิ่น จึงเป็นอิสระ ผลการวิจัยสรุป ได้ว่า การอุปถัมภ์นักการเมืองท้องถิ่นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่สามารถแก้ไขได้ เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในท้องถิ่นทั้งยังสืบทอดอำนาจต่อเนื่องไปยังบุตรหรือเครือญาติ จึงสามารถสร้างฐานอำนาจได้กว้างขวางและแนบแน่นยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ และการวิจัยนี้ผู้วิจัยยังพบอีกว่าการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาอุปถัมภ์นักการเมืองท้องถิ่น มีผลทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นมีโอกาสเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง และการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แต่ละกลุ่มใช้เกณฑ์ความเหมาะสม ความสมัครใจ คุณวุฒิ และประสบการณ์การทำงาน ในการให้สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 7 กลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จำนวน 1 คน คือ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 ตั้งแต่ พ.ศ. 2562-2563

1.1.2 กลุ่มนักการเมืองระดับท้องถิ่นในพื้นที่ จำนวน 4 คน คือ

1) นายสามารถ หิรัญคำ ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 – 2563

2) นายสมบัติ โฉมทอง ตำแหน่ง รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลหลุบคา อำเภอแก้งคร้อ ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 – 2563

3) นายบุบผา ชำนาญพล ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 – 2563

4) นายสุชน พงษ์สระพัง ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลบ้านแท่น อำเภอ บ้านแท่น ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 – 2563

1.1.3 กลุ่มนักธุรกิจในพื้นที่ จำนวน 2 คน คือ

1) นายสถิต ดิงพิพัฒนกัมพล ประกอบธุรกิจการจำหน่ายสินค้าเครื่องดื่ม หจก.กิ่งไผ่กรู๊ป 2009 ในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ ประกอบธุรกิจมานานกว่า 30 ปี

2) นางสาวจิราพร บัวระพา ประกอบธุรกิจการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร หจก.จิราพรเคมีภัณฑ์การเกษตร ในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ ประกอบธุรกิจมานานกว่า 10 ปี

1.1.4 กลุ่มคู่แข่งชั้นทางการเมือง จำนวน 2 คน

- 1) นางสาวเพชรพร ภูมิรัตนประพิณ อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพรรคภูมิใจไทย ปี พ.ศ. 2562
- 2) นายอภิสิทธิ์ เวียงวิเศษ อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ปี พ.ศ. 2562

1.1.5 กลุ่มข้าราชการทั่วไป จำนวน 6 คน

- 1) นายณรงค์ สร้างคำ ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านจอก (คอนสวรรค์วิทยากร) อำเภอคอนสวรรค์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2553-2563
- 2) นายธฤต ชัยภักดิ์ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแก้งคร้อ ตั้งแต่ พ.ศ. 2552-2563
- 3) นางจันทร์เพ็ญ เทวา ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอแก้งคร้อ ตั้งแต่ พ.ศ. 2556-2563
- 4) นางทิพย์สุดา สิงคเสลิต ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมัธยมบ้านแก้ง อำเภอแก้งคร้อ ตั้งแต่ พ.ศ. 2550-2563
- 5) นายธีระพงษ์ ผลานิสงค์ ตำแหน่ง ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ) อำเภอบ้านแท่น ตั้งแต่ 2538-2563
- 6) นายวิชัย ดีมา ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระพัง อำเภอบ้านแท่น ตั้งแต่ 2540-2563

1.1.6 กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ จำนวน 6 คน

- 1) นายมนตรี ชนะชัย ผู้ใหญ่บ้าน บ้านปรารังค์ หมู่ที่ 11 ตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2552-2563
- 2) นายจักรพรรดิ โสพราง ผู้ใหญ่บ้าน บ้านป่าเลี้ยว หมู่ที่ 6 ตำบลช่องสามหมอ อำเภอแก้งคร้อ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2553-2563
- 3) นายทัตพล ประสมเพชร ผู้ใหญ่บ้าน บ้านแท่น หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2552-2563
- 4) นายอภิสิทธิ์ พลเดชา ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองผักหลอด หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2553-2563
- 5) นายสุคม มุลกะศก ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองเม็ก หมู่ที่ 9 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2553-2563
- 6) นายวิเชียร อุดมทรัพย์ กำนันตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2553-2563

1.1.7 กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 6 คน

- 1) นางสาวรอง วิชัยแสง ราษฎร หมู่ที่ 6 ตำบลช่องสามหมอ อำเภอแก้งคร้อ ประกอบอาชีพ แม่บ้าน อาศัยอยู่ในพื้นที่ 64 ปี
- 2) นางกรรณก ฉัตรรักษา ราษฎร หมู่ที่ 11 ตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ ประกอบอาชีพ เกษตรกร อาศัยอยู่ในพื้นที่ 49 ปี
- 3) นางเข็มพร เมืองขวา ราษฎร หมู่ที่ 3 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ ประกอบอาชีพ เกษตรกร อาศัยอยู่ในพื้นที่ 53 ปี
- 4) นายวันชัย ทวีเงิน ราษฎร หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโสก อำเภอคอนสวรรค์ ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป อาศัยอยู่ในพื้นที่ 55 ปี
- 5) นายอนัน เรือนบุตร ราษฎร หมู่ที่ 5 ตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น ประกอบอาชีพ เกษตรกร อาศัยอยู่ในพื้นที่ 57 ปี
- 6) นายบุญยาริษฐ์ ทองเงินชวัลกุล ราษฎร หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านแท่น อำเภอ บ้านแท่น ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป อาศัยอยู่ในพื้นที่ 59 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้ ประกอบด้วย เอกสาร และการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) ประกอบด้วยคำถาม 2 แบบ คือ แบบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ซึ่งเป็นคำถามหลักเกี่ยวกับปัจจัยการสนับสนุนฐานอำนาจ วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง การเข้าสู่อำนาจทางการเมือง และการสนับสนุนการดำเนินงานของส่วนราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น แบบที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคำถามปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจ วิธีการสร้างฐานอำนาจ และการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ของนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ และแบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interviews) โดยการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า ใช้แนวคำถามแบบปลายเปิดเพื่อนำไปสัมภาษณ์ ชักถาม พูดคุยตัวต่อตัวระหว่างผู้วิจัย กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ให้ครบทุกประเด็นที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ขอความร่วมมือจากสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทำหนังสือถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่มีการกำหนดหัวข้อหรือคำถามไว้ล่วงหน้า และบันทึกถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ลงในแบบสอบถามและใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ที่มีการตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องแต่ไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกเสียงประเด็นความคิดเห็นด้วยแบบบันทึกภาคสนาม เพื่อความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังรวบรวมข้อมูลเอกสารจากส่วนราชการในพื้นที่อำเภอแก่งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

3.3 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัย บทความ และวารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดทำข้อมูล

จัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในแต่ละครั้ง นำมาถอดเทปบันทึกอย่างละเอียด และเรียบเรียง เชื่อมโยงข้อมูลจากการสังเกตเข้าด้วยกัน นำผลข้อมูลที่ได้ทำการเรียบเรียง จำแนกข้อมูลเป็นหัวข้อ เพื่อสะดวกในการนำข้อมูลไปใช้ แยกประเด็นสาระต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เห็นชัดทุกประเด็นที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

วิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ และตามวัตถุประสงค์การวิจัย ในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น โดยเน้นความคิดเห็น และข้อมูลที่ได้จากผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นหลัก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้วิธีการบรรยายเชิงพรรณนา โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 27 ตัวอย่าง ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายถึงปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจ วิธีการสร้างฐานอำนาจ และการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง
  - 1.1 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ
  - 1.2 ปัจจัยด้านเงินทุน
  - 1.3 ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว เครือญาติ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่
  - 1.4 ปัจจัยการสนับสนุนจากพรรคการเมือง
  - 1.5 ศักยภาพคู่แข่งทางการเมืองในพื้นที่
2. วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
  - 2.1 การสร้างความสัมพันธ์กับมวลชน
  - 2.2 การใช้ระบบอุปถัมภ์
  - 2.3 การใช้อิทธิพลผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มข้าราชการ
  - 2.4 บทบาททางการเมืองในการใช้นโยบายของพรรคการเมือง เพื่อนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น และต่อประชาชน
3. การรักษาฐานอำนาจทางการเมือง
  - 3.1 การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชน
  - 3.2 การขยายเครือข่ายของผู้สนับสนุน
  - 3.3 การจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ

3.4 การช่วยเหลือ สนับสนุน อุปถัมภ์ ประชาชน ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

1. ปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย

นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ก่อนที่จะเข้ามาสู่การเมือง เคยรับราชการเป็นนายแพทย์ อยู่ที่โรงพยาบาลชัยภูมิ ตำแหน่งสุดท้ายคือ นายแพทย์ระดับ 8 หัวหน้ากลุ่มงานจักษุวิทยา โรงพยาบาลชัยภูมิ เป็นนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจักษุวิทยา รักษาผู้ป่วยทางด้านสายตาเป็นหลัก ซึ่งพบผู้ป่วยมากในกลุ่มผู้สูงอายุ ช่วยเหลือรักษาผู้ป่วยยากจนโดยไม่คิดค่ารักษา และอุทิศตน เสียสละ ทุนทรัพย์ส่วนตัวในการรักษา จนได้รับนายแพทย์ชนบทดีเด่น ของแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2525 ขณะรับราชการก็ได้ศึกษาวิชากฎหมาย จนสำเร็จการศึกษาปริญญา นิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง และปริญญาโทพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ การที่ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้สำเร็จวิชากฎหมาย ทำให้มีแนวคิดที่จะเข้าสู่การเมือง เพื่อนำความรู้ทางด้านกฎหมาย และประสบการณ์ด้านการรักษา ผู้ป่วย เพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ จึงทำให้ตัดสินใจเข้าสู่การเมือง

จากการสัมภาษณ์ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สาเหตุที่ตัดสินใจเข้ามาทำงานทางการเมือง ได้ให้ข้อมูลว่า

“...มีความชอบ มีความสนใจ เกี่ยวกับการเมืองมาก่อน แล้วก็บังเอิญช่วงนั้นก็มีส่วน การเมืองมาชวน ให้สมัครเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร ประกอบกับช่วงที่รับราชการอยู่โรงพยาบาลชัยภูมิ ก็ได้ไปศึกษาวิชากฎหมาย ได้รับปริญญานิติศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งก็ทำให้มีความคิดว่าน่าจะได้ใช้ความรู้ด้านกฎหมายประกอบกับประสบการณ์ในการดูแลพี่น้องประชาชน ประสบการณ์ในการเป็นหัวหน้ากลุ่มงานจักษุวิทยา และได้ออกไปสัมผัสกับประชาชนมาตลอดจน ได้รับรางวัลนายแพทย์ชนบทดีเด่นของประเทศไทย ทำให้รู้จักคนมาก เห็นปัญหาต่าง ๆ มาก ดังนั้นตนเองคิดว่าการเป็นข้าราชการมันไม่สามารถช่วยได้มากนัก ไม่เหมือนนักการเมืองที่สามารถเอานโยบายไปช่วยเหลือผู้คนในจำนวนมาก ๆ ได้ พอพรรคพวกนักการเมืองมาเชิญชวนก็ตรงกับความต้องการของตนเองทำให้ตัดสินใจเข้าสู่สนามการเมืองครั้งแรกในนามพรรคความหวังใหม่ได้รับขณะ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อปี พ.ศ.2535 ครับ...” (นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ วันที่ สัมภาษณ์ 8 ก.ย. 2563)

1.1 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ

บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมให้นักการเมืองสามารถครองใจประชาชนในพื้นที่ได้อย่างยาวนาน บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนเองต้องการได้ ดังนั้นนักการเมืองที่มีบุคลิกภาพดี มีความรู้ ความสามารถ ย่อมแสดงให้เห็นถึงการยอมรับนับถือจากประชาชนในพื้นที่ เมื่อประชาชนให้การยอมรับ ย่อมทำให้นักการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้รับแรงสนับสนุนจากประชาชน ทำให้ประสบความสำเร็จจนกระทั่งได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเรื่อยมาจากคำสัมภาษณ์ของ นายวิชัย ตีมา ได้กล่าวว่า

“...บุคลิกภาพของ นายแพทย์สุรวิทย์ ท่านเป็นคนอึดอัดดี ประชาชนสามารถเข้าถึงง่าย ติดดิน ไม่ถือตัว อ่อนน้อมถ่อมตน ทำให้ท่านมีความสัมพันธ์ทางการเมืองกับทุกกลุ่ม รวมถึงท่านมีวาทศิลป์ในการพูดโน้มน้าวใจผู้ฟังจนได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่...” (นายวิชัย ตีมา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระพัง วันที่สัมภาษณ์ 19 ก.ย.2563)

นอกจากนั้น เสรี วงษ์มณฑา ได้กล่าวว่า การสื่อสารในทางการเมืองถือว่ามีความสำคัญต่อนักการเมืองในทุกระดับ เพราะนักการเมืองจะใช้อุปกรณ์สื่อสารเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในการถ่ายทอดและขยายแนวความคิด ตลอดจนอุดมการณ์ทางการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองไปยังประชาชนในการสร้างความคະแนนนิยมทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายวันชัย ทวีเงิน ได้กล่าวว่า

“...นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านมีบุคลิกที่สุ่ม อ่อนน้อมถ่อมตน ในช่วงที่ มีการเลือกตั้งท่านได้ขึ้นเวทีปราศรัยในพื้นที่ ท่านจะพูดถึงนโยบายของพรรคที่ตนเองสังกัดเท่านั้น ท่านจะไม่พูดพาดพิงถึงคู่แข่งทางการเมืองหรือพรรคการเมืองอื่นให้เสียหาย นอกจากนั้นบุคลิกของท่านเป็นคนเรียบร้อย ก็นเอง เข้าหาง่าย ไม่ถือตัว จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่รัก และเคารพ ได้รับความนิยมนอย่างมากในเขตนี้...” (นายวันชัย ทวีเงิน ราษฎรหมู่ 8 ตำบลบ้านโสก วันที่สัมภาษณ์ 15 ก.ย.2563)

“...ก่อนท่านมาเล่นการเมืองท่านมีอาชีพเป็นหมอเปิดคลินิกรักษาโรคทั่วไป โดยเฉพาะโรคตา คิดค่ารักษาไม่แพง บางรายรักษาฟรี ไม่คิดเงิน ทำให้คนในพื้นที่รู้จักท่านมากขึ้น มีส่วนสำคัญทำให้ได้รับการเลือกตั้งเรื่อยมา บุคลิกท่านไม่ถือตัว ทำงานในพื้นที่ได้ไม่ยาก เข้าหาได้ ทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะกลุ่มแพทย์ถือว่าเป็นพี่น้องอาชีพเดียวกัน กลุ่มชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่ม อสม. ...” (นายสมบัติ โฉมทอง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุบคา วันที่สัมภาษณ์ 18 พ.ย.2563)

ดังนั้นภาพลักษณ์ทางการเมืองของนักการเมืองถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองให้ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายสามารถ หิรัญคำ กล่าวว่า

“...ท่านมีภาพลักษณ์เป็นนักการเมืองที่เหมือนหมอรักษาโรค เข้าใจตรงจุด เข้าร่วมทุกกิจกรรมที่อยู่ในพื้นที่ เข้าถึง ทุกงานไม่ว่างานเล็ก งานใหญ่ เมื่อว่างเว้นจากงานในสภา ท่านจะลงพื้นที่สม่ำเสมอไม่เคยขาด ท่านจะตระหนักถึงความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวบ้านที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันที่เรียกว่า ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ อาทิ เช่น งานบุญกฐิน งานบุญงานเข้าพรรษา งานบุญออกพรรษา และประเพณีสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของทุกปี ท่านจะลงพื้นที่ด้วยตนเองไปร่วมงานตลอดทุกครั้ง ตรงนี้ถือว่าเป็นจุดเด่นของท่านทำให้ท่านมีเสน่ห์ในตนเอง และเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน แม้ในช่วงที่ท่านไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ท่านก็ลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน อยู่เสมอ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ไม่ขาดหาย รวมถึงการลงพื้นที่เพื่อถามทุกข์สุขความเดือดร้อนของชาวบ้านที่ท่านสามารถช่วยเหลือได้ด้วยตนเองทุกครั้งที่ลงพื้นที่ท่านจะวางตัวสบาย ไม่มีพิธีอะไรมากมาย เป็นกันเองเหมือนพี่น้อง นั่งร่วมรับประทานอาหารรับฟังปัญหา ตรงนี้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของนักการเมือง น้อยคนที่จะเข้าถึงประชาชนแบบนี้ได้ หรือแม้กระทั่งสมัยท่านเคยดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ท่านก็ปฏิบัติแบบนี้เสมอมา...” (นายสามารถ หิรัญคำ นายองค์การบริหารส่วนตำบลโคกม่วงงอย วันที่สัมภาษณ์ 12 ธ.ค. 2563)

1.2 ปัจจัยด้านเงินทุน

ปัจจัยด้านการเงินถือว่ามีสำคัญต่อนักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น เงินถือว่าเป็นส่วนในการขับเคลื่อนการทำงานการเมืองทั้งในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และหลังการเลือกตั้ง ในการทำกิจกรรมทางการเมืองการใช้จ่ายของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ในส่วนของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ในส่วนตัวผมและครอบครัว ไม่ได้เป็นนักธุรกิจ หรือมีฐานะร่ำรวย การลงสมัครแต่ละครั้ง ผมจะใช้เงินที่ได้รับสนับสนุนจากพรรคการเมือง ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้แก่ผู้สมัครทุกคนและพรรคการเมืองทุกพรรค ใช้จ่ายตามกรอบของกฎหมายกำหนดอย่างประหยัดและรัดกุม...” (นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ วันที่สัมภาษณ์ 8 ก.ย. 2563)

ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายสมบัติ โฉมทอง ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ท่านจะไม่ใช้เงินส่วนตัว ส่วนใหญ่จะเป็นเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง ที่ท่านสังกัดอยู่ เพราะแต่ละครั้งที่ท่านลงสมัคร จะเป็นพรรคที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งมีเงินทุนสนับสนุนจากกลุ่มนักการเมืองระดับชาติ และกระแสความนิยมจากหัวหน้าพรรคที่ท่านสังกัด ...”

(นายสมบัติ โฉมทอง รองนายองค์การบริหารส่วนตำบลหุลูกา วันที่สัมภาษณ์ 18 พ.ย. 2563)

ดังนั้นทรัพยากรด้านการเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งในพื้นที่ต้องอาศัยเงินในการทำงานทางการเมืองหรือลงพื้นที่ต่าง ๆ เนื่องจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมีพื้นที่ขนาดใหญ่ติดต่อกันหลายอำเภอทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายบุบผา ชำนาญพล กล่าวว่า

“...เท่าที่สังเกตในการลงพื้นที่แต่ละครั้งของนักการเมืองต้องมีค่าใช้จ่าย ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เช่น สนับสนุนอาหาร เครื่องดื่ม ก่อนที่ท่านจะมาเป็นนักการเมือง ท่านเป็นข้าราชการมาก่อน เงินส่วนตัวคงมีไม่มาก เพราะครอบครัวท่านไม่ใช่ครอบครัวนักธุรกิจ เงินที่ใช้ในการทำกิจกรรมทางการเมือง น่าจะมาจาก การสนับสนุนของพรรคการเมืองที่ท่านสังกัด...” (นายบุบผา ชำนาญพล นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 28 ก.ย. 2563)

อย่างไรก็ตามในช่วงการเลือกตั้งค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งห้ามมิให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินจำนวนค่าใช้จ่ายที่กฎหมายกำหนด โดยค่าใช้จ่ายดังกล่าวรวมถึงบรรดาเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่บุคคลใดจ่ายหรือรับว่าจะจ่ายแทน หรือนำมาให้ใช้โดยไม่คิดค่าตอบแทน เพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งโดยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นางสาวจิราพร บัวระพา กล่าวไว้ว่า

“...ในด้านเงินทุนที่ท่านใช้ในการทำกิจกรรมทางการเมือง พี่ว่ามีน้อยมาก เพราะครอบครัวท่านไม่ได้เป็นนักธุรกิจ ท่านก็รับราชการเป็นหมอ ส่วนภรรยาเป็นครู หากมองในมุมมองของพี่นักธุรกิจจะทำอะไรให้ตัวเองมีกำไร ไม่ขาดทุน คือ ไม่ใช่เงินตัวเอง หรือใช้แต่จะใช้น้อย ส่วนใหญ่เงินสนับสนุนนั้นมาจากพรรคการเมืองที่ท่านสังกัดอยู่มากกว่า และกระแสดความนิยมของหัวหน้าพรรคการเมือง เพราะเท่าที่เห็นพรรคการเมืองที่ท่านสังกัด เป็นพรรคขนาดใหญ่ มีนักธุรกิจคอยสนับสนุนพรรคท่านอยู่แล้ว...” (นางสาวจิราพร บัวระพา กลุ่มนักธุรกิจอำเภอแก้งคร้อ วันที่สัมภาษณ์ 16 ธ.ค. 2563)

ดังนั้นในปัจจุบันนักการเมืองที่เข้ามาเล่นการเมืองส่วนใหญ่จะมีฐานะทางครอบครัวดีหรือเป็นนักธุรกิจมาก่อนเข้าสู่การเมืองซึ่งแตกต่างจาก นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ที่ท่านเป็นข้าราชการมาก่อนซึ่งจากการสัมภาษณ์ของ นายสุชน พงษ์สระพัง ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ด้านการเงินผมมองว่าท่านไม่ค่อยได้ใช้เงินส่วนตัวเท่าไร เพราะที่ผ่านมาท่านสังกัดพรรคการเมืองใหญ่ และเป็นพรรคการเมืองที่มีความนิยมในพื้นที่ ประกอบกับการบริหารจัดการเรื่องงบประมาณของพรรคในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ตัวท่านเองมีบทบาทในการดูแลเรื่องงบประมาณที่พรรคให้มาดูแล ส.ส. ในพื้นที่...” (นายสุชน พงษ์สระพัง นายกเทศมนตรีตำบลบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 15 พ.ย. 2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนด้านเงินจากพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัด รวมถึงใช้กระแสดความนิยมในตัวหัวหน้าพรรค และพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่นิยมชมชอบ ประกอบกับนโยบายของพรรคที่มีความโดดเด่น และความเชี่ยวชาญในสายอาชีพของท่านซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้เป็นอย่างดี

1.3 ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว, เครือญาติ, นักการเมืองท้องถิ่น, ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่

ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากครอบครัวของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ครอบครัวของท่านเป็นครอบครัวไม่ใหญ่มาก ญาติพี่น้องไม่เยอะอาชีพส่วนใหญ่ก็รับราชการเป็นหลัก รวมถึงญาติพี่น้องด้วย ฐานะทางครอบครัวจึงอยู่ในระดับปานกลาง ในการเข้าสู่สนามการเมือง ครอบครัว ญาติพี่น้องถือว่ามีส่วนสำคัญและเป็นแรงผลักดันให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตนักการเมือง จากการสัมภาษณ์ของ นางทิพย์สุดา สิงคเสลิต กล่าวว่

“...ในการลงพื้นที่แต่ละครั้งท่านจะไปพร้อมกับภรรยา บุตรชาย 2 คน และญาติพี่น้อง เป็นภาพที่ประชาชนในพื้นที่ คำนึงตาของใครหลาย ๆ คน เห็นเป็นประจำ และอีกอย่างคือ ตระกูลของท่านไม่เคยมีเรื่องเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันแต่อย่างใด...” (นางทิพย์สุดา สิงคเสลิต ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมัธยมบ้านแก้ง วันที่สัมภาษณ์ 15 ธ.ค. 2563)

การลงพื้นที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านจะลงพื้นที่พบปะประชาชนอยู่ตลอด เมื่อว่างเว้นจากงานประชุมสภาหรือในสมัยปิดประชุมสภา การทำงานการเมืองต้องปฏิบัติให้เสมอต้นเสมอปลาย ขยันลงพื้นที่สม่ำเสมอตั้งแต่ก่อนเลือกตั้ง ระหว่างเลือกตั้ง และหลังเลือกตั้ง ไม่ว่าจะงานเล็กงานใหญ่ ถ้าท่านไม่ติดภารกิจท่านจะไปเอง ถ้าติดสมัยประชุมสภา ท่านก็มอบหมายให้ภรรยาและบุตรชาย หรือบางครั้งจะมีญาติพี่น้องของท่านเป็นตัวแทน ไปร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายสามารถ หิรัญคำ กล่าวว่

“...การลงพื้นที่ของท่าน ส.ส. ส่วนใหญ่ท่านจะลงมาด้วยตนเอง เมื่อเปิดสมัยประชุม สภาท่านจะมอบหมายให้ภรรยา บุตรชายท่าน ส.จ.จารุเดช คนสมบูรณ์ หรือญาติพี่น้องท่านเป็นตัวแทนท่าน ไปร่วมเป็นเกียรติให้เจ้าภาพในงานที่ชาวบ้านเชิญ หรือเมื่อท่านทราบจากผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและชาวบ้าน ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ท่านจะไปร่วมทุกงาน หรือแม้แต่เวลาที่ไม่มีการเลือกตั้ง เช่น ในช่วงที่มีรัฐประหาร ท่านก็ขยันลงพื้นที่เหมือนเดิม ทำให้ท่านประสบความสำเร็จในเส้นทางนักการเมืองจนถึงปัจจุบัน...” (นายสามารถ หิรัญคำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย วันที่สัมภาษณ์ 12 ธ.ค.2563)

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ใช้วิธีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยการลงพื้นที่พบปะกับประชาชนสม่ำเสมอ ในเขตเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น มีพื้นที่ขนาดใหญ่จำเป็นต้องขยันลงพื้นที่เพื่อจะได้พบปะประชาชนครบทุกครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายวันชัย ทวีเงิน กล่าวว่

“...ผมเห็นท่าน ภรรยา และเครือญาติของท่านลงพื้นที่พบปะชาวบ้านอยู่บ่อยครั้ง ในการลงพื้นที่ แต่ละครั้งจะมีญาติพี่น้อง และท่านเลขาส่วนตัว ที่ช่วยเหลือในทางการเมืองเป็นฐาน

เสียงสำคัญให้กับท่าน...” (นายวันชัย ทวีเงิน ราษฎรหมู่ 8 ตำบลบ้านโสก อำเภอคอนสวรรค์ วันที่ สัมภาษณ์ 15 ก.ย.2563

“...เครือข่ายดี พี่น้อง มีส่วนสำคัญที่มีผลต่อความสัมพันธ์ ในการช่วยในการหา ฐานเสียง ลงพื้นที่ในการไปทำความรู้จักกับชาวบ้าน สร้างความคุ้นเคยกับชุมชน เช่น กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่ม อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่ ทำความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ...” (นางกรรณก ฉัตรรักษา ราษฎรหมู่ 11 ตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ วันที่สัมภาษณ์ 20 พ.ย.2563)

“...ญาติพี่น้องของท่าน เป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากในการหาเสียง เป็นแรง สนับสนุน โดยทุกคนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยังอาสาช่วยเหลืออย่างเต็มที่เต็มทีในการหา เสียงในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง...” (นายมนตรี ชนะชัย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 ตำบลหนองขาม อำเภอ แก้งคร้อ วันที่สัมภาษณ์ 30 ก.ย. 2563)

“...นักการเมืองท้องถิ่น มีบทบาทที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน การจะได้คะแนนเสียงต้อง อาศัย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ที่มีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลในหมู่บ้านในการเป็นหัวคะแนน และเป็นผู้สร้างคะแนนเสียงให้เป็นอย่างดี...” (นายสมบัติ โฉมทอง รองนายกองค์การบริหารส่วน ตำบลหลุบคา วันที่สัมภาษณ์ 18 พ.ย. 2563)

“...ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนมากก็ให้การสนับสนุนทุกพรรคการเมืองอยู่ แล้ว เพราะหวังว่าอนาคตข้างหน้า จะได้รับงบประมาณ เพื่อมาพัฒนาท้องถิ่นที่ตนอยู่ ส่วนจะมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสนิทชิดเชื้อของแต่ละกลุ่ม...” (นายบุบผา ชำนาญพล นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 28 ก.ย. 2563)

“...ข้าราชการส่วนมากจะเป็นกลางทางการเมือง จะไม่แสดงออกที่โดดเด่น แต่จะ คอยสนับสนุนท่านอยู่ห่าง ๆ เพราะมีความนิยมชมชอบนโยบายของพรรค และหัวหน้าพรรคที่ท่าน สังกัดอยู่แล้ว...” (นางสาวจันทร์เพ็ญ เทวา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ วันที่สัมภาษณ์ 18 ธ.ค. 2563)

“...ในพื้นที่อำเภอคอนสวรรค์ ส่วนมากชาวบ้าน เป็นคนเลือดแดง และชอบนโยบาย พรรคการเมืองที่ท่านสังกัด เวลาปราศรัยหาเสียง ชาวบ้านจะออกมาฟังการปราศรัยหาเสียงเยอะกว่า พรรคการเมืองอื่น และที่สำคัญเราสนับสนุนท่าน เพราะหวังให้ท่านช่วยพัฒนา นำความเจริญมาสู่ หมู่บ้าน...” (นายบุญยาริษฐ์ ทองจันทวันกุล ราษฎรหมู่ 9 ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 5 ต.ค. 2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว, เครือญาติ, นักการเมืองท้องถิ่น, ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ จะเห็นได้ว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวซึ่งมีภรรยาเป็นแม่บ้านหลัก ประกอบกับบุตรชายทั้ง 2 คน ที่คอยลง พื้นที่ร่วมกิจกรรมกับชุมชน พบปะกับชาวบ้าน เครือญาติ พี่น้อง มีที่สำคัญในการสร้างฐานเสียงทาง

การเมืองช่วยสนับสนุนและส่งเสริมทั้งร่างกาย แรงใจในการเชื่อมสัมพันธ์กับกลุ่มชาวบ้าน และชุมชนในพื้นที่ ให้แก่ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้เป็นอย่างดี รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ เพราะส่วนใหญ่มีความนิยมชมชอบหัวหน้าพรรคการเมือง และนโยบายของพรรคที่ท่านสังกัดอยู่ จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้เป็นอย่างดี

1.4 ปัจจัยการสนับสนุนจากพรรคการเมือง

ในการเลือกตั้งของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในพื้นที่ภาคอีสาน การสังกัด พรรคการเมือง มีความสำคัญต่อคะแนนนิยมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและนโยบายพรรคการเมือง ถือเป็นจุดขายของพรรค ยิ่งเป็นนโยบายพรรคที่ประชาชนสามารถจับต้องได้ สามารถทำได้จริงและโดนใจประชาชนในพื้นที่ยิ่งได้คะแนนเสียง ประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองที่มีนโยบายจับต้องได้ สามารถปฏิบัติได้จริง เช่น นโยบายของพรรคไทยรักไทย ที่มีนโยบายเกี่ยวกับโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค ขยายเวลาการพักชำระหนี้สำหรับเกษตรกร กองทุนหมู่บ้านและโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของนางสาวเพชรพร ภูมิรัตนประพิณ กล่าวว่

“...การสังกัดพรรคการเมืองของท่าน มีผลต่อการเลือกตั้งมีความสำคัญต่อคะแนนนิยมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ยิ่งตอบโจทย์ประชาชนในพื้นที่ได้ เช่น กลุ่มเกษตรกร ชื่นชอบนโยบายขยายเวลาการพักชำระหนี้สำหรับเกษตรกร ที่สามารถทำได้จริงเป็นที่ประจักษ์ ชาวบ้านเข้าถึง และโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค ซึ่งไม่เคยมีมาก่อน จึงมีส่วนอย่างมากที่จะทำให้ท่านชนะการเลือกตั้งได้ รวมถึงชื่อพรรค คนในพื้นที่จะนิยมชมชอบพรรคเพื่อไทยเป็นส่วนใหญ่อยู่แล้ว เพราะผลงานที่ผ่านมาเป็นที่ประจักษ์ แก่ชาวบ้าน โดยเฉพาะในสมัยพรรคไทยรักไทย...” (นางสาวเพชรพร ภูมิรัตนประพิณ อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้ง วันที่สัมภาษณ์ 9 พ.ย. 2563)

“...ในเขตอำเภอบ้านแท่น ประชาชนส่วนใหญ่ชอบพรรคเพื่อไทย หรือก่อนหน้านี้นี้คือพรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นพรรคที่ชูนโยบายที่หาเสียงไว้ ทำได้จริง เห็นเป็นรูปธรรม เช่น โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค ขยายเวลาการพักชำระหนี้สำหรับเกษตรกร กองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละหนึ่งล้านบาท ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยมีพรรคไหนทำกัน และที่สำคัญนโยบายนี้เข้าถึงเกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มฐานเสียงของพรรคที่ท่านสังกัด จึงทำให้ หมอสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง...” (นายอนันต์ เรือนบุตร ราษฎรหมู่ 5 ตำบลหนองคู อำเภอบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 5 ต.ค. 2563)

การได้สังกัดพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ และมีความนิยมในพื้นที่ รวมถึงกระแสมติความนิยมของหัวหน้าพรรคการเมืองที่ นายแพทย์ สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สังกัดอยู่ ถือว่าได้เปรียบคู่แข่ง

ทางการเมืองประกอบกับนโยบายพรรคที่สังกัดมีส่วนสำคัญต่อปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายอภิสิทธิ์ เวียงวิเศษ กล่าวว่

“...การที่ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองขนาดใหญ่ เป็นปัจจัยสำคัญต่อฐานอำนาจทางการเมือง จะเห็นได้ว่าท่านเคยสังกัดหลายพรรค พอท่านไปสังกัดพรรคใด ท่านก็ได้รับการเลือกตั้งทุกครั้งไป เป็น ส.ส. หลายสมัยได้รับความไว้วางใจจากหัวหน้าพรรคให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ถึงสองครั้ง และท่านได้นำความเจริญมาสู่จังหวัดชัยภูมิ เช่น ในปี 2541 จากถนนสองเลน เป็นถนนสี่เลน จาก อำเภอแก้งคร้อ ไปถึง อำเภอภูเขียว...” (นายอภิสิทธิ์ เวียงวิเศษ อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้ง วันที่สัมภาษณ์ 11 พ.ย. 2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจจากพรรคการเมือง จะเห็นได้ว่า การลงพื้นที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านจะลงพื้นที่พบปะประชาชนอยู่ตลอด เมื่อว่างเว้นจากงานประชุมสภาหรือในสมัยปิดประชุมสภา การทำงานการเมืองต้องปฏิบัติให้เสมอต้นเสมอปลายขยับลงพื้นที่สม่ำเสมอตั้งแต่ก่อนเลือกตั้ง ระหว่างเลือกตั้ง และหลังเลือกตั้งในส่วนของการสังกัดพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ รวมถึงกระแสความนิยมของหัวหน้าพรรคการเมือง มีผลต่อการเลือกตั้งมีความสำคัญต่อคะแนนนิยมทางการเมืองในพื้นที่ของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ถือว่าได้เปรียบคู่แข่งทางการเมือง ประกอบกับนโยบายพรรคที่โดดเด่น มีส่วนสำคัญต่อปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

1.5 ปัจจัยด้านศักยภาพคู่แข่งทางการเมืองในพื้นที่

ในการลงสมัครรับเลือกตั้งคุณสมบัติถือว่าเป็นจุดเด่นของนักการเมือง ในการแนะนำตัวผู้สมัครเพื่อให้ได้รับชนะในการเลือกตั้ง เช่น ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์หรืออาชีพความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น แพทย์ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย ด้านการศึกษา เป็นต้น ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ กล่าวว่

“...ตนเองจบการศึกษาระดับปริญญาเอก และปริญญาอีกหลายใบในสายอาชีพราชการตำแหน่งสูงสุด นายแพทย์ระดับ 8 หัวหน้ากลุ่มงาน ตา หู คอ จมูก โรงพยาบาลชัยภูมิ และเคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ตนเองมีความสามารถหลายด้านโดยเฉพาะด้านสาธารณสุข การสังกัดพรรคการเมืองขนาดใหญ่ และนโยบายของพรรคทำให้ได้รับความนิยม...” (นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ วันที่สัมภาษณ์ 8 ก.ย. 2563)

ด้านความรู้ ความสามารถของนักการเมืองถือว่ามีส่วนสำคัญในการเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ถ้าผู้สมัครมีการศึกษาดี มีความรู้ความสามารถ ออกพบปะประชาชนสม่ำเสมอ รวมถึงการนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นางกรกนก ฉัตรรักษา ให้สัมภาษณ์ว่

“...ท่านเป็น ส.ส. มาหลายสมัย ที่ท่านได้รับการเลือกตั้งส่วนใหญ่ก็มาจากตัวท่านเอง ออกพบปะประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ขยันไปหาชาวบ้าน ไปถามสารทุกข์สุขดิบชาวบ้าน มีของเล็ก ๆ น้อย ๆ ติดไม้ติดมือให้ชาวบ้าน เช่น ยาสามัญประจำบ้าน ชาวบ้านก็ดีใจ แค่นี้ก็ได้ใจคนแล้ว และที่สำคัญในปี 2540 ท่านผลักดันจัดตั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ วิทยาลัยการอาชีพแก้งคร้อ ได้สำเร็จ ถือว่าเป็นผู้นำความเจริญเข้ามาสู่พื้นที่...” (นางกรรณก ฉัตรรักษา ราษฎรหมู่ 11 ตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ วันที่สัมภาษณ์ 20 พ.ย. 2563)

ด้านความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ มีส่วนส่งเสริมให้ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้เปรียบคู่แข่งทางการเมืองในพื้นที่เรื่อยมา ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายธีระพงษ์ ผลานิสงค์ กล่าวว่า

“...ท่านมีบุคลิกที่สุ่ม รอบครอบ ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของหมอที่บ้านทั่วไป พบเห็นในพื้นที่ นักการเมืองถ้าประชาชนเข้าถึงง่าย ไม่ถือตัว ประชาชนจะไว้วางใจให้เป็นตัวแทนของเขาได้ เมื่อเดือดร้อนมีปัญหาก็สามารถเข้าปรึกษาท่านได้ หรือถ้าเป็นเรื่องใหญ่เกี่ยวกับปากท้องของประชาชนก็สามารถเสนอให้ท่านนำเข้าไปประชุมสภาเพื่อให้ท่านเป็นปากเป็นเสียงแทนเราได้...” (นายธีระพงษ์ ผลานิสงค์ ปลัดอำเภอบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 19 ก.ย. 2563)

การที่นักการเมืองคนใดคนหนึ่งหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งสามารถครองพื้นที่รักษาฐานเสียงได้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน ต้องมีผลงานที่โดดเด่น หรือนโยบายพรรคที่ตอบโจทย์ต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายสุคม มุลกะศก กล่าวว่า

“...หมอสุรวิทย์ ท่านสามารถเอาชนะคู่แข่งทางการเมืองจากพรรคอื่นโดยใช้กลยุทธ์เข้าถึงกลุ่มสาธารณสุข กลุ่ม อสม. ผู้สูงอายุในชุมชน ประกอบกับมีนโยบายพรรคที่โดดเด่น ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ เช่น โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ประชาชนในพื้นที่ได้ประโยชน์จับต้องได้...” (นายสุคม มุลกะศก ผู้ใหญ่บ้านหนองเม็ก หมู่ 9 ตำบลโคกมั่งงอย วันที่สัมภาษณ์ 14 ธ.ค. 2563)

ในส่วนของการสังกัดพรรคการเมืองถือว่าท่าน นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้เปรียบทางการเมืองมีชัยชนะเหนือคู่แข่งในพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายสุชน พงษ์สระพัง กล่าวว่า

“...ผมมองว่าท่านได้เปรียบคู่แข่งในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในภาคอีสานยังยึดติดในเรื่องของพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองคนเสื้อแดง จึงทำให้ท่านทำงานการเมืองในพื้นที่ง่ายขึ้น เข้าใจ เข้าถึง เหมือนหมอที่วินิจฉัยโรค...” (นายสุชน พงษ์สระพัง นายกเทศมนตรีตำบลบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 15 พ.ย. 2563)

“...ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแท่น ผู้สมัครสังกัดพรรคอื่น จะเป็นพรรคเล็ก และคนในพื้นที่ไม่ค่อยรู้จักชื่อเหมือนท่าน ซึ่งผมมองว่าการที่ หมอสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สังกัดพรรคขนาดใหญ่

และนโยบายพรรคการเมืองที่โดดเด่น จึงเป็นผลทำให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง...” (นายบุญยาริษฐ์ ทองจันทวัลกุล ราษฎรหมู่ 9 ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 5 ต.ค. 2563)

ดังนั้น การสังกัดพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ มีส่วนช่วยให้ท่านได้รับความนิยมจากชาวบ้าน เมื่อเกิดความนิยมในตัวบุคคลก็แปรเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียงเมื่อถึงการเลือกตั้ง ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายอภิสิทธิ์ เวียงวิเศษ ได้กล่าวว่า

“...ปัจจัยที่ทำให้ท่านได้รับชัยชนะเหนือคู่แข่ง ส่วนหนึ่งมาจากท่านเลือกสังกัด ถูกพรรค นโยบายของพรรคที่ประชาชนชื่นชอบ และค่านิยมของประชาชนในพื้นที่คนเลื่อมใส รวมถึงกระแสความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคการเมืองที่ท่านสังกัดอยู่...” (นายอภิสิทธิ์ เวียงวิเศษ อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้ง วันที่สัมภาษณ์ 11 พ.ย. 2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัจจัยด้านศักยภาพคู่แข่งทางการเมือง การสังกัดพรรคการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ถือว่าได้เปรียบคู่แข่งทางการเมืองในพื้นที่ส่งผลให้ได้รับชัยชนะเรื่อยมา ประกอบกับ ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในอาชีพทางด้านสาธารณสุข เข้าถึง กลุ่ม อสม. กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน และกระแสความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคการเมือง รวมถึงนโยบายพรรคการเมืองที่มีความโดดเด่น ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ เช่น โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค เป็นต้น

2. วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย

นักการเมืองระดับชาติ จำเป็นต้องมีฐานอำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างอำนาจให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อจะจะสามารถรักษาอำนาจที่ตนมีอยู่ไว้ได้ ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ผมใช้กลยุทธ์ในการลงพื้นที่พบปะประชาชน และดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นช่วงก่อนการเลือกตั้ง หลังการเลือกตั้ง โดยการสร้างความสัมพันธ์กับมวลชน กลุ่มเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน สถานศึกษา และ กลุ่ม อสม. ในพื้นที่...” (นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ วันที่สัมภาษณ์ 8 ก.ย.2563)

2.1 การสร้างความสัมพันธ์กับมวลชน

ในเขตเลือกตั้งที่ 6 จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น มีทั้งหมด 24 ตำบล 295 หมู่บ้าน การที่นักการเมืองจะลงพื้นที่ให้ครบทุกหมู่บ้านทุกหลังคาเรือนต้องใช้เวลาพอสมควร ดังนั้นการลงพื้นที่ร่วมกิจกรรมกับชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับมวลชนของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ในแต่ละครั้งท่านจะไปพร้อมกับ

ภรรยา และบุตรชาย 2 คน ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายณรงค์ สร้างคำ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านจอก ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ในแต่ละปีท่าน และภรรยาจะมามอบทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียนที่เรียนดี แต่ฐานะทางบ้านยากจนในพื้นที่โรงเรียนชุมชนบ้านจอก อำเภอคอนสวรรค์ ปีละประมาณ 15 คน ะละ 500 บาท ซึ่งท่านไปขอจากผู้รับเหมาก่อสร้าง เจ้าของร้านค้าในตลาดคอนสวรรค์ และผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคเป็นทุนสนับสนุน และช่วยค่าใช้จ่ายในงานแข่งขันกีฬาโรงเรียนชุมชนบ้านจอก บางอย่างที่โรงเรียนไม่สามารถเบิกจากงบประมาณได้ ท่านก็จะช่วยถ้าไม่เหนียวปากว่าแรง...” (นายณรงค์ สร้างคำ ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนบ้านจอก (คอนสวรรค์วิทยากร) วันที่สัมภาษณ์ 24 ธ.ค. 2563)

การลงพื้นที่ทำกิจกรรมทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านจะใช้กลยุทธ์พื้นที่ ก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างเลือกตั้ง หลังการเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายสมบัติ โฉมทอง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุบคา ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ท่านจะเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน โดยการลงพื้นที่ไปพบผู้นำหมู่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น เพื่อสร้างกลุ่มทางการเมือง และกลุ่มมวลชนในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็ง เหนียวแน่นเหมือนดังคำอีสานที่ว่า เกิดเป็นคนอีสานให้ฮักแพงกันไว้ ให้สามัคคีกันไว้ คือข้าวเหนียวหนึ่งใหม่ อย่าลิเพพังม่วง คือจิ้งน้ำถักข้าวเหนียว ให้สามัคคีกันไว้ คือฝนใหญ่ลิตกท่า ตกลงมาจากฟ้าให้โฮมห่งแต่อยู่หนอง เมื่อกลุ่มการเมืองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การสร้างฐานอำนาจก็ไม่ยาก...” (นายสมบัติ โฉมทอง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุบคา วันที่สัมภาษณ์ 18 พ.ย. 2563)

ประเพณีหรืองานบุญของชาวอีสานส่วนใหญ่จะมีแทบทุกเดือนเรียกว่า ฮีตสิบสอง หมายถึง ประเพณีสิบสองเดือน ซึ่งนักการเมืองจะใช้งานประเพณีดังกล่าวในการลงพื้นที่ทำบุญและสร้างคะแนนนิยมให้ตัวเองด้วยซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายณรงค์ สร้างคำ ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนบ้านจอก ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ท่านให้ความสำคัญกับประเพณีอีสานที่ยึดถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณ การลงพื้นที่งานประเพณีแบบนี้ ท่านจะได้ใจชาวบ้าน และได้ทำบุญ เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของท่าน แม้ท่านไม่ได้เป็น ส.ส. ท่านก็ลงพื้นที่พบปะชาวบ้านตลอด ซึ่งทุกครั้งที่ท่านมา ท่านก็จะปราศรัยกับชาวบ้าน ถึงผลงานที่ท่านได้ทำ เช่น การปรับพื้นผิวถนนทางเข้าหมู่บ้าน การขุดลอกคลองหนองจอก ว่าทำถึงขั้นไหน อันไหนสำเร็จแล้ว อันไหนยังติดขัด ท่านก็จะบอก พูดคุยกับชาวบ้าน ท่านจะใช้ภาษาอีสาน ในการสื่อสารกับชาวบ้าน ทำให้ฟังง่ายเข้าใจตรงกัน...” (นายณรงค์ สร้างคำ ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนบ้านจอก วันที่สัมภาษณ์ 24 ธ.ค. 2563)

“...ชาวบ้านป่าเลี้ยว บ้านสระแต่ จะเห็นท่านมาเกือบทุกเดือน ไม่มีงานบุญ ท่านก็จะมาวันที่เป็นวันพระ เพราะชาวบ้านมาทำบุญเยอะในวันพระ เมื่อพระฉันเสร็จ ท่านจะ

ปราศรัยกับพี่น้อง ถึงนโยบายที่พรรคได้ทำ ตอนที่ท่านเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข เช่น การรณรงค์ออกกำลังกายของผู้สูงอายุ และกลุ่มวัยรุ่น จัดให้มีกิจกรรมเต้นแอโรบิค เล่นกีฬา ฟุตบอลทุกวันพุธ ทุกสัปดาห์ จนทุกวันนี้ หมู่บ้านนี้มีคนป่วยน้อยลง เพราะท่านจะติดตามการจัดกิจกรรมจากกลุ่ม อสม. ตลอดเวลา...” (นางสำรอง วิชัยแสง ราษฎรหมู่ 6 ตำบลช่องสามหมอ อำเภอ แก้งคร้อ วันที่สัมภาษณ์ 1 ธ.ค. 2563)

การเป็นนักการเมืองไม่ใช่จะมาเร่งทำคะแนนเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง การทำงาน การเมืองต้องสะสมต้นทุนมาพอสมควรประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นางเข็มพร เมืองขวา ให้สัมภาษณ์ว่า

“...หมอสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านเป็นนักการเมืองที่เสมอต้นเสมอปลาย ขยันลงพื้นที่ ไม่เหมือนนักการเมืองคนอื่น พอถึงเวลาเลือกตั้งจึงจะเห็นหน้า การวางตัวท่านก็ไม่ถือตัวเป็นกันเอง ชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านมีเรื่องเดือดร้อนหากท่านไม่อยู่ ท่านก็จะให้เลขารับเรื่องไว้ก่อน และท่านจะโทรหาชาวบ้านด้วยตัวของท่านเอง แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจไม่ว่าจะเป็นใครท่านก็ปฏิบัติอย่างเท่าเทียม...” (นางเข็มพร เมืองขวา ราษฎรหมู่ 3 ตำบลโคกมั่งงอย วันที่สัมภาษณ์ 20 พ.ย. 2563)

ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองระดับท้องถิ่นในส่วนของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านจะใช้ความสัมพันธ์แบบพี่น้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายวันชัย ทวีเงิน ให้สัมภาษณ์ว่า

“...เมื่อท่านลงพื้นที่จะเข้าไปทักทายแบบญาติพี่น้อง นั่งกินข้าวร่วมวง ท่านจะพูดเสมอ เมื่อเจอกันว่า ไปพุงกินปลา มาพุงกินข้าว ถ้าพูดแบบนี้ในภาษาอีสาน คือการให้เกียรติ การปฏิบัติเหมือนพี่น้อง รวมถึงการไปร่วมงานประเพณีของชาวบ้าน งานบวช งานศพ งานโรงเรียน งานทอดเทียน บุญกฐิน ท่านจะไปร่วมงานด้วยตนเองทุกครั้ง.....” (นายวันชัย ทวีเงิน ราษฎรหมู่ 8 ตำบล บ้านโสก วันที่สัมภาษณ์ 15 ก.ย. 2563)

การสร้างความสัมพันธ์กับมวลชนที่ผ่านมา นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ จะใช้ความสามารถที่ท่านเคยเป็นหมอมามาก่อน อ่อนน้อมถ่อมตน ประชาชนเข้าพบง่าย เมื่อท่านลงพื้นที่จะคล้องผ้าขาวม้าที่เอวให้เหมือนเกษตรกรเพื่อให้กลมกลืนกับชาวบ้านประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายมนตรี ชนะชัย ได้กล่าวว่า

“...เมื่อท่านลงพื้นที่จะเห็นภาพท่านคล้องผ้าขาวม้าที่เอวทำตัวให้กลมกลืนกับชาวบ้าน เป็นกันเอง เข้าถึงง่าย ไม่ถือตัว...” (นายมนตรี ชนะชัย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 ตำบลหนองขาม วันที่สัมภาษณ์ 30 ก.ย. 2563)

การสร้างกลุ่มมวลชนสัมพันธ์ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ โดยวิธีการประสานงานทางการเมือง และประชาสัมพันธ์ผลงาน รวมถึงกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งมีความสนิท

ชิดเชื้อ คู่กันเคยกัน ในการใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานที่เห็นได้ชัด คือ กลุ่ม อสม. ประกอบการสัมภาษณ์ของ นายธฤต ชัยภักดี ให้สัมภาษณ์ว่า

“...การสร้างมวลชนของท่านนั้น ท่านจะอาศัยผู้นำท้องถิ่น นายก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ กลุ่ม อสม. ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ด้วยท่านเคยเป็นหมอมามาก่อน ท่านจะเข้าง่าย ประสานงานง่าย กับกลุ่ม อสม. เพราะเป็นงานด้านสาธารณสุข สุขภาพของชาวบ้าน ท่านลงพื้นที่ใด ก็จะมีกลุ่ม อสม. ประจำหมู่บ้านนั้น ๆ และเจ้าหน้าที่อนามัย หรือบางครั้งก็มีเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลประจำอำเภอ ออกพื้นที่ไปด้วยทุกครั้ง ในการตรวจสอบสุขภาพเบื้องต้น เป็นที่ชื่นชอบของผู้สูงอายุ...” (นายธฤต ชัยภักดี นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแก้งคร้อ วันที่สัมภาษณ์ 20 ต.ค. 2563)

“...กลุ่ม อสม. ของหมู่บ้าน และผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะมาพร้อมกับท่านทุกครั้ง เพื่อวัดความดัน สอบถามปัญหาสุขภาพของชาวบ้านเป็นหลัก ตรวจสอบไปด้วย ฟังท่านพูดนโยบาย และผลงานที่ท่านทำไปด้วย มียาพารา ยาวิตามินซี ยาบำรุงโลหิต มาแจกตลอด พูดเสร็จขอปัญหาที่เดือนร้อนจากชาวบ้านไปด้วย...” (นายจักรพรรดิ โสพราง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ตำบลช่องสามหมอ วันที่สัมภาษณ์ 20 ต.ค. 2563)

“...ท่านจะร่วมงานกับทาง อบต. และโรงเรียน เวลามีการจัดงานกีฬา ฟ้าป่าเพื่อการศึกษา มาพร้อมกับ กลุ่ม อสม. ตลอดทุกงาน ทุกครั้งท่านจะพูดคุยกันเอง สนับสนุนน้ำดื่มให้กับ อบต. ในการแข่งขันกีฬาประจำตำบล ท่านก็สนับสนุนน้ำดื่มหลายร้อยแพ็ค ในการจัดกิจกรรมร่วมกัน มาทานข้าวร่วมกับกลุ่มผู้นำ ใช้เวลาทานข้าว ไล่ถามปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านไปด้วย บางงานอยู่จนงานแล้วเสร็จก็มี...” (นายสามารถ หิรัญคำ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลโคกม่วงอย วันที่สัมภาษณ์ 12 ธ.ค.2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัจจัยด้านการสร้างความสัมพันธ์กับมวลชนของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ใช้วิธีการสร้างมวลชนสัมพันธ์โดยเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในพื้นที่การลงพื้นที่ไปพบผู้นำท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่ม อสม. เพื่อสร้างกลุ่มทางการเมือง และกลุ่มมวลชนในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็ง เหนียวแน่น เหมือนดังคำอีสานที่ว่า เกิดเป็นคนอีสาน ให้ฮักแพงกันไว้ ให้สามัคคีกันไว้ คือข้าวเหนียวหนึ่งใหม่ อย่าสิเพ่งม่าง คือจิ้งน้ำถักข้าวเหนียว ให้สามัคคีกันไว้ คือฝนใหญ่สิตกท่า ตกลงมาจากฟ้า ให้โสมห่งแต่อยู่หนอง ซึ่งเป็นสโลแกนของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ใช้เป็นคำพูดก่อนปราศรัยทุกครั้งเมื่อพบปะชาวบ้าน จึงทำให้ชาวบ้านเกิดความนิยมชมชอบในตัวท่าน เมื่อถึงการเลือกตั้งความนิยมก็จะแปรเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียง

2.2 การใช้ระบบอุปถัมภ์

การใช้ระบบอุปถัมภ์ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนสองกลุ่ม ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกัน โดยมีฐานะทางสังคมต่างกัน คือ คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือตำแหน่งสูงกว่าจะใช้

อิทธิพลและสิ่งที่ตนมีอยู่ สนับสนุนหรือให้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้มีฐานะต่ำกว่า ซึ่ง นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เป็นผู้มีฐานะและตำแหน่งทางการเมือง จึงใช้วิธีการอุปถัมภ์เกื้อกูล ซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้นำท้องถิ่น ส่วนราชการ ในลักษณะช่วยเหลือ สนับสนุนงบประมาณต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายณรงค์ สร้างคำ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ในสังคมไทย เป็นสังคมอุปถัมภ์ แบบเครือญาติ เพื่อนฝูง เป็นสิ่งที่มีอยู่ คู่สังคมไทยมายาวนาน ทั้งนักการเมือง และข้าราชการต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในส่วนตัวผม มองว่า กลุ่มที่อุปถัมภ์ท่านส่วนใหญ่จะเป็นนักการเมืองท้องถิ่นและข้าราชการท้องถิ่น การขอรับการ สนับสนุนงบในการพัฒนาองค์กรของตนเอง เช่น โรงเรียนชุมชนบ้านจอก ปกติงบประมาณที่โรงเรียน ได้รับในแต่ละปีไม่เพียงพอที่จะซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน จึงขอความอนุเคราะห์ไปยังท่าน ส.ส. ท่านก็เมตตาไปกับทางโรงเรียนให้เครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวน 5 เครื่อง เพื่อไว้สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้าใช้งาน โรงเรียนชุมชนบ้านจอก จะเชิญท่านมาเป็นเกียรติในงานสำคัญ ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ทำให้ชาวบ้านมองท่านในฐานะผู้อุปถัมภ์โรงเรียนเรื่อยมา...” (นายณรงค์ สร้างคำ ครูชำนาญการ พิเศษโรงเรียนชุมชนบ้านจอก (คอนสวรรค์วิทยากร) วันที่สัมภาษณ์ 24 ธ.ค. 2563)

“...การเมืองระดับประเทศ แน่แน่นอนว่าเราก็ต้องสนับสนุนท่าน เพราะเราก็หวังว่าเมื่อ ท่านได้เป็นรัฐบาลท่านจะดูแลพวกเราเช่นกัน การพัฒนาพื้นที่ของอำเภอบ้านแท่น ก็ต้องหวังพึ่ง ผู้แทน เพื่อจะได้งบประมาณลงมาพัฒนาพื้นที่ ดังคำที่ว่า น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า...” (นายบุบผา ชำนาญพล นายกองดีการบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 28 ก.ย. 2563)

“...ท่านสังกัดพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ในพื้นที่อำเภอ แก้งคร้อ ชาวบ้านจะชอบนโยบายพรรคที่ท่านสังกัดอยู่ไม่ว่าจะเป็น ไทยรักไทย เพื่อไทย ซึ่งมีผลงาน โดดเด่น ผลงานชัดเจน ผมมองว่าความนิยมของบ้านที่มีต่อตัวท่านเอง และพรรคของท่านจะได้เป็น รัฐบาลอย่างแน่นอน เราจึงสนับสนุนท่าน หวังที่จะได้รับการสนับสนุนในการเสนอโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ได้งบประมาณมาพัฒนาพื้นที่ให้กับ อบต. หลุบคา...” (นายสมบัติ โฉมทอง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุบคา วันที่สัมภาษณ์ 18 พ.ย. 2563)

“...ในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การอุปถัมภ์กันระหว่างผู้ใหญ่ ผู้น้อย ผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีส่วนสำคัญอย่างมาก เพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนน เสียงในการเลือกตั้ง เพราะว่าสังคมไทยเรามาความกตัญญูต่อกันระหว่างผู้ให้กับผู้รับ ต่างตอบแทนซึ่ง กันและกัน การที่ท่าน ได้พัฒนานำความเจริญเข้ามาในพื้นที่ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นส่วนสำคัญที่ ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ติดต่อกันหลายสมัย...” (นายสุชน พงษ์สระพัง นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 15 พ.ย.2563)

“...เมื่อปี 2562 ที่ผ่านมากลับมาหมู่บ้านที่ดิฉันอาศัยอยู่ มีลูกหลานสอบได้ข้าราชการไป บรรจุกองทัพพื้นที่ ต้องเดินทางกลับมาดูแลบิดาป่วยหนักเป็นประจำทุกสัปดาห์ จากจังหวัดหนองคาย

มาอำเภอแก้งคร้อ ระยะทางหลายร้อยกิโลเมตร ทำให้มีค่าใช้จ่ายมาก จึงไปขอพบท่าน เพื่อขอความกรุณาจากท่านให้ช่วยประสานต้นสังกัดและปลายทางให้ ท่านได้เมตตาประสานขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่หลานดิฉันสังกัดอยู่ ให้หลานดิฉันได้ย้ายมาอยู่ใกล้บ้าน เพื่อที่จะได้ดูแลบิดาที่ป่วยได้ ...” (นางกรกนก ฉัตรรักษา ราชกรรหม์ 11 ตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ วันที่สัมภาษณ์ 20 ธ.ค. 2563)

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัจจัยด้านระบบอุปถัมภ์ของนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมือง กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ ในลักษณะของระบบอุปถัมภ์ สนับสนุนในรูปแบบของการสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม อุปถัมภ์ระหว่างผู้ใหญ่ ผู้น้อย ผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ถือว่าเป็นความสัมพันธ์พื้นฐานที่ต้องเกิดขึ้นในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง จนมีส่วนสำคัญให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียงในการสนับสนุนการเลือกตั้ง จนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

2.3 การใช้อิทธิพลผู้นำท้องถิ่นและข้าราชการ

การใช้อิทธิพลสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการนั้น มีความสำคัญต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ทำให้นักการเมืองจะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองซึ่งกันและกันเสมอ โดยบุคคลที่ได้รับเลือกเป็นผู้นำท้องถิ่น หรือกลุ่มข้าราชการ เช่น นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ เป็นต้น ล้วนแต่เป็นบุคคลที่มาจากการเกื้อกูลในระบบอุปถัมภ์ ต่างก็ต้องเสริมสร้างการทำงานของกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายสามารถ หิรัญคำ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...การสนับสนุนจากส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการ ต่อนักการเมืองนั้น เป็นที่แน่นอนว่า เราเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก งบประมาณและรายได้ที่ส่วนกลางจัดสรรให้บางครั้งไม่เพียงพอต่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานจึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยนักการเมืองระดับชาติในพื้นที่ คือ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ จะผลักดันงบประมาณมาช่วยพัฒนาในพื้นที่ ท่านเป็นผู้ประสานงานในการของบประมาณที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรการบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย ของงบประมาณชุดลอกคูคลองบ้านโสก อ่างเก็บน้ำหนองจอก ในหมู่บ้านไว้ใช้เพื่อการเกษตร ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ประสานของบประมาณ จึงมีหนองน้ำให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่...” (นายสามารถ หิรัญคำ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย วันที่สัมภาษณ์ 12 ธ.ค. 2563)

นอกจากนั้น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, น. 36-43) ยังได้กล่าวว่า การพึ่งพิงร่วมกันจะช่วยเติมเต็มในส่วนที่ขาดของแต่ละฝ่ายเนื่องจากทุกฝ่ายต่างก็มีข้อจำกัดในขอบเขตการทำงาน

และมีความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่าง ดังนั้นจึงมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่ายซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ในศูนย์ประสานงานของผมที่ผมแต่งตั้งไว้ที่อำเภอแก้งคร้อ จะมีเจ้าหน้าที่และเลขาฯ คอยรับเรื่องร้องทุกข์จากชาวบ้าน และจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีหนังสือถึงผม เรื่องขอความอนุเคราะห์ให้ช่วยประสานหน่วยงานราชการต่าง ๆ ขอสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และพืชพันธุ์ต้นไม้ อุปกรณ์การเกษตร สิ่งเหล่านี้ เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอความอนุเคราะห์สิ่งใดที่ผมสนับสนุนหรือประสานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นได้ ถ้าไม่เหนือบ่ากว่าแรง ผมจะดำเนินการช่วยในส่วนนี้...” (นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ วันที่สัมภาษณ์ 8 ก.ย. 2563)

ในส่วนการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง นพตล สุขนครวิท (2539, น. 59-60) ได้กล่าวว่า การสร้างและพิทักษ์รักษาอำนาจทางการเมืองจะใช้วิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยและสภาพการณ์ตามตัวแปรสำหรับในประเทศที่รัฐบาล เป็นวิถีทางตามระบอบรัฐสภา นักการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานอำนาจจากประชาชนเป็นสำคัญโดยใช้แบบและวิธีการต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ที่จะสามารถทำให้ประชาชนยอมรับกลไกต่าง ๆ ที่นักการเมืองจะใช้ในการสร้างฐานอำนาจให้แก่คนนั้น ได้แก่ การใช้อิทธิพลของผู้นำท้องถิ่น การใช้อิทธิพลของข้าราชการ การใช้อิทธิพลของระบบการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ โดยอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์ในสังคมท้องถิ่นที่สำคัญก็คือ รูปแบบความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ และผู้ใต้อุปถัมภ์อันเป็นกลไกที่สามารถช่วยสร้างฐานอำนาจให้กับนักการเมืองและพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดี การได้มาซึ่งอำนาจที่ย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์และตัวอำนาจเองก็เป็นผลประโยชน์ที่สำคัญของนักการเมืองที่จะใช้ในการสร้างฐานอำนาจของตนให้แพร่ขยายออกไปได้อีกด้วยการประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายบุญผา ชำนาญพล ได้กล่าวว่า

“...ข้าราชการส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้การสนับสนุนท่าน ส.ส.สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านมีบุคลิกเรียบง่าย เป็นกันเอง ไม่ถือตัว ข้าราชการสามารถเข้าถึงได้ง่ายโดยตรง ไม่ต้องผ่านผู้บังคับขาดหรือหัวหน้าหน่วยงาน เมื่อมีปัญหาท่านจะรับฟังปัญหา ช่วยแก้ปัญหาด้วยตัวท่านเอง ดังนั้นจึง ไม่แปลกใจที่พวกเรานักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการในพื้นที่จะรักท่าน...” (นายบุญผา ชำนาญพล นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 28 ก.ย. 2563)

การสร้างคุณสมบัติส่วนตัวให้เป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชน คือ การทำให้ตนเองเป็นผู้นำที่เปี่ยมด้วยบารมี (project the personality) ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นางจันทร์เพ็ญ เทวา ให้สัมภาษณ์ว่า

“...เราเป็นข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่บังคับบัญชาสั่งการโดยชอบด้วยกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล ดังนั้นพวกเราจึงปฏิบัติตามนโยบายผู้บังคับบัญชาและสนับสนุน

การทำงานในพื้นที่ของท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่...” (นางจันทร์เพ็ญ เทวา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ วันที่สัมภาษณ์ 18 ธ.ค. 2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ปัจจัยด้านการใช้อิทธิพลผู้นำท้องถิ่นและข้าราชการ โดยวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่นและข้าราชการ ประสานผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างนักการเมือง ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการ โดยการผลักดันงบประมาณมาช่วยพัฒนาในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเมื่อถึงฤดูกาลเลือกตั้งก็จะช่วยเป็นฐานเสียงให้ท่านในการเชื่อมต่อกับชาวบ้าน

2.4 บทบาททางการเมืองในการใช้นโยบายของพรรคการเมือง เพื่อนำความเจริญสู่ท้องถิ่นและต่อประชาชน

หยุด แสงอุทัย (2517, น. 4) กล่าวว่า พรรคการเมือง คือ คณะบุคคลซึ่งมารวมตัวกัน เพราะมีความเห็นตรงกันในหลักใหญ่ของเศรษฐกิจสังคมและการเมืองมีความมุ่งหมายที่จะเป็นรัฐบาลอำนวยการปกครองประเทศตามแนวนโยบายของพรรคที่ประชาชนให้ความเห็นชอบ เมื่อโอกาสอำนวย ดังนั้น พรรคการเมืองจึงหมายถึงการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมืองเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันเพื่อดำเนินบทบาททางการเมืองโดยการส่งผู้สมัครเพื่อเป็นตัวแทนในการรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยเป้าหมายที่สำคัญก็คือ การได้เป็นรัฐบาลเพื่อเข้าบริหารประเทศตามนโยบายที่ได้แถลงเอาไว้กับประชาชนผู้สนับสนุนในสังคมการเมืองจะมีกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองคล้าย ๆ กัน หรือมีอุดมคติทางการเมืองในแนวทางเดียวกันรวมตัวกันเพื่อให้มีการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองตามวิถีทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเพื่อต่อรองผลประโยชน์ต่าง ๆ หรือเพื่อมุ่งหวังเข้าไปเป็นรัฐบาลทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...นักการเมืองถ้าได้สังกัดพรรคการเมืองใหญ่หรือพรรคการเมืองที่มีความนิยมในพื้นที่ถือว่ามิใช่ไปกว่าครึ่ง ยิ่งถ้าชนะการเลือกตั้งและพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัดสามารถเข้าไปจัดตั้งรัฐบาลได้ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ก็ไม่ยาก เช่น ด้านการศึกษา ในปี 2540 ผมมีส่วนช่วยในผลักดันงบประมาณเข้ามาจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และวิทยาลัยการอาชีพแก้งคร้อ จนเป็นผลสำเร็จด้านการคมนาคม การสร้างถนนหนทางจากเดิมถนนลูกรังเปลี่ยนเป็นถนนลาดยางและถนนจากสองเลน เป็นถนนสี่เลน ด้านโครงสร้างพื้นฐานไฟฟ้าตามถนนในหมู่บ้าน ผมได้ประสานส่วนราชการและการไฟฟ้าในพื้นที่ ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างสองข้างทางตามถนนเส้นตำบลลาดใหญ่จนถึงตำบลช่องสามหมอ รวมถึงการก่อสร้างหอประชุมอำเภอ ผมช่วยผลักดันงบประมาณจนสำเร็จ ได้แก่ หอประชุมอำเภอแก้งคร้อ และหอประชุมอำเภอบ้านแท่น...” (นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ วันที่สัมภาษณ์ 8 ก.ย. 2563)

นอกจากนั้น เซวณะ ไตรมาศ (2540) กล่าวว่า นโยบายพรรคการเมืองเป็นส่วนสำคัญที่สุดของพรรคการเมือง เปรียบเสมือนว่านโยบายเป็นหัวใจของพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองจะถูกนำไปใช้สำหรับการบริหารประเทศในคราวที่พรรคการเมืองนั้น ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและเข้าไปจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศทุก ๆ พรรคการเมืองจะขาดนโยบายแห่งพรรคการเมืองไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายสุคม มูลกะศก ให้สัมภาษณ์ว่า

“...นโยบายของพรรคการเมืองต้องมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เช่น ในช่วงสถานการณ์ covid กลุ่ม อสม. ได้คำป่วยการ 1,000 บาท ช่วง Covid อสม. มีบทบาทสำคัญในพื้นที่ด้านการปฐมพยาบาลดูแลผู้ป่วยเบื้องต้น ท่านให้ความสำคัญด้านสาธารณสุข ตรงนี้ถือว่าได้ใจพี่น้องสายอาชีพเดียวกัน เมื่อท่านลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน ท่านจะนำทีมหมอจากโรงพยาบาลประจำอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาด้วย เพื่อตรวจสุขภาพเบื้องต้นให้กับชาวบ้าน และแจกยาสามัญประจำบ้าน ท่านจะให้เป็นประจำ...” (นายสุคม มูลกะศก ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 9 ตำบลโคกมั่งงอย วันที่สัมภาษณ์ 14 ธ.ค. 2563)

นโยบายของพรรคการเมือง จึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อนักการเมืองไม่ว่าจะเป็น การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อหรือการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง การที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะลงคะแนนให้ผู้สมัครคนใดนั้น เขาจะดูที่นโยบายของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครคนนั้นสังกัดอยู่นอกจากนั้น ผู้สมัครคนใดจะเข้าสังกัดพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเขาพิจารณาดูว่ามีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกันหรือไม่ และความนิยมในพรรคการเมืองนั้นหรือนโยบายพรรคการเมือง ซึ่งประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายอภิสิทธิ์ พลเดชา ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ผมคิดว่าท่านเข้าสังกัดถูกพรรค เพราะที่ผ่านมานโยบายพรรคที่ท่านสังกัดถูกใจพี่น้องชาวเกษตรกรมาก เช่น โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร สามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้พี่น้องเกษตรกรได้ในระยะเบื้องต้น และโครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุน สร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น มีการชำระหนี้ตรงกำหนด ทำให้เกิดเงินทุนเวียนในหมู่บ้านของตนในการกู้รายอื่นต่อไป รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในพื้นที่ตำบลบ้านแท่น ในแต่ละปีท่านจะดูงบประมาณ หอนง แก้มลิง ท่านก็จะถามกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ปกครองท้องที่ เพื่อผลักดันงบประมาณให้โดยผ่านองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการพัฒนาพื้นที่...” (นายอภิสิทธิ์ พลเดชา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ตำบลบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 15 ธ.ค. 2563)

ดังนั้น พรรคการเมืองจะเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างระบบการเมืองกับภาคประชาชน และเป็นตัวคอยดูดซับข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์และตอบสนองข้อเรียกร้องนั้นในรูปแบบของนโยบายสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายทัตพล ประสมเพชร ให้สัมภาษณ์ว่า

“...หมอสุรวีthy คนสมบูรณ ท่านเป็นคนพูดแล้วทำ เมื่อท่านรับปากไว้ท่านจะทำตามสัญญา เมื่อชาวบ้านมาขอความช่วยเหลือถ้าเป็นเรื่องที่ท่านทำได้เลยท่านก็จะทำแต่ถ้าเป็นเรื่องที่ต้องประสานกับหน่วยงานอื่นหรือนอกพื้นที่ ท่านจะเร่งรัดให้เร็วที่สุด ถ้าเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนฝากให้ท่านนำเสนอต่อที่ประชุมสภา ท่านจะรีบดำเนินการให้เร็วที่สุด เช่น โรงเรียนชุมชนแทนประจัน ไม่มีสนามกีฬาโรงเรียนที่ได้มาตรฐาน ทางพวกผมกับคณะครูก็ไปขอท่านก็ประสานทาง อบจ. ซึ่งลูกชายท่านเป็น ส.จ. ในขณะนั้น ก็ได้งบประมาณปรับปรุงสนามกีฬาของโรงเรียนให้ดีขึ้น บางเรื่องที่เป็นเรื่องใหญ่ เช่น ขอทำถนนเพิ่มเส้นทางคมนาคม ท่านจะรับเรื่องไว้ แล้วนำไปเสนอ พูดในสภาในเรื่องเกี่ยวข้องกับงบประมาณ บางครั้งท่านก็เป็นกระบอกเสียงแทนประชาชน ตรงนี้ทำให้ท่านได้ใจชาวบ้าน...” (นายทัตพล ประสมเพชร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลบ้านแทน วันที่สัมภาษณ์ 15 ธ.ค. 2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะเห็นได้ว่า นายแพทย์สุรวีthy คนสมบูรณ เข้าสังกัดพรรคการเมืองใหญ่หรือพรรคการเมืองที่มีความนิยมในพื้นที่และพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัดสามารถเข้าไปจัดตั้งรัฐบาลได้ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ก็ไม่ยาก เช่น โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร สามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้พี่น้องเกษตรกรได้ในระยะเบื้องต้น และโครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในพื้นที่เป็นส่วนสำคัญให้ท่านมีฐานอำนาจทางการเมืองสามารถรักษาพื้นที่ทางการเมืองได้อย่างยาวนานเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรติดต่อกันถึง 9 สมัย

การผลักดันงบประมาณมาพัฒนาในพื้นที่ตนเอง การสร้างสาธารณูปโภค อาทิ เช่น การก่อสร้างถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง บ่อน้ำเพื่อการเกษตร การก่อสร้างระบบน้ำประปา การติดตั้งเสาไฟแสงสว่างตามหมู่บ้าน เป็นต้น ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายแพทย์สุรวีthy คนสมบูรณ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...การอภิปรายพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณในสภาตนเองจะพูดถึงแผนงานดำเนินการและแนวทางการนำงบประมาณเข้ามาพัฒนาในพื้นที่ในด้านการศึกษา ได้แก่ การผลักดันงบประมาณรายจ่ายประจำปีเข้ามาในพื้นที่เพื่อจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ วิทยาลัยการอาชีพแก้งคร้อ เป็นผลสำเร็จ ต่อมาด้านคมนาคม ตนเองให้ความสำคัญมาก จึงขอให้กระทรวงคมนาคมจัดสรรงบประมาณ เพื่อทำถนนหนทางจากเดิมที่เป็นถนนลูกรังเปลี่ยนเป็นถนนลาดยาง และทำถนนตั้งแต่ อำเภอเมืองชัยภูมิ ถึง อำเภอแก้งคร้อ จากสองเลนเป็นสี่เลน ด้านไฟฟ้าจากเดิมไม่มีไฟฟ้า ผมก็เสนอเองงบประมาณไปติดไฟฟ้ายส่องสว่างในพื้นที่ถนนตั้งแต่ ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมืองชัยภูมิ จนถึงทางแยกตำบลช่องสามหมอ อำเภอแก้งคร้อ ติดไฟส่องสว่างทั้งสองข้าง

ทางทำให้การเดินทางเวลากลางคืนสะดวกและมีความปลอดภัยมากขึ้น...” (นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ วันที่สัมภาษณ์ 8 ก.ย.2563)

3. วิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย ผู้ศึกษาขอเสนอประเด็นหลักเกี่ยวกับวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง ทั้งหมด 4 วิธี ดังต่อไปนี้

3.1 การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชน

การรักษาฐานอำนาจทางการเมือง ของนักการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นักการเมืองจะใช้การสื่อสารทางการเมือง โดยการนำสื่อดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมือง ซึ่งจะเห็นได้จากการสร้างช่องทางสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ กลุ่มไลน์จำนวนมาก เพื่อเผยแพร่ข้อมูล สภาพปัญหา รวมถึงข้อเรียกร้องเชิงนโยบาย เกิดความต้องการให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม มีช่องทางในการสื่อสารกับสาธารณชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชนของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ใช้ช่องทางสื่อสารผ่านวิทยุกระจายเสียง เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์ ที่สำคัญสื่อออนไลน์ มีส่วนช่วยให้ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ในสมัยก่อนผมใช้สถานีวิทยุของตำรวจตระเวนชายแดน ตชด. ในการสื่อสารพูดคุยกับพี่น้องประชาชน ทุกวันอาทิตย์ จะใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง หลังจากคณะปฏิบัติเข้ายึดอำนาจ หัวหน้าคณะปฏิบัติได้มีคำสั่งให้เลิกใช้สถานีวิทยุของตำรวจตระเวนชายแดน ตชด. ปัจจุบันผมใช้การสื่อสารทางแอปพลิเคชันไลน์ ผมมีกลุ่มไลน์ ผู้นำในพื้นที่แต่ละอำเภอซึ่งเป็นไลน์ส่วนตัว รวมถึงใช้เฟซบุ๊กในการสื่อสาร ซึ่งบางคนบางกลุ่มยังนิยมใช้การสื่อสารผ่านเฟซบุ๊ก ซึ่งสามารถแชร์ต่อให้เพื่อนได้ง่าย ดีกว่าสมัยก่อนที่ใช้การสื่อสารทางวิทยุ ในสมัยประชุมสภาเมื่อผมอภิปรายเสนอแนะข้อราชการหรือตั้งกระทู้ถามในเรื่องปากท้องของพี่น้องประชาชน ผมจะส่งข้อมูลการอภิปรายดังกล่าวทางกลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก เพื่อบอกกล่าวพี่น้องประชาชนในเรื่องที่พี่น้องฝากให้นำเสนอต่อที่ประชุมสภา ทำให้พี่น้องประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว หรือเรื่องที่ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน บางคนจะส่งข้อมูลมาทางกลุ่มไลน์ส่วนตัวผม เมื่อผมรับทราบปัญหาแล้วจะดำเนินการแก้ไข ถ้าติดภารกิจผม

จะส่งเลขฯ หรือผู้แทนผมเข้าไปในพื้นที่นั้น ๆ....” (นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ วันที่สัมภาษณ์ 8 ก.ย. 2563)

การสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมืองผ่านการใช้สื่อที่ใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น นักการเมืองที่โดดเด่นและผู้สื่อข่าวให้ความสนใจจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสื่อมวลชนเพื่อให้สื่อมวลชนช่วยออกข่าวประชาสัมพันธ์ความดีและผลงานของตน มีนักการเมืองหลายคนที่เป็นเจ้าของสื่อ หรือยอมลงทุนทำธุรกิจด้านสื่อ บางคนใช้เวลาและพื้นที่ที่สื่อจัดรายการวิทยุหรือโทรทัศน์หรือเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายวันชัย ทวีเงิน ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ท่านสร้างช่องทางการสื่อสารให้ประชาชนได้ทราบการทำงานของท่าน โดยวิธีการใช้สื่อออนไลน์ ทางกลุ่มไลน์ประจำตำบลบ้านโลก ใช้เครื่องขยายเสียง รถแห่มาประชาสัมพันธ์ในด้านกิจการสภาผู้แทนราษฎรท่านได้เสนอในที่ประชุมสภา เช่น การเสนอของบทำคลองชลประทานที่ตำบลบ้านโลก การสร้างทางลาดยางเข้าหมู่บ้าน บ้านโลก รวมถึงการสร้างการรับรู้มาตรการป้องกันโรคโควิด ใช้เลือดออก บางครั้งท่านไม่ได้ไปด้วยตนเองจะใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านรถแห่ อัดเสียงท่าน เป็นคำพูดท่านเอง ประกาศตามพื้นที่หมู่บ้าน ไร่นา ทำให้ชาวบ้านเข้าใจว่าท่านมาเอง การสื่อสารผลงานที่ท่านได้ทำผ่านสื่อทางกลุ่มไลน์ และได้แจ้งผลการดำเนินงานของท่านทางกลุ่มไลน์ ถือว่ามีประโยชน์ต่อชาวบ้านเป็นอย่างมาก เหมือน ส.ส. ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนตลอดเวลา จนเป็นที่รักใคร่ของชาวบ้านในตำบลบ้านโลก...” (นายวันชัย ทวีเงิน ราษฎรหมู่ 8 ตำบลบ้านโลก อำเภอกอนสวรรค์ วันที่สัมภาษณ์ 15 ธ.ค. 2563)

“...ในบ้านหนองขาม รถขยายเสียงของท่าน ที่เปิดเป็นตามเส้นทางหมู่บ้านตามเส้นทางไปท้องทุ่งนา ก็ยังได้ยิน เข้าทุกซอย ทุกเส้นถนน จะได้รับข้อมูลใหม่ๆ ตลอด หลายเรื่อง เช่น ฤดูฝนโรคที่มากับน้ำ ให้ชาวบ้านระวังยังไง ใช้เลือดออกต้องดูอาการแบบไหน รับประทานยังไง รวมถึงตอนนี้ท่านทำงานเรื่องนโยบายพรรคท่าน ทำอะไรไปแล้ว และในพื้นที่มีโครงการไหนกำลังทำนี่คือ การสื่อสารกับชาวบ้านที่ตรงจุด เรารับฟัง และก็ได้ทราบการทำงานของท่านเป็นระยะ ๆ....” (นายมนตรี ชนะชัย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 ตำบลหนองขาม อำเภอกันทรวิชัย วันที่สัมภาษณ์ 30 ก.ย. 2563)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชนโดยการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ เป็นช่องทางการสื่อสารกับประชาชน ทำให้ได้รับการยอมรับเกิดความศรัทธา และความไว้วางใจ รวมถึงการพบปะ ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่เป็นประจำ สร้างความเป็นกันเองกับชาวบ้าน จนมีผลงานปรากฏเป็นรูปธรรม มีความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่ เพื่อรักษาฐานอำนาจทางการเมืองไว้ได้ยาวนาน ประกอบกับของ นางสาวรอง วิชัยแสง ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ท่านเป็นคนเข้าหาคนง่าย อ่อนน้อม ไม่ถือตัว ไหว้คนง่าย รวมถึงการเข้าพบปะ ผู้นำ นายก อบต.ช่องสามหมอ, อบต.นาหนองทุ่ม อยู่เสมอ เพื่อรับฟังปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เช่น การขอไฟฟ้าทำการเกษตร การขุดเจาะบ่อบาดาลในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อใช้อุปโภค การเข้าพบปะหารือกับชาวบ้านสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่าง นักรการเมืองและชาวบ้าน ส่งผลให้ท่านได้รับการสนับสนุนจากนักรการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่...” (นางสำรอง วิชัยแสง ราษฎรหมู่ 6 ตำบลช่องสามหมอ อำเภอแก้งคร้อ วันที่สัมภาษณ์ 1 ธ.ค.2563)

“...วันประชุม ผู้นำกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของอำเภอคอนสวรรค์ ที่จัดประชุมทุกเดือน ท่านจะมาร่วมประชุม พูดคุยกับผู้นำด้วย เพราะจะมีส่วนราชการต่าง ๆ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ สารวัตร อปพร.ประจำตำบล มาประชุม คนจะมาประชุมเยอะ ท่านจะมาพบเกือบทุกเดือน จะพูดถึงปัญหาในพื้นที่ การเสนอโครงการที่อยากให้พัฒนา การช่วยเหลือต่าง ๆ ให้ชาวบ้าน พูดภาษาอีสานแบบเป็นกันเอง ผู้ฟังประทับใจ บางครั้งวันประชุมท่านไม่ได้มา ท่านจะส่งเลขาส่งตัวท่าน มารับฟังปัญหา เพื่อแจ้งให้ท่านทราบอีกครั้ง เราก็คิดใจที่ท่านให้ความใส่ใจกับผู้นำหมู่บ้าน...” (นายวิเชียร อุดมทรัพย์ กำนันตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ วันที่สัมภาษณ์ 14 ธ.ค.2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า การรักษารัฐธรรมนูญอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ใช้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชนโดยการอาศัย ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ และการพบปะผู้นำ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น ส่วนราชการ ในการประชุมของแต่ละเดือน เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ให้ผู้นำ สื่อมวลชนฟังและถามไถ่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ หรือความต้องการของพี่น้องประชาชนในพื้นที่เพื่อที่จะได้ ช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาต่อไป เพื่อเป็นการรักษารัฐธรรมนูญอำนาจทางการเมือง

3.2 การขยายเครือข่ายกับผู้สนับสนุน

วิธีการเมืองที่นักรการเมืองปฏิบัติ เพื่อรักษาอำนาจทางการเมืองและส่งผลให้งาน สำเร็จ และสามารถดำรงตำแหน่งให้ยาวนาน คือ การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีบนพื้นฐาน ความชอบกันเป็นส่วนตัว การนับถือซึ่งกันและกัน รวมถึงการขยายเครือข่ายกลุ่มผู้สนับสนุน การทำงาน และการดำรงรักษากลุ่มผู้สนับสนุนให้คงอยู่ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มเครือข่าย เป็นไปในเชิงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายแพทย์ สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...การขยับลงพื้นที่ ออกไปเยี่ยมชาวบ้านบ่อย ๆ ร่วมกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ เมื่อได้พบปะชาวบ้าน บางครั้งได้นำปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่มาให้ขอความช่วยเหลือ สิ่งใดผมพอ ช่วยได้ก่อนผมจะรีบประสานหน่วยงานในพื้นที่ให้เร่งดำเนินการช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างทันท่วงที เช่น น้ำประปาในเขตอำเภอคอนสวรรค์ ไม่ค่อยสะอาด ผมได้ประสานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และ

ภาคเอกชน ให้เร่งมาดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว โรงเรียนบางแห่งขาดอุปกรณ์กีฬา เช่น ลูกบาสเกตบอล ลูกฟุตบอล ถ้าไม่เหนือปากว่าแรงผมจะสนับสนุนเงินส่วนตัว หรือบางครั้งผมจะขอสปอนเซอร์สนับสนุนจาก กลุ่มร้านค้าที่มีขนาดใหญ่ในพื้นที่เพื่อร่วมบริจาค ในการช่วยเหลือเบื้องต้น...” (นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ วันที่สัมภาษณ์ 8 ก.ย. 2563)

นอกจากนั้น ริชาร์ด แอล. ดาฟท์ (Richard L. Daft อ้างใน กุลธิดา สิงห์สี, 2555, น. 42-43) ได้กล่าวถึง การขยายเครือข่าย (Expands network) คือ การสร้างเครือข่ายกับผู้ร่วมงาน มีการเลื่อนขั้นตำแหน่งให้กับบุคคลที่สนับสนุนเป้าหมายหรือความคิดเห็นตรงกับผู้นำ เพื่อมาช่วยกันทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายจักรพรรดิ โสพราง ให้สัมภาษณ์ว่า

“...กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นกลุ่มที่เข้ามาพบท่านตลอด เพราะท่านเคยเป็นหมอมามาก่อน ทุกครั้งที่ลงพื้นที่ท่านจะนำอาสาสมัครประจำบ้าน พร้อมกับเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ออกตรวจสุขภาพให้ผู้สูงอายุ หรือมีงานกีฬาประจำปี ช่วงเดือนธันวาคม ของอำเภอแก้งคร้อ ที่จัดขึ้นทุกปี ท่านจะนำกลุ่ม อสม. มาช่วยเต็นท์ออกกำลังกาย และร่วมเดินรณรงค์รักษาสุขภาพไปด้วยกัน...” (นายจักรพรรดิ โสพราง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ตำบลช่องสามหมอ วันที่สัมภาษณ์ 20 ธ.ค. 2563)

“...กลุ่ม อสม. เป็นกลุ่มของแม่บ้านเป็นหลัก ซึ่งดิฉันก็เป็น อสม. ประจำหมู่บ้านด้วย ก่อนที่ท่านจะลงพื้นที่จะประสานแจ้งให้ อสม. เตรียมพร้อมก่อนลงพื้นที่ โดยเฉพาะข้อมูล สภาพสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน เช่น ถึงขยะประจำจุดมีเพียงพอหรือไม่ การกำจัดขยะ การรณรงค์การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ กิจกรรมสันทนาการ รื่นเริงให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลายจัดทุกวัน ทุกก่อนสิ้นเดือน เป็นเวลาหลายปี จนเป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มผู้สูงวัย จะนำเอากลุ่ม อสม. ในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียงมาช่วยกันกับเจ้าหน้าที่อนามัยของตำบลโคกมั่งงอย...” (นางเข็มพร เมืองขวาราษฎร์ หมู่ 3 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ วันที่สัมภาษณ์ 20 พ.ย. 2563)

การขยายเครือข่ายกับผู้สนับสนุนของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ โดยวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่ม อสม. ในพื้นที่ กลุ่มผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเป็นฐานขยายอำนาจทางการเมืองในลักษณะของการอุปถัมภ์ ซึ่งกลุ่มคนที่ได้รับการอุปถัมภ์ จะกลายเป็นฐานเสียงที่สำคัญให้กับ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ในช่วงการเลือกตั้ง ซึ่งต่างฝ่ายต่างตอบแทนบุญคุณซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ นายวิเชียร อุดมทรัพย์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ท่านเคยรับราชการในสายอาชีพหมอมามาก่อน ท่านเลยเข้าถึงกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่ได้ง่าย ทำให้ได้เปรียบคู่แข่งทางการเมือง และอีกอย่างในพื้นที่อำเภอคอนสวรรค์ มีผู้สูงอายุจำนวนมาก ท่านใช้กลยุทธ์ด้านสาธารณสุขเป็นหลักในการเข้าถึงกลุ่มดังกล่าว ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุมีความนิยมในตัวท่าน เมื่อท่านลงพื้นที่จะมีการตรวจสุขภาพฟรี

มีياسามัญประจำบ้าน เล็ก ๆ น้อย ๆ มาจากผู้สูงอายุตลอด จึงเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้สูงอายุ...”
(นายวิเชียร อุดมทรัพย์ กำนันตำบลโคกมั่งงอย วันที่สัมภาษณ์ 14 ธ.ค.2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า การรักษาสถานการณ์อำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ใช้การขยายเครือข่ายกับผู้สนับสนุนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่ม ผู้สูงอายุ ในการลงพื้นที่แต่ละครั้งจะมีเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขประจำอำเภอ พร้อมให้บริการตรวจ สุขภาพฟรีและมีياسามัญประจำบ้านแจกประชาชนในพื้นที่ จึงเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้สูงอายุ ในการ เลือกลงพื้นที่ของแต่ครั้ง

3.3 การจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ

การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งเป็นกลุ่มสนับสนุนฐานเสียง ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ อาทิเช่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีผลต่อการรักษาอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ซึ่งมักจะให้ความสำคัญในการสนับสนุน จัดสรรผลประโยชน์และเอื้อ โภชนะโดยวิธีการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ผ่านโครงการต่าง ๆ ประกอบกับ การสัมภาษณ์ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...เริ่มตั้งแต่เข้าสู่การเมืองจนได้รับความไว้วางใจจากพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ให้ทำหน้าที่ผู้แทนราษฎรติดต่อกันหลายสมัย เมื่อครั้งที่พรรคชนะการเลือกตั้งสามารถจัดตั้งรัฐบาล เข้าไปบริหารประเทศได้ผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาในพื้นที่ในด้านคมนาคม เช่น ใช้งบประมาณ ในการขยายพื้นผิวถนน หรืองานสร้างถนนลาดยาง ซึ่งถนนช่วงตัวอำเภอเมืองชัยภูมิ ถึงอำเภอภูเขียว เป็นเส้นทางคมนาคมที่มีรถบรรทุกเยอะ และจุดผ่านอำเภอแก้งคร้อ ทำให้ถนนชำรุดบ่อยมาก ตั้งแต่ ปี 2540 ผมสังกัดพรรคของรัฐบาล ก็ได้ผลักดันงบประมาณมาขยายพื้นผิว จากสองเลนเป็นสี่เลน จนทุกวันนี้การขนส่งรวดเร็วขึ้น ผมจะพิจารณาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในการเดินทาง เป็นหลัก เช่น ถนนเส้นใดชำรุดทรุดโทรมชาวบ้านเดินทางไปมาลำบาก เป็นหลุมเป็นบ่อ ประชาชน ล้อจากรไปมาไม่ปลอดภัย จะได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมก่อน ส่วนอำเภอใดที่ถนนหนทางดีแล้วจะดู เรื่องสาธารณสุข เช่น ตรวจสุขภาพเบื้องต้นให้กับผู้สูงอายุ ตั้งแต่อายุ 50 ปีขึ้นไป การรณรงค์ออก กำลังกายในชุมชนของแต่ละหมู่บ้านทุกสัปดาห์ โดยให้กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อสม. เป็นแกนนำในการพาทำกิจกรรม จนผู้ป่วยผู้สูงอายุมีจำนวนน้อยลงในพื้นที่ อำเภอแก้งคร้อ และ อำเภอคอนสวรรค์ ผมทำตั้งแต่ผมเป็น ส.ส. ครั้งแรกเรื่อยมาหลายปี...” (นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ วันที่สัมภาษณ์ 8 ก.ย. 2563)

การจัดสรรผลประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ จะ เน้นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ ซึ่งเป็นอำเภอที่มีการเจริญเติบโตทาง

เศรษฐกิจมากกว่าอำเภออื่น จะเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก ประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายสถิต ดิงพิพัฒนกัมพล ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ด้วยประสบการณ์ที่ท่านเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย การพัฒนาในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ ซึ่งเป็นบ้านเกิดของภรรยาท่าน และเป็นอำเภอขนาดใหญ่ที่มีประชากรมาก ท่านจะพิจารณาความสำคัญ ได้รับการพัฒนาก่อนอำเภอบ้านแท่น ส่วนตัวผมมองว่าท่านพิจารณาจากพื้นที่เศรษฐกิจ เช่น การจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพแก้งคร้อ การสร้างถนนขนาดสี่เลนจากอำเภอแก้งคร้อ ถึงอำเภอภูเขียว ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นเกิดการจ้างงานในพื้นที่ ชาวบ้านในอำเภอแก้งคร้อมีงานทำ เป็นส่วนสำคัญให้ท่านได้คะแนนนิยมในพื้นที่ และเป็นฐานเสียงสนับสนุนท่าน จนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง...” (นายสถิต ดิงพิพัฒนกัมพล ผู้ประกอบธุรกิจการจำหน่ายสินค้า อำเภอแก้งคร้อ วันที่สัมภาษณ์ 16 ธ.ค. 2563)

“...อำเภอแก้งคร้อ มีประชากรมาก และมีโรงงานหลายโรงงาน เช่น โรงงานสิ่งทอ ผลิตเสื้อผ้า โรงงานผลิตเครื่องดื่ม เป็นศูนย์เศรษฐกิจระหว่าง อำเภอคอนสวรรค์ กับอำเภอบ้านแท่น จึงได้รับการพัฒนาในเรื่องคมนาคมก่อนอำเภออื่น...” (นายบุญยาริษฐ์ ทองจันทวัลกุล ราษฎรหมู่ 9 ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ (5 ธ.ค. 2563)

“...การผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่อำเภอคอนสวรรค์ จะได้รับการพิจารณางบประมาณล่าช้ากว่าอำเภอแก้งคร้อ เนื่องจากอำเภอคอนสวรรค์ ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากเมื่อเทียบกับอำเภอแก้งคร้อ ทำให้การพัฒนายังล่าช้า ส่วนใหญ่จะเห็นการขุดหนอง บึงนกกอก บ้านนาโจด ได้รับงบประมาณมาลึกลับกว่าล้านบาท ในปี 2554 เดิมที่เป็นทุ่งกุลาร้องไห้ กักเก็บน้ำไม่ได้ พอถึงฤดูฝนน้ำจะท่วม จึงทำเป็นบึงใกล้ลำน้ำชี ช่วงนี้กำลังทำน้ำประปาส่วนภูมิภาค เมื่อได้งบประมาณมาท่านจะมาแจ้งให้ชาวบ้านทราบว่าได้รับการจัดสรรงบประมาณในโครงการดังกล่าวมาแล้ว ไม่ได้นิ่งเฉย และท่านมาติดตามผลงานด้วยตัวท่านเองตลอด...” (นายสุคม มูลกะศก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ วันที่สัมภาษณ์ 14 ธ.ค. 2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง การจัดสรรผลประโยชน์ทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ใช้รูปแบบการจัดสรรผลประโยชน์โดยผ่านโครงการพัฒนาเศรษฐกิจตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาในพื้นที่อำเภอขนาดใหญ่ที่มีประชากรมาก และเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ จะได้รับการพิจารณาก่อนเป็นอันดับแรก การพัฒนาในพื้นที่เศรษฐกิจเป็นกลไกสำคัญสร้างคะแนนนิยมให้กับตนและพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดีเป็นส่วนสำคัญช่วยสร้างฐานอำนาจและรักษาฐานอำนาจทางการเมือง

3.4 การช่วยเหลือ สนับสนุน อุปถัมภ์ ประชาชน ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการช่วยเหลือ สนับสนุน อุปถัมภ์ ประชาชน ข้าราชการในพื้นที่ นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้น มีความสำคัญต่อการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง ทำให้นักการเมืองจะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ กับกลุ่มเครือข่ายในลักษณะของการอุปถัมภ์ในกลุ่มทางการเมืองซึ่งกันและกันและกันเสมอ ประกอบกับการ สัมภาษณ์ของ นายทัตพล ประสมเพชร ให้สัมภาษณ์ว่า

“...นักการเมืองไม่ว่าระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น จะทำทุกอย่างเพื่อรักษาฐานเสียง ในพื้นที่ เช่น การช่วยเหลืออุปถัมภ์ กลุ่มข้าราชการในการโยกย้ายที่ทำงานในลักษณะพูดคุย ขอความอนุเคราะห์กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ไม่มีเรื่องทุจริตคอร์รัปชันแต่อย่างใด ในระบบราชการ ไทยปฏิเสธไม่ได้เลยว่าระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่ ถ้ามีโอกาสที่จะช่วยเหลือกันได้ ถ้าผู้ใหญ่ท่านให้ความ เมตตาการดำเนินการต่าง ๆ ก็ง่ายขึ้น...” (นายทัตพล ประสมเพชร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น วันที่สัมภาษณ์ 15 ธ.ค. 2563)

ในส่วนของ วรพันธุ์ สุวรรณยุหะ (2535) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า ความสัมพันธ์เชิง อุปถัมภ์ของสังคมไทย การจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกภายในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นกับพรรคการเมืองระดับชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองกับ ระบบข้าราชการ พบว่าการได้มาและรักษาไว้ซึ่งอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้น ขึ้นอยู่กับ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของไทยกับการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกภายในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น โดยหัวหน้ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการจัดสรรผลประโยชน์ ซึ่งอาศัย ความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ของไทยเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ ของ นายสมบัติ โฉมทอง ให้สัมภาษณ์ว่า

“...การลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน ร่วมงานในพื้นที่ คือ ข้อดีของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านขยันลงพื้นที่ร่วมกิจกรรมในชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ขยันเข้าหาประชาชนไม่ใช่ เฉพาะช่วงที่มีการเลือกตั้ง เป็นความผูกพันซึ่งกันและกันประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับประชาชนมี ความนิยมพรรคการเมืองที่ท่านสังกัดรวมถึงมีประสบการณ์ทางการเมืองมากกว่าคู่แข่งในพรรคอื่น...” (นายสมบัติ โฉมทอง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหุบคา อำเภอกำแพงศรี วันที่สัมภาษณ์ 18 พ.ย. 2563)

การเป็นนักการเมืองระดับชาติ ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองมั่นคง ไม่เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนตน ยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นศูนย์กลาง ประกอบการสัมภาษณ์ นายสุคม มูลกะศก ให้สัมภาษณ์ว่า

“...หมอสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านสังกัดพรรคการเมืองเดิม แม้มีคนมาทาบทามให้ท่านไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น ท่านก็ปฏิเสธ เป็นคนรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับชาวบ้าน นอกจากนั้นท่านจะลงพื้นที่ตลอด เช่น วัด ที่ว่าการอำเภอ โรงเรียน โรงพยาบาล มีงานเล็ก งานใหญ่ ขอให้บอก ท่านไม่เคยปฏิเสธ ปัจจุบันท่านลงพื้นที่น้อยลง เนื่องจากมีงานในหน้าที่หลายอย่าง และ คสช. จับผิดเลยทำอะไรไม่ได้มาก...” (นายสุคม มุลกะศก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ตำบลโคกมั่งงอย อำเภอคอนสวรรค์ วันที่สัมภาษณ์ 14 ธ.ค. 2563)

นอกจากนั้น นพดล สุคนธรวิท (2539, น. 36) ยังได้กล่าวว่า การรวมกลุ่มของคนในสังคมไทยมักจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เป็นส่วนตัวมากกว่า หลักการจัดตั้งที่อิงผลประโยชน์หรืออุดมการณ์ร่วมกันซึ่งประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นายสามารถ หิรัญคำ ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ผมคิดว่าในปี 2561 ช่วงนี้ แม้พรรคท่านจะเป็นฝ่ายค้าน การทำงานในพื้นที่ท่านไม่เคยห่างเหินประชาชน สามารถครองใจประชาชนได้ ท่านจะแสดงให้เห็นถึงความตรงต่อเวลาของท่าน การพบปะชาวบ้านในพื้นที่เป็นประจำ โดยเฉพาะเวลาท่านจะเข้าประชุมรัฐสภา ท่านจะโทรศัพท์ถาม นายก อบต. ในพื้นที่แต่ละแห่ง เพื่อถามปัญหาเพิ่มเติม เพื่อที่ท่านจะได้นำเข้าสู่วาระการอภิปรายทำให้ผู้นำท้องถิ่น เกิดความรู้สึกว่าท่านห่วงใย เอาใจใส่ต่อประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก ทำให้ผู้นำท้องถิ่นเกิดความผูกพัน พุดคุยกันแบบชาวบ้านในการเสนอปัญหา ด้วยบุคลิกท่านเป็นคนอัธยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และใจกว้างเย็น ทำให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านเป็นอย่างมาก สามารถครองใจประชาชนในพื้นที่ได้รับการเลือกตั้งหลายสมัย...” (นายสามารถ หิรัญคำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมั่งงอย วันที่สัมภาษณ์ 12 ธ.ค. 2563)

นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านเป็นพนักงานเชิงรุก ท่านจะวางแผนในการลงพื้นที่ จัดการและเตรียมการทุกอย่างเหมือนยิงปืนครั้งเดียวได้นกสองตัว เช่น ท่านลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน จะมีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ลงพร้อมกับท่านเพื่อตรวจสอบสุขภาพฟรีพร้อมแก้ปัญหาไม่ต้องรอให้ประชาชนเดือดร้อน ท่านจะลงไปพบด้วยตนเองประกอบกับการสัมภาษณ์ของ นางเข็มพร เมืองขวา ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ท่านเป็นนักการเมืองที่ทำงานเร็ว คิดไว ทำไว ชยันลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือประชาชน บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน หรือหากท่านไม่อยู่ในพื้นที่จะมีตัวแทนท่านลงพื้นที่ เช่น เคยเกิดภัยแล้งในหมู่บ้านโคกมั่งงอย น้ำประปาไม่ไหล ท่านก็จะจัดหาน้ำอุปโภคบริโภคให้แก่ชาวบ้าน หรือพื้นที่ใดไม่มีไฟฟ้าใช้ ท่านก็จะประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือชาวบ้านโดยเร็ว ในการลงพื้นที่นั้นท่านจะไปพบปะผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ให้เป็นผู้ประสานงานในพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อลงไปแก้ไขปัญหาของพี่น้องประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน นับว่าเป็นการสร้างคะแนนนิยมทางการเมืองในพื้นที่เป็นอย่างมาก...” (นางเข็มพร เมืองขวา ราษฎรหมู่ 3 ตำบลโคกมั่งงอย วันที่สัมภาษณ์ 20 พ.ย. 2563)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง การช่วยเหลือ สนับสนุน อุปถัมภ์ ประชาชน
ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนายแพทย์
สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ จะเป็นในลักษณะเชิงอุปถัมภ์ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้การสนับสนุนจัดสรร
ผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในรูปแบบจัดสรรงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่น และใช้
ความจริงใจในการนำท้องถิ่นไปสู่ความเจริญ จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการรักษาฐานอำนาจ ทิศทางการเมืองไว้
อย่างมั่นคง

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง 2) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง และ 3) เพื่อศึกษาการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

1. สรุปผลการศึกษา

จากการวิจัย เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และคำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถาม เรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย สามารถสรุปผลการวิจัยตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ โดยสรุปได้ ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย ผลการศึกษาพบว่า มีปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง ดังนี้

1) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ *ความรู้ ความสามารถ*

ด้านบุคลิกภาพ *ความรู้ ความสามารถ* การศึกษา ประสบการณ์ทำงาน นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านจบการศึกษาปริญญาตรีหลายสาขา เช่น แพทยศาสตรบัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต ปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และปริญญาเอก สาขารัฐศาสตร์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต นอกจากนี้ยังได้รับอนุมัติบัตรผู้มีความรู้หรือความชำนาญเฉพาะด้านจักษุวิทยา (แพทย์สภา) เคยรับราชการเป็นนายแพทย์อยู่ที่โรงพยาบาลชัยภูมิ ตำแหน่งสุดท้ายคือ นายแพทย์ระดับ 8 หัวหน้ากลุ่มงานจักษุวิทยา โรงพยาบาลชัยภูมิ ท่านเป็นนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจักษุวิทยา ได้รับนายแพทย์ชนบทดีเด่นของแพทย์สมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2525 ขณะรับราชการท่านได้ศึกษาวิชากฎหมายเพิ่มเติม จนสำเร็จการศึกษาปริญญานิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อนำความรู้ทางด้านกฎหมาย และประสบการณ์ด้านการรักษาผู้ป่วย ช่วยเหลือรักษาผู้ป่วยยากจนโดยไม่คิดค่ารักษา และอุทิศตน เสียสละทุนทรัพย์ส่วนตัวในการรักษา จึง

ตัดสินใจเข้าสู่เส้นทางการเมือง เพื่อนำความรู้มาช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ บทบาททางการเมือง ท่านมีประสบการณ์ทางการเมืองยาวนาน ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ ติดต่อกัน 9 สมัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2535-2563 เคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญทางการเมือง เช่น รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ท่านมีภาพลักษณ์ที่ดี มนุษย์สัมพันธ์ดี ประวัติการศึกษาดี ทำให้ท่านได้เปรียบคู่แข่งทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองให้เข้มแข็ง

2) ปัจจัยด้านเงินทุน

ทรัพยากรด้านการเงินและค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครแบบแบ่งเขต เลือกตั้งต้องอาศัยเงินทุนในการทำการเมืองหรือการลงพื้นที่ต่าง ๆ เนื่องจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เลือกตั้งมีพื้นที่ขนาดใหญ่ติดต่อกันหลายอำเภอทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ในช่วงการเลือกตั้งต้องมีค่าใช้จ่ายตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และห้ามมิให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินจำนวนค่าใช้จ่ายที่กฎหมายกำหนด ในส่วนของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านได้รับการสนับสนุนเงินจากพรรคการเมืองที่ท่านสังกัด รวมถึงใช้กระแสความนิยมในตัวหัวหน้าพรรค และพรรคการเมืองที่ประชาชนส่วนใหญ่นิยมในพื้นที่ ทำให้ท่านไม่ต้องใช้เงินจากกลุ่มเครือญาติ กลุ่มนักธุรกิจ นักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ ในการสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองแต่อย่างใด

3) ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว เครือญาติ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่

การสนับสนุนจากครอบครัว เครือญาติ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ จะเห็นได้ว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งมีภรรยาเป็นแม่บ้านหลัก ประกอบกับบุตรชายทั้ง 2 คน ที่คอยลงพื้นที่ร่วมกิจกรรมกับชุมชน พบปะกับชาวบ้าน เครือญาติ พี่น้อง มีที่สำคัญในการสร้างฐานเสียงทางการเมือง ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมทั้งร่างกาย แรงใจในการเชื่อมสัมพันธ์กับกลุ่มชาวบ้าน และชุมชนในพื้นที่ ให้แก่นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้เป็นอย่างดี รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ เพราะส่วนใหญ่มีความนิยมชมชอบ หัวหน้าพรรคการเมือง และนโยบายของพรรคที่ท่านสังกัดอยู่ จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้เป็นอย่างดี

4) ปัจจัยสนับสนุนจากพรรคการเมือง

การลงพื้นที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านจะลงพื้นที่พบปะประชาชนอยู่ตลอด เมื่อว่างเว้นจากงานประชุมสภาหรือในสมัยปิดประชุมสภา การทำงานการเมืองต้องปฏิบัติให้เสมอต้นเสมอปลายขยันลงพื้นที่สม่ำเสมอตั้งแต่ก่อนเลือกตั้ง

ระหว่างเลือกตั้ง และหลังเลือกตั้งในส่วนของการสังกัดพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ รวมถึงกระแสความนิยมของหัวหน้าพรรคการเมือง มีผลต่อการเลือกตั้งมีความสำคัญต่อคะแนนนิยมทางการเมืองในพื้นที่ของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ถือว่าได้เปรียบคู่แข่งทางการเมือง ประกอบกับนโยบายพรรคที่โดดเด่น มีส่วนสำคัญต่อปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

5) ปัจจัยศักยภาพคู่แข่งทางการเมืองในพื้นที่

ในการลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคุณสมบัติของผู้สมัครถือว่าเป็นจุดเด่นของนักการเมือง การแนะนำตัวหรือโปรไฟล์ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีผลต่อการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง เช่น ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์หรืออาชีพความชำนาญเฉพาะด้าน แพทย์ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย ด้านการศึกษา รวมถึงการเข้าสังกัดพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ที่มีทรัพยากรเพียงพอและนโยบายของพรรคทำให้ได้เปรียบคู่แข่งในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในภาคอีสานยังยึดติดในเรื่องของพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองคนเสื้อแดง การทำงานการเมืองในพื้นที่ง่ายขึ้น เข้าใจ เข้าถึง ได้รับความนิยมจากชาวบ้านเมื่อเกิดความนิยมก็เปลี่ยนเป็นคะแนนเสียง ในการเลือกตั้งเป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ จึงทำให้คู่แข่งทางการเมืองต้องทำงานหนักถึงจะสามารถชนะใจประชาชนในพื้นที่ได้

1.2 วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย ผลการศึกษาพบว่า มีวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ดังนี้

1) การสร้างความสัมพันธ์กับมวลชน

ในเขตเลือกตั้งที่ 6 จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น มีทั้งหมด 24 ตำบล 295 หมู่บ้าน นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านใช้กลยุทธ์ลงพื้นที่ให้ครบ ทุกหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือนเพื่อให้ได้ใจ ถึงจะใช้เวลานานก็ต้องทำ ซึ่งนักการเมืองจะเลือกที่รักมักที่ชังไม่ได้ ดังนั้น การลงพื้นที่ร่วมกิจกรรมกับชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับมวลชน ท่านจะไปพร้อมกับภรรยา บุตรชาย และเครือญาติ การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของท่านจะใช้การลงพื้นที่พบปะประชาชนหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เช่น ก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างเลือกตั้ง หลังการเลือกตั้ง เช่น มอบทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ฐานะทางบ้านยากจนในพื้นที่โรงเรียนชุมชนบ้านจอก อำเภอคอนสวรรค์ เป็นประจำทุกปี และการลงพื้นที่ไปพบผู้นำหมู่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น เพื่อสร้างกลุ่มทางการเมืองและกลุ่มมวลชนในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งเหนียวแน่น เหมือนดังคำอีสานที่ว่า “เกิดเป็นคนอีสานให้ฮักแพงกันไว้ให้สามัคคีกันไว้ คือข้าวเหนียวหนึ่งใหม่ อย่าสิเพพังม่าง คือจั่งน้ำตึกข้าวเหนียว ให้สามัคคีกันไว้

คือฝนใหญ่สาดท่ว ตกลงมาจากฟ้า ให้โหมห่มแต่อยู่หนอง” เมื่อความสัมพันธ์กับมวลชนกลุ่มการเมือง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในพื้นที่ก็ไม่ยาก

2) การใช้ระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนสองกลุ่มที่เอื้อประโยชน์ให้แก่กัน และกัน โดยมีฐานะทางสังคมต่างกันคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าจะใช้อิทธิพลและสิ่งที่ตนมีอยู่ คຸ້ມຄອງให้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้มีฐานะต่ำกว่าซึ่งต้องตอบแทนด้วยการให้ความ จงรักภักดีเป็นแบบช่วยเหลือรวมทั้งการอุทิศตนรับใช้ผู้อุปถัมภ์ ดังนั้น ความความสัมพันธ์ระหว่าง นักการเมืองและประชาชน ถือว่าเป็นความสัมพันธ์พื้นฐานที่ต้องเกิดขึ้นในการสร้างฐานอำนาจ การเมือง ไม่ว่านักการเมืองระดับชาติหรือนักการเมืองระดับท้องถิ่น นักการเมืองทุกคนต้องให้ ความสำคัญ โดยเป็นไปในลักษณะของระบบอุปถัมภ์ในรูปแบบของการสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม ของประชาชนในท้องถิ่น การนำความเจริญต่าง ๆ มาสู่ท้องถิ่น การผลักดันงบประมาณรายจ่าย ประจำปีเข้ามาในพื้นที่เพื่อจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ วิทยาลัยการอาชีพแก้งคร้อ ด้านคมนาคม ขอให้กระทรวงคมนาคมจัดสรรงบประมาณ เพื่อทำถนนหนทางจากเดิมที่เป็นถนนลูกรังเปลี่ยนเป็น ถนนลาดยาง และทำถนนจากอำเภอเมืองชัยภูมิ ถึงอำเภอแก้งคร้อ จากสองเลนเป็นสี่เลน ด้านไฟฟ้า จากเดิมไม่มีไฟฟ้า ได้เสนองบประมาณไปติดไฟฟ้าส่องสว่าง ในพื้นที่ถนนจากลาดใหญ่จนถึงช่องสามหมอ ทั้งหมดนี้คือผลงานที่ท่านทำให้พี่น้องเห็นเป็นที่ประจักษ์จึงได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนในพื้นที่ เรื่อยมา

3) การใช้อิทธิพลผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการ

ปัจจัยด้านการใช้อิทธิพลผู้นำท้องถิ่นและข้าราชการ โดยวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่น และข้าราชการ ประสานผลประโยชน์ร่วมกันระหว่าง นักการเมือง ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการ โดยการผลักดันงบประมาณมาช่วยพัฒนาในพื้นที่องค์กร ปกครองส่วนถิ่น เช่น การจัดสรรงบประมาณและรายได้ที่ส่วนกลางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บางครั้งไม่เพียงพอต่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยนักการเมืองระดับชาติ ในการผลักดันงบประมาณมาช่วยพัฒนาในพื้นที่ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านมีบารมีในการ ประสานงานของงบประมาณที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อท่านช่วยผลักดัน งบประมาณเข้ามาในพื้นที่ ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อท่านขอความช่วยเหลือ เป็นรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อถึงฤดูการเลือกตั้งก็จะช่วยเป็นฐานเสียง ในการเชื่อมต่อกับชาวบ้าน ถือเป็นความสัมพันธ์แบบผลประโยชน์ต่างตอบแทน

4) บทบาททางการเมืองในการใช้นโยบายของพรรคการเมือง เพื่อนำความเจริญ มาสู่ท้องถิ่น และต่อประชาชน

พรรคการเมือง หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มคนที่มีแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันเพื่อดำเนินบทบาททางการเมืองโดยการส่งผู้สมัครเพื่อเป็นตัวแทนในการรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยเป้าหมายที่สำคัญก็คือ การได้เป็นรัฐบาลเพื่อเข้าบริหารประเทศตามนโยบายที่ได้แถลงเอาไว้กับประชาชนผู้สนับสนุนในสังคมการเมืองจะมีกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองคล้าย ๆ กัน หรือมีอุดมคติทางการเมืองในแนวทางเดียวกันรวมตัวกันเพื่อให้มีการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองตามวิถีทางการเมืองปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อต่อรองผลประโยชน์ต่าง ๆ หรือเพื่อมุ่งหวังเข้าไปเป็นรัฐบาลทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน นักการเมืองไม่ว่าจะลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อหรือการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะลงคะแนนให้ผู้สมัครคนใดนั้น สามารถพิจารณาได้จากนโยบายพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่สังกัด อุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกันหรือไม่ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านเลือกสังกัดพรรคการเมืองที่มีความนิยมในพื้นที่เป็นหลัก คือ พรรคเพื่อไทย ในอดีตท่านเคยสังกัดพรรคไทยรักไทย มีนโยบายที่พี่น้องเกษตรกรชื่นชอบ เช่น โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร สามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้พี่น้องเกษตรกรได้ในระยะเบื้องต้น และโครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุน สร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นส่วนสำคัญให้ท่านสามารถรักษาพื้นที่ทางการเมืองได้อย่างยาวนานหลายสมัย

1.3 วิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย ผลการศึกษาพบว่า มีวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง ดังนี้

1) การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชน

การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชน ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับมวลชนในยุคโลกาภิวัตน์ต่างจากในอดีต นักการเมืองจะใช้การสื่อสารทางการเมือง โดยการนำสื่อดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมือง ซึ่งจะเห็นได้จากการสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เว็บไซต์ ผ่านเฟซบุ๊ก แอปพลิเคชันไลน์ เช่นเดียวกับนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชนโดยการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ เป็นช่องทางการสื่อสารกับประชาชน อาทิ เช่น การสร้างกลุ่มแอปพลิเคชันไลน์ระหว่างท่านกับผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ปกครองท้องที่ เพื่อสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว เป็นข้อเท็จจริง รวมถึงการรับทราบปัญหาในพื้นที่เพื่อแก้ไขให้ทันทั่วถึง ทำให้ได้รับการยอมรับเกิดความศรัทธา ไว้วางใจ จากผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชน เมื่อสายสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติในพื้นที่ดี ฐานอำนาจทางการเมือง

เข้มแข็ง คະแนนเสียงจะควบคุมง่ายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป็นส่วนหนึ่งทำให้ฐานอำนาจทางการเมืองท่านเข้มแข็ง

2) การขยายเครือข่ายของผู้สนับสนุน

การรวมกลุ่มของคนในสังคมไทยมักจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เป็นส่วนตัวมากกว่า หลักการจัดตั้งที่อิงผลประโยชน์หรืออุดมการณ์ร่วมกัน หากแต่ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกกลุ่ม ผู้นำกลุ่ม เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการจัดตั้งกลุ่ม และการดำรงรักษากลุ่มให้คงอยู่ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มก็ยังเป็นไปในเชิงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน แต่ผลประโยชน์จะมีบทบาทภายหลังที่กลุ่มได้เกิดขึ้นแล้ว การขยายเครือข่ายกับผู้สนับสนุนของนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านใช้การขยายเครือข่ายกับผู้สนับสนุนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้กลยุทธ์ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว เช่น ในการลงพื้นที่แต่ละครั้งท่านจะมีเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขพร้อมให้บริการตรวจสุขภาพฟรีและมีอาสาสมัครประจำบ้านแจกประชาชน ทำให้ได้คະแนนเสียงจาก กลุ่ม อสม. กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ ขยายไปยังครอบครัวเพื่อเป็นฐานอำนาจทางการเมืองในลักษณะของการให้ผลประโยชน์ ซึ่งกลุ่มคนที่ได้รับการอุปถัมภ์จะกลายเป็นฐานเสียงที่สำคัญให้กับ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ในช่วงการเลือกตั้ง ซึ่งต่างฝ่ายต่างตอบแทนบุญคุณซึ่งกันและกัน

3) การจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ

การรักษาอำนาจทางการเมืองขึ้นอยู่กับปัจจัยและสภาพการณ์ตามวิถีของระบอบรัฐสภา นักการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานอำนาจจากประชาชนเป็นสำคัญโดยใช้แบบและวิธีการต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ที่จะสามารถทำให้ประชาชนยอมรับกลไกต่าง ๆ โดยอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์ในสังคมท้องถิ่นที่สำคัญก็คือ รูปแบบความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ และผู้ใต้อุปถัมภ์อันเป็นกลไกที่สามารถช่วยสร้างฐานอำนาจให้กับนักการเมืองและพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดี การได้มาซึ่งอำนาจก็ย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์และตัวอำนาจเองก็เป็นผลประโยชน์ที่สำคัญของนักการเมืองที่จะใช้ในการสร้างฐานอำนาจของตนให้แพร่ขยายออกไปได้อีกด้วย นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านใช้การพัฒนานำการเมือง ใช้รูปแบบการจัดสรรผลประโยชน์โดยผ่านโครงการพัฒนาเศรษฐกิจตามความต้องการของประชาชน เมื่อประชาชนมีงานทำในพื้นที่ มีรายได้ การย้ายถิ่นฐานไปทำงานนอกพื้นที่ที่ไม่มี ฉะนั้น ท่านจะเน้นการพัฒนาในพื้นที่อำเภอขนาดใหญ่ที่มีประชากรมาก และเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ ท่านจะพิจารณาก่อนเป็นอันดับแรก การพัฒนาในพื้นที่เศรษฐกิจเป็นกลไกสำคัญสร้างคະแนนนิยมให้กับตนเองและพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดีเป็นส่วนสำคัญช่วยสร้างฐานอำนาจ และรักษาฐานอำนาจทางการเมือง

4) การช่วยเหลือ สนับสนุน อุปถัมภ์ ประชาชน ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

นักการเมืองไม่ว่าระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นจะทำทุกอย่างเพื่อรักษาฐานเสียงในพื้นที่ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านเป็นพนักงานเชิงรุก คิดไว ทำไว ท่านจะวางแผนในการลงพื้นที่จัดการและเตรียมการทุกอย่างเหมือนยิงปืนครั้งเดียวได้นกสองตัว เช่น ท่านลงพื้นที่พบปะชาวบ้านจะมีเจ้าหน้าที่ อสม. ลงพร้อมกับท่านเสมอเพื่อตรวจสอบสุขภาพฟรี การแก้ไขปัญหาไม่ต้องรอให้ประชาชนเดือดร้อนท่านจะลงไปพบด้วยตนเองขยันลงพื้นที่ร่วมกิจกรรมในชุมชนมีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้าหาประชาชนไม่ใช่เฉพาะช่วงที่มีการเลือกตั้ง จึงเป็นความผูกพัน จนทำให้สามารถชนะใจพี่น้องประชาชนในพื้นที่เป็นวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ซึ่งใช้มาตลอดตั้งแต่เข้ามาเล่นการเมืองได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. สมัยแรก เมื่อปี 2535 จนถึงปี 2562 การช่วยเหลือ สนับสนุนประชาชน ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะเป็นในลักษณะเชิงอุปถัมภ์ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้การสนับสนุนจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในรูปแบบจัดสรรงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่น และใช้ความจริงใจในการนำท้องถิ่นไปสู่ความเจริญ จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองไว้อย่างมั่นคง

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย โดยการศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ และ 3) เพื่อศึกษาวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 ปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง พบว่า มี 5 วิธี คือ 1) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ 2) ปัจจัยด้านเงินทุน 3) ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว เครือญาติ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ 4) ปัจจัยสนับสนุนจากพรรคการเมือง และ 5) ปัจจัยศักยภาพคู่แข่งทางการเมืองในพื้นที่ รายละเอียดดังนี้

ด้วยบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ การศึกษา ประสบการณ์ทำงานของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ จบการศึกษาปริญญาตรีหลายสาขา ได้รับรางวัลนายแพทย์ชนบท

ดีเด่นของแพทยสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2525 ขณะรับราชการได้ศึกษาวิชากฎหมาย จนสำเร็จการศึกษาปริญญานิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ท่านมีความมุ่งมั่นและความเพียรพยายามจนสำเร็จวิชากฎหมาย ทำให้มีแนวคิดที่จะเข้าสู่การเมือง เพื่อนำความรู้ทางด้านกฎหมาย และประสบการณ์ด้านการรักษาผู้ป่วย เปิดคลินิกรักษาโรคทั่วไป รักษาคนไข้ในราคาไม่แพง ท่านจะปฏิบัติกับผู้ป่วยทุกคนเท่าเทียมกัน เช่น ผู้สูงอายุไปใช้บริการท่านก็จะดูแลเอาใจใส่ เมื่อผู้สูงอายุกลับถึงบ้านก็จะไปเล่าต่อ ๆ กัน ให้คนในบ้านฟังหรือญาติพี่น้องฟัง ทำให้คนในพื้นที่รู้จักท่านมากขึ้น ถือว่าเป็นการสร้างคะแนนนิยมทางการเมืองอีกวิธีหนึ่ง เพราะสังคมชนบทชาวบ้านส่วนใหญ่จะเชื่อฟังผู้สูงอายุ ผู้อาวุโส ดังนั้น เมื่อท่านเข้าถึงผู้สูงอายุได้ใจผู้สูงอายุ การจะหาคะแนนเสียงจากคนในบ้านหรือทั้งบ้านให้คะแนนเสียงให้ก็ไม่ยาก ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ มีส่วนสำคัญทำให้ได้รับการเลือกตั้งเรื่อยมา ซึ่งสอดคล้องกับ สุจิต บุญบงการ (อ้างใน สฤณี น้ำค้าง, 2555, น. 18-19) กล่าวว่า ทรัพยากรที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Resource) คือ ทรัพยากรที่ไม่เป็นวัตถุจับต้องไม่ได้ เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง ตำแหน่ง ความเชื่อถือ ความรอบรู้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นฐานอำนาจของชนชั้นนำในลักษณะหนึ่ง ซึ่งจะได้รับการยอมรับ ความนิยมชมชอบ ตลอดจนความศรัทธา รักใคร่จากคนในชุมชน หรือในสังคมนั้น ผู้ที่มีสิทธิอำนาจ ในลักษณะความหมายนี้ ได้แก่ พระครู ผู้สูงอายุ หัวหน้าครอบครัว ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น ประกอบกับท่านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าถึงง่าย ไม่ถือตัวทำงานในพื้นที่ได้ไม่ยากเข้าหาได้ทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็กลุ่มแพทย์ถือว่าเป็นพี่น้องสายอาชีพเดียวกัน และกลุ่ม อสม. ทำให้ประชาชนรักและเคารพนับถือท่านเป็นส่วนหนึ่งสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองให้เข้มแข็ง นอกจากนี้ ทรัพยากรด้านการเงินและค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องอาศัยเงินทุนในการทำการเมืองหรือการลงพื้นที่ต่าง ๆ ทรัพยากรด้านการเงิน จึงเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานการเมืองทั้งในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และหลังการเลือกตั้ง ในการทำกิจกรรมทางการเมืองการใช้จ่ายของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งตั้งแต่ครั้งในส่วน ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านได้รับการสนับสนุนเงินจากพรรคการเมืองที่ท่านสังกัด รวมถึงใช้กระแสความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคการเมืองที่ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีความนิยม ชมชอบ ทำให้ท่านไม่ต้องใช้เงินจากกลุ่มเครือข่าย กลุ่มนักธุรกิจ นักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ ในการสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองแต่อย่างใด ในการลงสมัครรับเลือกตั้งศักยภาพคู่แข่งทางการเมือง และคุณสมบัติ เช่น ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรืออาชีพความชำนาญเฉพาะด้าน ถือว่าเป็นจุดเด่นของนักการเมืองในการแนะนำตัวผู้สมัครเพื่อให้ได้รับเลือกตั้ง ซึ่ง นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์การทำงาน และเคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง เช่น รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ท่านมีความสามารถหลายด้านโดยเฉพาะด้านสาธารณสุข การสังกัดพรรค

การเมืองขนาดใหญ่ และนโยบายของพรรคทำให้ได้รับความนิยมได้เปรียบคู่แข่งทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ บัญญัติ คำบัญญัติ (2555) อ้างถึงใน สฤกษ์ น้ำค้าง (2555, น. 34) การสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองเพื่อให้ภาพลักษณ์ออกมาดูดีจะต้องใช้กลยุทธ์ให้เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุดซึ่งเป็นทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนอย่างละเอียด ติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองของรัฐบาลของพรรคการเมืองคู่แข่ง และของกลุ่มผู้ต่อต้าน มีการนำเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ถือเป็นกลยุทธ์ที่อาจจะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับชัยชนะ

2.2 วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง พบว่ามี 4 วิธี คือ 1) การสร้างความสัมพันธ์กับมวลชน 2) การใช้ระบบอุปถัมภ์ 3) การใช้อิทธิพลผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการ 4) บทบาททางการเมืองในการใช้นโยบายของพรรคการเมือง เพื่อนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น และต่อประชาชน

จากผลการวิจัยข้างต้น อภิปรายได้ว่า พื้นที่เขตเลือกตั้งของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เขตเลือกตั้งที่ 6 จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น มีทั้งหมด 24 ตำบล 295 หมู่บ้าน การลงพื้นที่พบปะทำกิจกรรมทางการเมืองท่านจะใช้กลยุทธ์ลงพื้นที่ ก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างเลือกตั้ง หลังการเลือกตั้ง ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน โดยการลงไปพบผู้นำหมู่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น เพื่อสร้างกลุ่มทางการเมืองและกลุ่มมวลชนในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งเหนียวแน่น เหมือนดังคำอีสานที่ว่า “เกิดเป็นคนอีสานให้อีกแพงกันไว้ ให้สามัคคีกันไว้ คือข้าวเหนียวหนึ่งใหม่ อย่าสีเพ่งม่วง คือจิ้งน้ำถักข้าวเหนียวให้สามัคคีกันไว้ คือฝนใหญ่สิดกท่า ตกลงมาจากฟ้า ให้โหมห้งแต่อยู่หนอง” ซึ่งสอดคล้องกับ นพดล สุคนธรวิ (2539, น. 36) กล่าวว่า ผลประโยชน์ร่วมไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาดในการรวมกลุ่มของคนไทย หากแต่ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกกลุ่ม ผู้นำกลุ่ม เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการจัดตั้งกลุ่ม และการดำรงรักษากลุ่มให้คงอยู่ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มก็ยังเป็นไปในเชิงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันอยู่ แต่ผลประโยชน์จะมีบทบาทภายหลังที่กลุ่มได้เกิดขึ้นแล้ว เมื่อถึงการเลือกตั้งความนิยมก็จะแปรเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียงเป็นวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองอีกแบบหนึ่ง รวมถึงการใช้ระบบอุปถัมภ์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนสองกลุ่มที่เอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกัน โดยมีฐานะทางสังคมต่างกันคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าจะใช้อิทธิพลและสิ่งที่ตนมีอยู่ คຸ້ມครองให้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้มีฐานะต่ำกว่า ซึ่งต้องตอบแทนด้วยการให้ความจงรักภักดีเป็นแบบช่วยเหลือตอบแทนรวมทั้งการอุทิศตนรับใช้ผู้อุปถัมภ์ ส่วนผู้ที่อุปถัมภ์ทางการเมืองของนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ จะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น และข้าราชการท้องถิ่น วิธีการก็คือการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาองค์กรของตนเอง เช่น โรงเรียนชุมชนบ้านจอก ปกติงบประมาณที่โรงเรียนได้รับในแต่ละปีไม่เพียงพอที่จะซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน จึงขอความอนุเคราะห์ไปยัง นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านก็เมตตาให้ความอนุเคราะห์กับ

ทางโรงเรียนบริจาคเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อไว้สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าใช้งาน โรงเรียนชุมชนบ้านจอก จะเชิญท่านมาเป็นเกียรติในงานสำคัญ ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ทำให้ชาวบ้านมองท่านมีฐานะผู้อุปถัมภ์โรงเรียนตลอดมา ซึ่งสอดคล้องกับ อคิน รพีพัฒน์ (2533, น. 79) ได้กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ที่เหนือกว่าคือ มีทรัพยากรมากกว่าหรือสูงศักดิ์ มีอำนาจมากกว่ากับผู้ที่ด้อยกว่า คือผู้ที่มีทรัพยากรน้อยกว่าหรือผู้มีอำนาจด้อยกว่าโดยผู้ที่เหนือกว่าให้การอุปการะช่วยเหลือคุ้มครองป้องกันให้แก่ผู้ที่ยด้อยกว่าและผู้ด้อยกว่าให้การสนับสนุนทำงานให้โดยยอมรับใช้และเชื่อฟังเป็นการตอบแทน ถ้ากล่าวอย่างไทยถือว่าผู้ที่ยด้อยกว่าสร้างบุญคุณช่วยเหลือผู้ที่ยด้อยกว่า และผู้ที่ยด้อยกว่าย่อมต้องตอบแทนบุญคุณ การตอบแทนบุญคุณของประชาชนจะเป็นในรูปแบบของการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งถือว่าเป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองที่นักการเมืองส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีนี้

การใช้อิทธิพลผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มข้าราชการ นักการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานอำนาจจากประชาชนเป็นสำคัญ โดยใช้แบบและวิธีการต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ที่จะสามารถทำให้ประชาชนยอมรับกลไกต่าง ๆ ที่นักการเมืองจะใช้ในการสร้างฐานอำนาจให้แก่คนนั้น ได้แก่ การใช้อิทธิพลของผู้นำท้องถิ่น การใช้อิทธิพลของข้าราชการ การใช้อิทธิพลของระบบการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ โดยอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์ในสังคมท้องถิ่นที่สำคัญก็คือ รูปแบบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และผู้ใต้อุปถัมภ์อันเป็นกลไกที่สามารถช่วยสร้างฐานอำนาจให้กับนักการเมืองและพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดี การได้มาซึ่งอำนาจก็ย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์และตัวอำนาจเองก็เป็นผลประโยชน์ที่สำคัญของนักการเมืองที่จะใช้ในการสร้างฐานอำนาจของตนให้แพร่ขยายออกไปได้อีกด้วยการใช้อิทธิพลผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านมีบทบาทในการประสานงานของงบประมาณที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น เมื่อท่านช่วยผลักดันงบประมาณเข้ามาในพื้นที่ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อท่านขอความช่วยเหลือเป็นรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อถึงฤดูการเลือกตั้งก็จะช่วยเป็นฐานเสียงในการเชื่อมต่อกับชาวบ้าน ถือเป็นความสัมพันธ์แบบผลประโยชน์ต่างตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับ วรพันธุ์ สุวรรณยุหะ (2535) ได้อธิบายถึง การรักษาอำนาจของกลุ่มการเมืองในระบบการเมืองท้องถิ่นของไทยกรณีกลุ่มการเมืองในเทศบาลเมืองสงขลา ภายใต้เงื่อนไขความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทย การจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกภายในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นกับพรรคการเมืองระดับชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองกับระบบข้าราชการ พบว่าการได้มาและรักษาไว้ซึ่งอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของไทยกับการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกภายในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น โดยหัวหน้ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการจัดสรรผลประโยชน์ ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์ ในเชิงอุปถัมภ์ของไทยเป็นหลัก จนเป็นที่ยอมรับแก่สมาชิก

ภายในกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นตลอดจนกลุ่มผู้สนับสนุนต่าง ๆ ทำให้สามารถรักษาอำนาจทางการเมืองไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

นอกจากนี้ บทบาททางการเมืองในการใช้นโยบายของพรรคการเมือง เพื่อนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น และต่อประชาชน พรรคการเมืองจึงมีความสำคัญต่อนักการเมืองไม่ว่าจะเป็น การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อหรือการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง การที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จะลงคะแนนให้ผู้สมัครคนใดนั้น เขาจะดูที่นโยบายพรรคการเมืองที่ผู้สมัครคนนั้นสังกัด นอกจากนี้ การที่ผู้สมัครคนใดจะเข้าสังกัดพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง เขาพิจารณาว่ามีอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นไปในแนวทางเดียวกันหรือไม่ หรือแม้แต่ความนิยมในพรรคการเมืองนั้นหรือนโยบายพรรคการเมือง นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านเลือกสังกัดถูกพรรค เพราะที่ผ่านมานโยบายพรรคที่ท่านสังกัดถูกใจประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะพี่น้องเกษตรกร เช่น โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร สามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้พี่น้องเกษตรกรได้ในระยะเบื้องต้น และโครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นนโยบายประชานิยมที่ได้ใจคนรากหญ้า ทำให้ได้รับชัยชนะอย่างถล่มทลาย ซึ่งสอดคล้องกับ ประหยัด หงส์ทองคำ (2549, น. 281) พรรคการเมืองจะเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างระบบการเมืองกับภาคประชาชน และเป็นตัวคอยดูดซับข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์และตอบสนองข้อเรียกร้องนั้นในรูปแบบของนโยบายสาธารณะ นโยบายของพรรคการเมืองมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าพรรคการเมืองใดชนะการเลือกตั้งโดยมีคะแนนเสียงส่วนมากแล้ว พรรคการเมืองนั้นย่อมมีโอกาสเข้ามาจัดตั้งรัฐบาลและนำนโยบายของพรรคมาเป็นนโยบายรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ

2.3 วิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง พบว่ามี 4 วิธี คือ 1) การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชน 2) การขยายเครือข่ายของผู้สนับสนุน 3) การจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ และ 4) การช่วยเหลือ สนับสนุน อุปถัมภ์ประชาชน ข้าราชการในพื้นที่ นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

จากผลการวิจัยข้างต้น อภิปรายได้ว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ใช้วิธีการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชน โดยการนำสื่อดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมือง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับมวลชนโดยการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ เป็นช่องทางการสื่อสารกับประชาชน เช่น การสร้างกลุ่มแอปพลิเคชันไลน์ระหว่างท่านกับผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว เป็นข้อเท็จจริง รวมถึงการรับทราบปัญหาในพื้นที่เพื่อแก้ไขให้ทันท่วงที ทำให้ได้รับการยอมรับเกิดความศรัทธาไว้วางใจจากผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชน เมื่อสายสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติในพื้นที่ดี ฐานอำนาจทางการเมืองเข้มแข็ง คะแนนเสียงจะควบคุมง่ายเป็นไป

ในทิศทางเดียวกัน เป็นส่วนหนึ่งทำให้ฐานอำนาจทางการเมืองดำรงอยู่อย่างยาวนาน ซึ่งสอดคล้องกับ ริชาร์ด แอล. ดาฟท์ (Richard L. Daft อ้างใน กุลธิดา สิงห์สี, 2555, น. 42-43) ได้กล่าวถึง ยุทธวิธีทางการเมืองที่ผู้นำปฏิบัติเพื่อรักษาอำนาจทางการเมืองและส่งผลให้งานสำเร็จว่า การสร้างพันธมิตร (Build coalitions) หมายถึง คือการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ติดบนพื้นฐานความชอบกันเป็นส่วนตัวความเชื่อถือและการนับถือซึ่งกันและกัน ยุทธวิธีทางการเมืองนี้จึงเป็นไปเพื่อสร้างความเชื่อถือ ความไว้วางใจและแรงกระตุ้นจูงใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมาย

การขยายเครือข่ายของผู้สนับสนุนของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์โดยใช้กลยุทธ์ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว เช่น ในการลงพื้นที่แต่ละครั้ง ท่านจะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พร้อมให้บริการตรวจสุขภาพฟรี และมีอาสาสมัครประจำบ้านแจกประชาชน ทำให้ได้คะแนนเสียงจาก กลุ่ม อสม. กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ ขยายไปยังครอบครัว เพื่อเป็นฐานอำนาจทางการเมืองในลักษณะของการให้ผลประโยชน์ ซึ่งกลุ่มคนที่ได้รับการอุปถัมภ์จะกลายเป็นฐานเสียงที่สำคัญให้กับ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ในช่วงการเลือกตั้ง ซึ่งต่างฝ่ายต่างตอบแทนบุญคุณซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, น. 36-43) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างเครือข่าย มีดังนี้ ขบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) หมายถึง การที่สมาชิกในเครือข่ายต่างก็ต้องเสริมสร้างขบวนการทำงานของกันและกันโดยที่ใช้จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งคอยช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่งที่มีจุดอ่อน ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน การเสริมสร้างต่อกันนั้นเกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่าย ซึ่งมีผลดีมากกว่าการไม่รวมเป็นเครือข่าย และการพึ่งพิงร่วมกัน (Interdependence) คือ การเติมเต็มในส่วนที่ขาดของแต่ละฝ่าย เนื่องจากทุกฝ่ายต่างก็มีข้อจำกัดในขบวนการทำงานและมีความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่าง ดังนั้นจึงมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

นอกจากนี้ การช่วยเหลือ สนับสนุน อุปถัมภ์ประชาชน ข้าราชการในพื้นที่ นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง ซึ่งอำนาจทางการเมืองมีแหล่งที่มาจากสิทธิอำนาจ คือ สิ่งที่คุณ个人或กลุ่มได้จากกฎเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม มีสถาบันทางสังคมยอมรับ นอกจากนั้น สิทธิอำนาจยังเป็นฐานอำนาจที่ชัดเจนที่สุดในลักษณะของตำแหน่งอย่างเป็นทางการ ซึ่งจะได้รับการยอมรับการมีอำนาจเหนือ อย่างไม่มีข้อโต้แย้ง ผู้มีอำนาจในลักษณะความหมายนี้ ได้แก่ ข้าราชการในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล ผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากรัฐบาล เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน นักการเมืองไม่ว่าระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่นจะทำทุกอย่างเพื่อรักษาฐานเสียงในพื้นที่ สำหรับ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ท่านเป็นนักการเมืองที่ทำงานเร็ว คิดไว ทำไว ขยันลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือประชาชน บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน หรือหากท่านไม่อยู่ในพื้นที่จะมีตัวแทน

ท่านลงพื้นที่ เช่น เคยเกิดภัยแล้งในหมู่บ้านโคกมั่งงอย น้ำประปาไม่ไหล ท่านก็จะจัดหาน้ำอุปโภคบริโภคให้แก่ชาวบ้าน หรือพื้นที่ใดไม่มีไฟฟ้าใช้ ท่านก็จะประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือชาวบ้านโดยเร็ว ในการลงพื้นที่นั้นท่านจะไปพบปะผู้นำท้องถิ่น กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ให้เป็นผู้ประสานงานในพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อลงไปแก้ไขปัญหาของพี่น้องประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับ นพตล สุคนธวิท (2539, น. 59-60) ได้อธิบายว่า การสร้างและพิทักษ์รักษาอำนาจทางการเมืองจะใช้วิธีใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยและสภาพการณ์ตามตัวแปรสำหรับในประเทศที่รัฐบาล เป็นวิถีทางตามระบอบรัฐสภา นักการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานอำนาจจากประชาชนเป็นสำคัญโดยใช้แบบและวิธีการต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ที่จะสามารถทำให้ประชาชนยอมรับกลไกต่าง ๆ ที่นักการเมืองจะใช้ในการสร้างฐานอำนาจให้แก่คนนั้นได้แก่ การใช้อิทธิพลของผู้นำท้องถิ่น การใช้อิทธิพลของข้าราชการ การใช้อิทธิพลของระบบการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ โดยอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์ในสังคมท้องถิ่นที่สำคัญก็คือ รูปแบบความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ และผู้ใ้อุปถัมภ์อันเป็นกลไกที่สามารถช่วยสร้างฐานอำนาจให้กับนักการเมืองและพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดี การได้มาซึ่งอำนาจก็ย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์และตัวอำนาจเองก็เป็นผลประโยชน์ที่สำคัญของนักการเมืองที่จะใช้ในการสร้างฐานอำนาจของตนให้แพร่ขยายออกไปได้อีกด้วย นับว่าเป็นการสร้างคะแนนนิยมทางการเมืองในพื้นที่ของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ซึ่งใช้มาตลอดตั้งแต่เข้ามาเล่นการเมืองจนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ ติดต่อกันยาวนานถึง 9 สมัย

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและผลการอภิปรายผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 ผู้ที่สนใจจะเข้ามาเป็นนักการเมือง สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เพื่อเตรียมความพร้อมในการลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

3.1.2 ประชาชนทั่วไป สามารถนำผลการวิจัยนี้ ศึกษาถึงพฤติกรรมของนักการเมือง เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกตั้ง

3.1.3 นักการเมืองระดับชาติ สามารถนำผลการศึกษาวิจัยในเรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัด พรรคเพื่อไทย สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติ กับนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับผู้บริหารท้องถิ่น โดยศึกษาประเด็นเดียวกันในจังหวัดอื่น

3.2.2 ควรมีการศึกษาฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติ เปรียบเทียบระหว่างนักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรก กับนักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัยติดต่อกัน โดยศึกษาประเด็นเดียวกันในจังหวัดอื่น

3.2.3 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการสนับสนุนการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2528). *การเมืองในระบบประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กวี วงศ์พุด. (2535). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
- กษิระ ศรีเจริญ. (2535). *ภาวะผู้นำการเมืองของพระยาพลพลพยุหเสนา*. {วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. (2562). พรรคการเมือง : กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ ในการเลือกตั้ง 2562}, *วารสารมหาจุฬานาครทรรคน*, 6(3), 1076-1094.
- กุลธิดา สิงห์สี. (2555). *นักการเมืองท้องถิ่นสตรี: กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด ลำปาง*. {วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษฯ ป้อมงาม. (2553). *บทบาททางการเมืองของ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ*. {วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป การศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- ข่าวการเมือง. (2554, ธันวาคม 16). *ประวัติบุคคล*. www.ryt9.com.
<https://www.ryt9.com/s/refb/1302576>.
- ศีกฤทธิ ปราโมช. (2498). *ระบอบศักดินาในประเทศไทย*. พระนคร: โรงพิมพ์บริษัทประชุมช่างจำกัด.
- จรรยา สุภาพ. (2519). *ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย:เผด็จการ) และหลักการวิเคราะห์ การเมืองแผนใหม่*. พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- จุฑาทิพย์ ชยางกูร. (2541). *อิทธิพลของโฆษณาทางการเมืองที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง*. {วิทยานิพนธ์ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- จุมพล หนีมพานิช. (2547). *ผู้นำอำนาจ และการเมืองในองค์กร*. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จุมพล หนีมพานิช และฐปนรรต พรหมอินทร์. (2552). *ความรู้ทักษะและเทคนิคทางการเมืองสำหรับ รัฐศาสตร์*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิต รัฐศาสตร์* หน่วยที่ 2, สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชิตพล กาญจนกิจ. (2539). *การสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองของ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์*. {วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชูป กาญจนประกร. (2517). *แบบของผู้นำ วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*. พระนคร.
 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เชาวนะ ไตรมาศ. (2540). *พรรคการเมืองไทย : ภูมิหลังทางโครงสร้าง – หน้าที่และการพัฒนาการ
 ทางสถาบัน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายการศึกษา.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2521). *สังคมกับการปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรววิทยา.
- เดชะ สิทธิสุทธิ. (2541). *การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในเมืองท้องถิ่น*.
 {วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2544). *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์ศรีน ภัคธนกุล. (2552). *การกำหนดนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์: กรณีศึกษาพรรคประชาชน*.
 {วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ}.
 วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธรรมรส โชติกาญจกร. (2519). *มนุษย์สัมพันธ์*. พระนคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ธรรมรัตน์ โปธิสุวรรณปัญญา. (2562). *การสร้างฐานอำนาจของผู้นำทางการเมือง*. {วิทยานิพนธ์
 ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต รัฐศาสตร์}. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2533). *ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมและวัฒนธรรมไทย*.
 กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นพดล สุกนธวิท. (2539). *พรรคการเมืองกับการเมืองท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ*.
 {วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นwor เรืองสกุล. (2548). *คิดใหม่กับระบบอุปถัมภ์*. *มติชนรายวัน*,
 นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2561, ตุลาคม 29). *บัญญัติ 10 ประการของการสร้างภาพทางการเมือง*.
มติชน. <http://www.matichon.co.th>
- บรรพต วีระสัย. (2515). *รัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- บุญจิระ พุทธิศรี. (2541). *พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคดี เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการ
 มีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. {วิทยานิพนธ์ปริญญา
 นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต}. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุษมณี ยีหมะ. (2559). *ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร.
 โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
 ที่แต่ละจังหวัดจะมี และจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด
 พ.ศ.2562. (2562, 24 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา*. เล่ม 136 ตอนที่ 10 ก.
 หน้า 34-35.

- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2549). การเลือกตั้งกับระบอบประชาธิปไตย. ใน *ประมวลสารชุดวิชาการเมืองการปกครองไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3, หน่วยที่ 4, 237-297). สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรัชญา เวสารัชช์ และอรุณ รักธรรม. (2522). *อำนาจและอิทธิพลในองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: พัฒนบริหารศาสตร์.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2545). *สังคมวิทยาการเมือง*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนา.
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- พัฒนชัย สีนอเพี้ย. (2552). *ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของ นายสมศักดิ์ ปรีคานันท์ทุกุล*. {วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. (2527). *สังคมการเมืองและการปกครองของไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- มงคล เกษประทุม. (2552). *การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอศรีมหา จังหวัดสุโขทัย*. {วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มีนาวรรณ ยืนยงค์. (2546). *ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อระบบอุปถัมภ์และระบอบประชาธิปไตยในสถานะที่เป็นวิถีชีวิต ศึกษากรณีพนักงานต้อนรับภาคพื้น บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)*. {วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์}. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุทธพร อีสรรชัย. (2561). *แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง*. ใน *ประมวลสารชุดวิชาการวิเคราะห์การเมือง* หน่วยที่ 8, สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสารจำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร. นานมีบุ๊คส์. พับลิเคชั่น.
- ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์. (2552). *การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดอุบลราชธานี*. {วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรพันธุ์ สุวรรณยุหะ. (2535). *การรักษาอำนาจกลุ่มการเมืองในระบบการเมืองท้องถิ่นไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองพลังสังคมในเทศบาลเมืองสงขลา*. {วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์. (2539). *พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ Political*. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิธา เขียรถาวร. (2552). *ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นศึกษากรณีเทศบาลนครลำปาง*. {วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริเดือน ระดังหิน. (2547). *ชีวิต การทำงานและบทบาทการสื่อสารด้านการเมืองของนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา*. (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลปริญญามหาบัณฑิต การสื่อสารภาครัฐและเอกชน). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2550). อำนาจ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 33(2) (กรกฎาคม-ธันวาคม), 196-207.
- สมักร เขาวาณันท์. (2559). *เอกสารวิชาการส่วนบุคคล (Individual Study) ระบอบประชาธิปไตย. หลักสูตรหลักนิเทศกรรมเพื่อประชาธิปไตย. รุ่นที่ 4 วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ*.
http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8805.
- สฤษฎี น้ำค้าง. (2555). *กลยุทธ์การครองอำนาจทางการเมืองของ นายประภัตร โพธสุธน: กรณีศึกษาหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย จังหวัดสุพรรณบุรี*. {วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สะถิระ เผือกประพันธ์. (2554). *การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน : ศึกษาในห้วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2512-2549*. {ดุขภูนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สื่อสารการเมือง}. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2527). *สังคมวิทยาการเมือง*. กรุงเทพมหานคร. เจ้าพระยาการพิมพ์.
- สำเร็จ สิงหะวาระ. (2506). *ประมุขศิลป์*. พระนคร. โรงพิมพ์จิตรวัฒนา.
- สุจิต บุญบงการ. (2542). *การพัฒนาทางการเมืองไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ตริรัตน์. (2521). *การเมืองกับผลประโยชน์ จุลสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, ฉบับวรรณกรรม 1 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2521).
- สุทธิชัย ปัญญาโรจน์. (2548). *การสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง*. <http://sloppythinking.exteen.com>.
- สุรพงษ์ โสระเสถียร. (2545). *สื่อสารกับการเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์พริ้นติ้ง.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2537). *การประยุกต์ทฤษฎีในการสื่อสาร หลักและทฤษฎีการสื่อสาร*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสวี บัวแก้ว. (2533). *บทบาทผู้นำทางการเมืองของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ พ.ศ.2523-2526*.

{วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หยุด แสงอุทัย. (2517). *พรรคการเมือง*. กรุงเทพมหานคร. พิมพ์.

อคิน รพีพัฒน์. (2533). *ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท. ประสบการณ์ของประเทศไทย*.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อสิตรา รัตตะมณี. (2540). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี*

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. {วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต}. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Austin Ranney. (1993). *Governing: An Introduction to Political Science*. New Jersey:
Prentice-Hall.

Dahl, Robert A. (1957). The Concept of Power. *Behavioral Science*. 2, 201-215.

Edgar Schein. (1965). *Organizational Psychology*. New York: Prentice-Hall.

Franz L. Neumann. (1968). "Approach to the Study of Political Power," *Comparative
Politics* (eds.) by Ray C. Macridis and Bernard E. Brown. Illinois: The Dorsey
Press.

Han J. Morgenthau. (1973). *Politics among Nations*. New York: Alfred A. Knopf.

Harold D. Lasswell and Abraham Kaplan. (1950). *Power and Society : A Framework
For Political Inquire*. New Haven: Yale University Press.

Herbert A. Simon. (1957). *Administrative behavior*. New York: McMillan, Models of
Man. New York: Wiley.

Jame F. Downs. (1971). *Cultures in Crisis*. London: Glencor Press.

Katz, Daniel and Kahn, Robert L. (1966). *The Social Psychology of Organizations*.
New York : John Wiley & Sons.

Kirkpatrick. Jean I Political woman. (1979). The Eagleton Institute of Polical, Rutgers
University, New York.

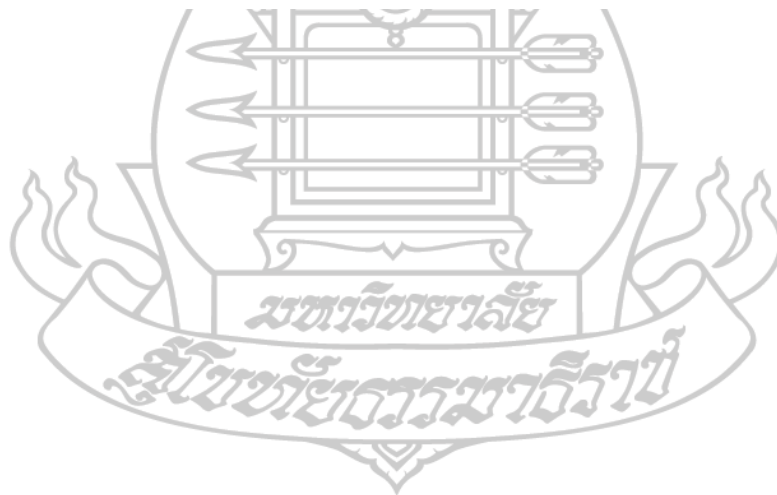
Milton Yinger. (1962). *Riligion _ Society _ and _ the _ Individual*. New York:
The Macmillan Company.

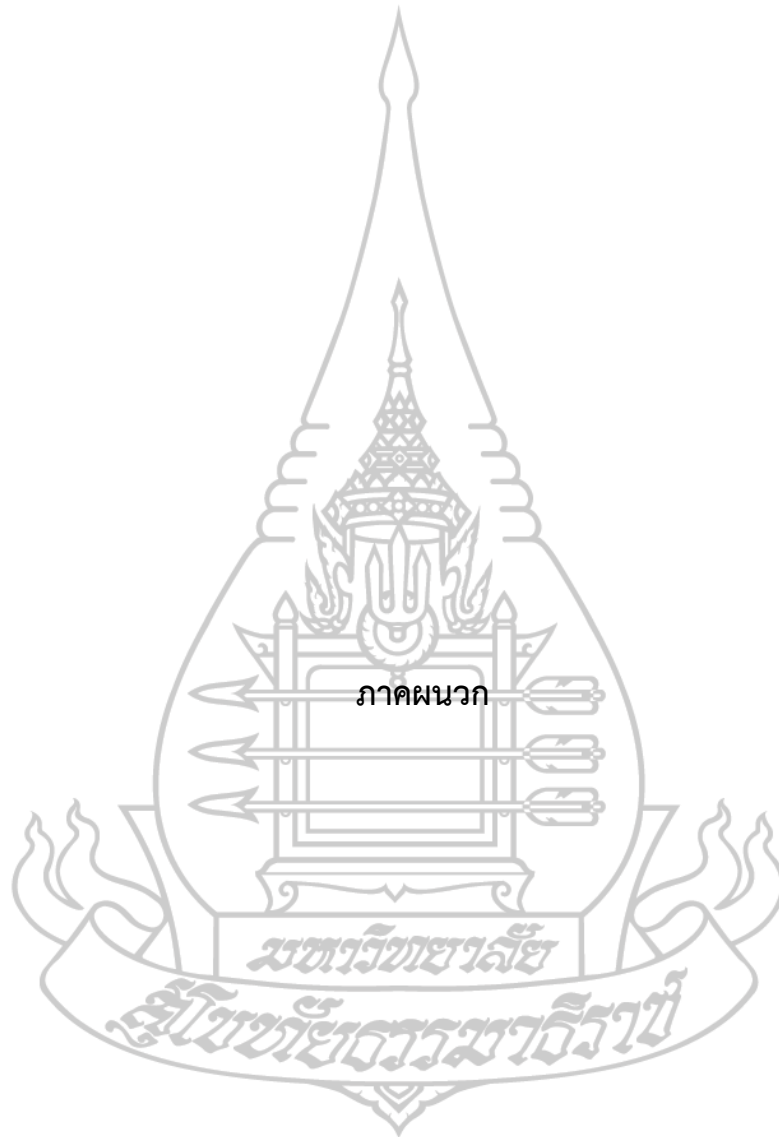
Morgenthau, H. (1973). *Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace*.
(5th ed.). New York: Alfred A Knopf.

Morton A. Kaplan. (1964). *Power and Conflict in Organization*. (eds.) by Robert L.
Kahn and Elise Boulding, London: Tavistock Publications, Ltd..

- Ordway, Tead. (1963). *The Art of Leadership*. New York: McGraw – Hill Book.
- Pfeffer, J. (1981). *Power in Organizations*. Marshfield, MA: Pitman.
- Plano, Jack C., and Greenberg, Milton. (1967). *The American Political Dictionary*. (2ed.) New York: Holt, Reinehart & Wintons.
- Ranney, A. (1993). *Governming: An introduction to political science*. (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall International.
- Richard L. Daft. (1999). *Leadership theory and Practices*. Forth Worth, TX: The Dryden Press.
- Robert A. Dahl. (1966). *Political Opposition in Western Democracies*. New Haven: Yale University Press.
- W. Howard Wriggins. (1969). *The Ruler's Imperative: Strategies for Political Survival in Asia and Africa*. New York: Columbia University Press.
- Weber, Max. (1964). *The Theory of Social and Economic Organization*. Edited with an introduction by Talcott Parsons. New York: The Free Press.
- Wehmhoener, Arnold. (1975). *Elite and Development*. Bangkok: Workshop-Report VI.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง
(สำหรับ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์)

เรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจ วิธีการสร้าง
ฐานอำนาจ และวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย โดยเก็บข้อมูลในพื้นที่อำเภอ
แก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือตามความ
คิดเห็นของท่าน ผู้ศึกษาค้นคว้า จะนำคำตอบหรือความคิดเห็นของท่านไปประมวลและวิเคราะห์เพื่อ
การวิจัยในภาพรวม

2. การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้เป็นการศึกษาตามหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ แขนงวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้ศึกษาถือว่าท่าน เป็น
ส่วนหนึ่งที่มีส่วนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณทุกท่าน
มา ณ โอกาสนี้

3. แบบสัมภาษณ์ในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2 ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์
คนสมบูรณ์

3.3 ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์
คนสมบูรณ์

3.4 ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์
คนสมบูรณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. อายุ.....
3. การศึกษา.....
4. ตำแหน่งงานปัจจุบัน.....
5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง..... ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

2.1 ก่อนที่ท่านจะเข้ามาอยู่ในวงการทางการเมือง มีอาชีพอะไร มีความรู้ ความสามารถพื้นฐานในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

2.2 เหตุใดท่าน จึงตัดสินใจเข้ามาทำงานทางการเมือง และมีอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างไร

.....

.....

2.3 ปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของท่าน มีปัจจัยใดบ้าง

.....

.....

2.4 ปัจจัยต่อไปนี้ มีส่วนสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของท่าน มากน้อยเพียงใด

2.4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1) บุคลิกภาพส่วนตัว.....

.....

.....

2) ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์.....

.....

.....

2.4.2 ปัจจัยการสนับสนุนจาก

1) ครอบครัว เครือญาติ.....

.....

.....

2) พรรคการเมือง.....

.....

.....

3) นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่น.....

.....

4) ข้าราชการในพื้นที่.....

.....

5) กลุ่มนักธุรกิจในพื้นที่.....

.....

6) ประชาชนทั่วไป.....

.....

2.4.3 ปัจจัยทางการเงิน มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าสู่การเมืองหรือไม่ เพราะเหตุใด และได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากแหล่งใดบ้าง (ครอบครัว/พรรคการเมือง/นักการเมืองท้องถิ่น/นักธุรกิจ/ผู้นำท้องถิ่น/ข้าราชการ/ประชาชนทั่วไป)

.....

.....

2.5 ท่านมีวิธีการสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางการเมืองอย่างไร

.....

.....

2.6 ท่านคิดภาพลักษณ์ทางการเมือง มีความสำคัญต่อการได้รับเลือกตั้งของท่าน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

3.1 เมื่อท่านเข้าสู่การเมือง การที่ท่านได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ มาถึง 9 สมัย ท่านมีวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองอย่างไร จึงทำให้ประชาชนยอมรับบทบาททางการเมือง

.....

.....

3.2 ท่านมีการลงพื้นที่ทำงานในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน ให้ชาวบ้านเห็นความสามารถในการทำงาน มากน้อยอย่างไร

.....

.....

3.3 ท่านได้ช่วยเหลือ อุปถัมภ์ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร

3.4 ท่านได้ใช้ความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น หรือข้าราชการในพื้นที่ในการ ช่วยหาเสียง หรือช่วยให้ท่านชนะการเลือกตั้ง เพื่อก้าวสู่อำนาจทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร

3.5 ท่านมีบทบาททางการเมืองอย่างไร และมีการนำนโยบายของพรรคการเมือง เพื่อผลักดัน งบประมาณเข้ามาพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญในพื้นที่ และเกิดประโยชน์ต่อประชาชน อย่างไร

3.6 ผลงานหรือนโยบายทางการเมืองที่ท่านทำไว้ในฐานะนักการเมือง ผลงานหรือนโยบายใด ที่ท่าน คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ เพราะเหตุใด

3.7 ท่านใช้วิธีการใดในการเผยแพร่ผลงานของตน เพื่อให้ประชาชนรับรู้ความเคลื่อนไหว และ/หรือ มีส่วนร่วมในการทำงานของตน

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

4.1 ท่านมีวิธีการในการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองไว้ให้นานที่สุดอย่างไร

4.2 ท่านมีวิธีการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และ ประชาชนในพื้นที่ อย่างไร

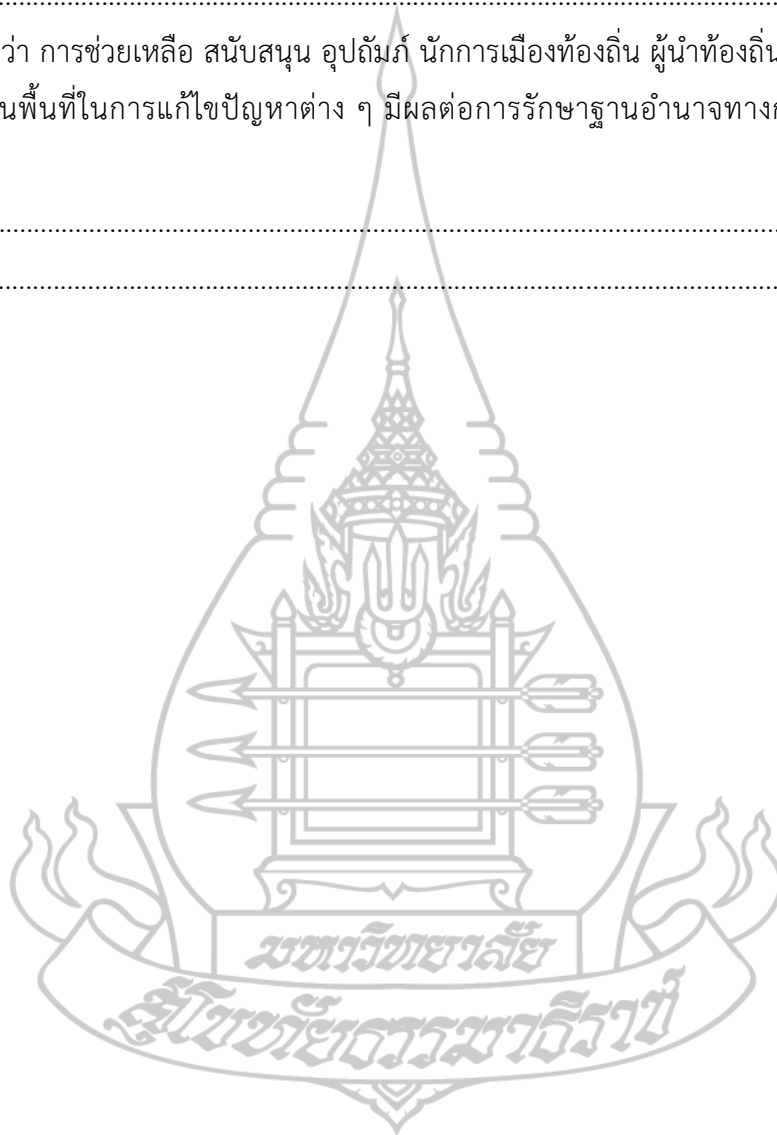
4.3 ท่านมีวิธีการสร้างเครือข่ายฐานเสียง และขยายฐานเสียงในพื้นที่อย่างไร

4.4 ขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้มีการสนับสนุนจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่
แต่ละอำเภอหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.5 ท่านคิดว่า การช่วยเหลือ สนับสนุน อุปถัมภ์ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และ
ประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีผลต่อการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง หรือไม่
อย่างไร

.....
.....

แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

(สำหรับ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น นักธุรกิจ ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่)

เรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจ วิธีการสร้างฐานอำนาจ และวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ เขต 6 สังกัดพรรคเพื่อไทย โดยเก็บข้อมูลในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่าน ผู้ศึกษาค้นคว้าจะนำคำตอบหรือความคิดเห็นของท่านไปประมวลและวิเคราะห์เพื่อการวิจัยในภาพรวม

2. การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้เป็นการศึกษาตามหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์ แขนงวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้ศึกษาถือว่าท่าน เป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

3. แบบสัมภาษณ์ในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2 ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

3.3 ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

3.4 ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

2. อายุ.....

3. การศึกษา.....

4. อาชีพปัจจุบัน.....
5. ตำแหน่งงานปัจจุบัน.....
6. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง.....ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

2.1 ท่านคิดว่า ปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ มีปัจจัยใดบ้าง

.....

.....

2.2 ปัจจัยต่อไปนี้ มีส่วนสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ มากน้อยเพียงใด

2.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1) บุคลิกภาพส่วนตัว.....

.....

2) ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์.....

.....

2.2.2 ปัจจัยการสนับสนุนจาก

1) ครอบครัว เครือญาติ.....

.....

2) พรรคการเมือง.....

.....

3) นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่น.....

.....

4) ข้าราชการในพื้นที่.....

.....

5) กลุ่มนักธุรกิจในพื้นที่.....

.....

6) ประชาชนทั่วไป.....

.....

2.2.3 ท่านคิดว่า ปัจจัยทางการเงิน มีความสำคัญในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์ สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ หรือไม่ เพราะเหตุใด และได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากแหล่งใดบ้าง (ครอบครัว/พรรคการเมือง/นักการเมืองท้องถิ่น/นักธุรกิจ/ผู้นำท้องถิ่น/ข้าราชการ/ประชาชนทั่วไป)

.....

.....

2.3 ท่านคิดว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ มีวิธีการสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางการเมืองอย่างไร

.....

.....

2.4 ท่านคิดว่า ภาพลักษณ์ทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ มีความสำคัญต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ ในแต่ละสมัย หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

3.1 ท่านคิดว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ มาถึง 9 สมัย มีวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองอย่างไร จึงทำให้ประชาชนยอมรับบทบาททางการเมือง

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่า การลงพื้นที่ทำงานของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ อำเภอคอนสวรรค์ และอำเภอบ้านแท่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน ให้ชาวบ้านเห็นความสามารถในการทำงาน มากน้อย อย่างไร

.....

.....

3.3 ท่านคิดว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้ช่วยเหลือ อุปถัมภ์ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3.4 ท่านคิดว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ได้ใช้ความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น หรือข้าราชการในพื้นที่ในการช่วยหาเสียง หรือช่วยให้ท่านชนะการเลือกตั้ง เพื่อก้าวสู่อำนาจทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร

3.5 ท่านคิดว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ มีบทบาททางการเมืองอย่างไร และมีการนำนโยบายของพรรคการเมือง เพื่อผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญในพื้นที่ และเกิดประโยชน์ต่อประชาชน อย่างไร

3.6 ท่านคิดว่า ผลงานหรือนโยบายทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ที่ทำไว้ในฐานะนักการเมือง มีผลงานหรือนโยบายใด ที่ท่านคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ เพราะเหตุใด

3.7 ท่านคิดว่า การเผยแพร่ผลงานของนายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ความเคลื่อนไหว และ/หรือมีส่วนร่วมในการทำงาน มีมากน้อย อย่างไร

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์

4.1 ท่านคิดว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ มีวิธีการในการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองไว้ให้นานที่สุดอย่างไร

4.2 ท่านคิดว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สร้างเสริมความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ อย่างไร

4.3 ท่านคิดว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ มีวิธีการสร้างเครือข่ายฐานเสียง และขยายฐานเสียงในพื้นที่ อย่างไร

4.4 ท่านคิดว่า ขณะที่ นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้มีการสนับสนุน จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่แต่ละอำเภอหรือไม่ อย่างไร

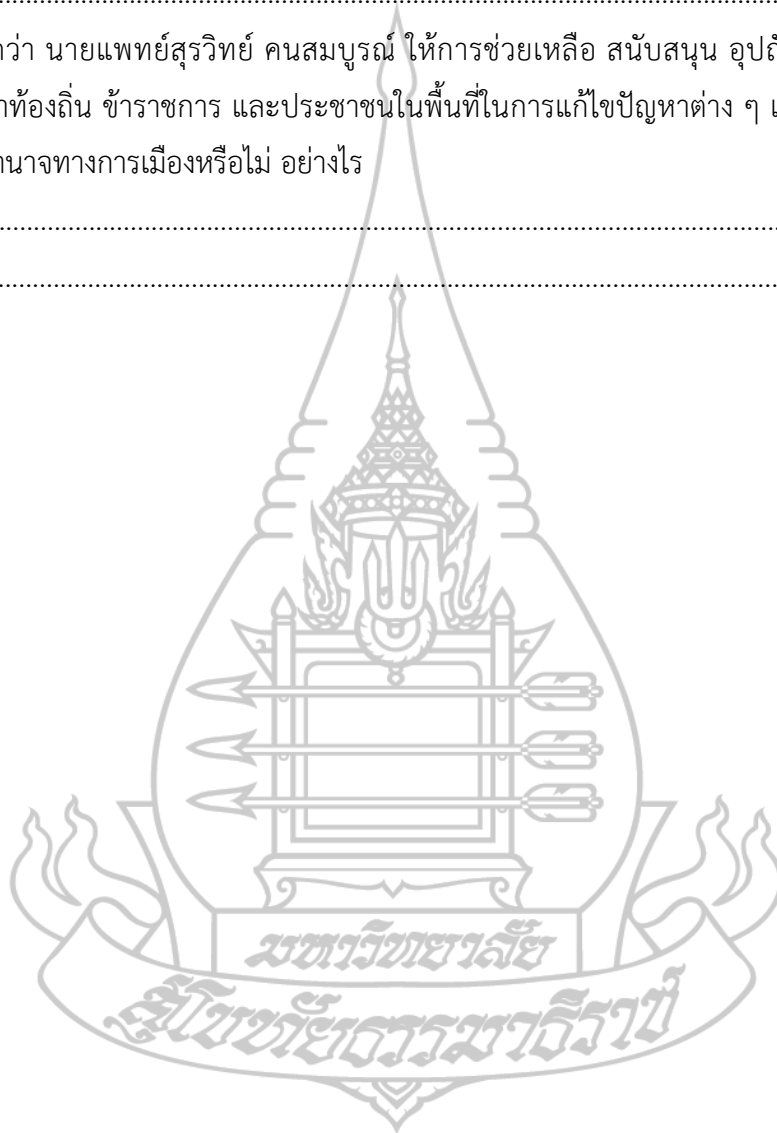
.....

.....

4.5 ท่านคิดว่า นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน อุปถัมภ์ นักการเมือง ท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อหวังผลต่อการ รักษาฐานอำนาจทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นายกฤตพล เปรมปรี
วัน เดือน ปี เกิด	29 ตุลาคม 2527
สถานที่เกิด	จังหวัดชัยภูมิ
ที่อยู่ปัจจุบัน	จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2551
ประวัติการทำงาน	ผู้ช่วยสัสดีอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

